

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

วฤตดา พิพัฒน์กุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2562

The Determinants of Audit Fees

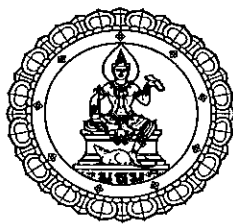
Waridda Piphatanakul

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy (Accountancy)**

College of Innovative Business and Accountancy

Dhurakij Pundit University

2019

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบัญชี)

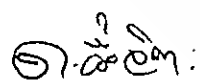
หัวข้อวิทยานิพนธ์   ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
เสนอโดย   วรุตตา พิพัฒนกุล
หลักสูตร   ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์   ดร.พัทธนันท์ เพชรเชิดชู

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

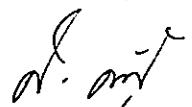

.....ประธานกรรมการ
(รศ.ดร.พนารัตน์ ปานมณี)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร.พัทธนันท์ เพชรเชิดชู)

..... กรรมการ
(ดร.ศิริเดช คำสุพรหม)

..... กรรมการ
(ผศ.ดร.ดารณี เอื้อชนะจิต)

วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชีรับรองแล้ว

..... คณบดีวิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี
(ดร.ศิริเดช คำสุพรหม)

วันที่ 31 เดือน ก.ค. พ.ศ. 2562

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
ชื่อผู้เขียน	วฤตดา พิพัฒนกุล
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร. พัทธนันท์ เพชรเชิดชู
หลักสูตร	ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต (การบัญชี)
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

การสอบบัญชีเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยในการตรวจสอบข้อมูลการจัดทำรายงานทางการเงิน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ ปัจจุบันมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นจำนวนมาก เกิดปัญหาทางด้านการแข่งขันเพื่อรับงานสอบบัญชี ซึ่งผลกระทบต่อคุณภาพในการตรวจสอบ บัญชีนำไปสู่การพิจารณาทบทวนประเด็นบทบาทซ้ำซ้อนเหล่านี้ เพื่อแสดงให้เห็นผู้ที่มีส่วนได้เสียเห็น ถึงความสำคัญของวิชาชีพสอบบัญชี และแต่งตั้งผู้สอบบัญชีโดยเน้นที่คุณภาพของผู้สอบบัญชี มากกว่าการพิจารณาเพียงแต่ค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีแต่เพียงอย่างเดียว งานวิจัยครั้งนี้จึงมี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ในการวิจัยครั้งนี้ได้โดยใช้การวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) จากรายงานประจำปี รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยขนาดของบริษัท จำนวนบริษัทต่อ ความถี่ในการประชุมของ คณะกรรมการตรวจสอบ และค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีมี อิทธิพลในทางบวก ส่วนเพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารมีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนด ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี แต่ความเสี่ยงของบริษัท ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท (ROA,ROE) สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตน รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจผู้บริหาร รายการกำไร ขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น การแสดงงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ความ เป็นอิสระและความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ อายุและประสบการณ์ทำงาน ของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับประธานเจ้าหน้าที่ บริหาร ความถี่ในการประชุมและความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทไม่มีอิทธิพลต่อการ กำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

คำสำคัญ: ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

Thesis Title	The Determinants of Audit Fees
Author	Waridda Piphatanakul
Thesis Advisor	Dr. Pattanant Petchchedchoo
Department	Doctor of Philosophy (Accountancy)
Academic Year	2018

ABSTRACT

Auditing is a tool that helps to detect financial reporting information. Create confidence to stakeholders. At present, a large number of authorized auditors have occurred in the event of a competition in order to receive the auditing work, affecting the quality of auditing, leading to the review of these redundant roles. To show those who have seen the importance of the accounting profession, and appoint the auditors, focusing on the quality of the auditors rather than considering just an audit fee. This research aims to study the factors influencing the audit fees of the company listed on the Stock exchange of Thailand. (SET) In this research using content analysis from the annual report, as well as analyzing the relationship between variables using multiple regression analysis.

The study found that the size factor of the company, Number of subsidiary companies, The frequency of meetings of the Audit committee and the fees for services other than the audit fee is positively influenced on the assignment of the auditing fees. The gender of the chief Executive officer has a negative influence on the assignment of the auditing fees, but the risk of the company, Profitability of the company (ROA, ROE), Tangible fixed Assets, Accruals at the discretion of management, Other comprehensive income, The statement of comprehensive income. Report of the Auditor, The independence and expertise of the Audit Committee, Age and working experience of the Chief Executive Officer, Chairman of the Board and Chief Executive Officer are the same person. The meeting frequency and independence of the board of Directors has no influence on the audit fees.

Keywords: Audit Fees

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.พัทธนันท์ เพชรเชิดชู อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้ความรู้ คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข ตลอดจนชี้แนะและให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. พนารัตน์ ปานมณี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ศิริเดช คำสุพรหมและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คารณิ เอื้อชนะจิต กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ และคณะผู้บริหารที่ได้สนับสนุนทุนการศึกษาเพื่อให้การศึกษาในครั้งนี้ ขอขอบคุณคุณอศวิน เสนิษฐ์ และคุณชนิตา เอี่ยมสอาด ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติ ขอขอบคุณ นายสกล เกียรติ สวรรกิตวิวุฒิ ที่ให้การช่วยเหลือและเป็นกำลังใจที่สำคัญ ขอขอบคุณคุณคุณฉัฐนิชา คงจตุรฤกษ์ เลขานุการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี ที่ช่วยประสานงานที่เกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ บิดามารดา และครอบครัวของข้าพเจ้าที่คอยให้กำลังใจสนับสนุนช่วยเหลือต่อผู้วิจัย สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ รุ่นพี่ รุ่นน้อง เพื่อนร่วมรุ่นปริญญาเอก และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือจนกระทั่งวิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์

คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันพึงได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ บิดามารดา ครอบครัว ตลอดจนผู้เขียนหนังสือและบทความต่างๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยจนสามารถทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี และเป็นตัวอย่างการศึกษาสำหรับผู้สนใจต่อไป

วฤคดา พิพัฒน์กุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฉ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฑ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	2
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2. แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.2 ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษางานวิจัย.....	17
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา.....	37
2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	43
2.5 สมมติฐานการวิจัย.....	44
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	47
3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	47
3.2 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....	48
3.3 ตัวแบบที่นำมาใช้ในการศึกษา.....	52
3.4 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	54
3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
3.6 มาตรการควบคุม.....	56
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
4.1 ลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....	68

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของตัวแปร.....	97
4.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร.....	100
4.4 ผลการวิเคราะห์สมมติฐาน.....	115
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	155
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	155
5.2 อภิปรายผลการศึกษา.....	158
5.3 ข้อจำกัดของการศึกษา.....	167
5.4 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา.....	168
บรรณานุกรม.....	170
ภาคผนวก.....	176
ประวัติผู้เขียน.....	187

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา.....	37
2.2 สรุปสมมติฐานการวิจัย.....	44
3.1 สรุปจำนวนประชากรแบ่งตามประเภทอุตสาหกรรม.....	49
3.2 สรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามประเภทอุตสาหกรรม.....	52
3.3 สรุปมาตรวัดตัวแปรอิสระ.....	62
4.1 จำนวนประชากรที่ศึกษา.....	68
4.2 จำนวนประชากรที่ศึกษาจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม.....	69
4.3 สัดส่วนของประเภทอุตสาหกรรมบริษัทลูกค้า.....	70
4.4 สัดส่วนของการแสดงงบกำไรขาดทุนในปี 2557 และ ปี 2558.....	71
4.5 สัดส่วนของการแสดงงบกำไรขาดทุนในปี 2559.....	72
4.6 สัดส่วนการรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อรายงานทางการเงิน ในปี 2557	73
4.7 สัดส่วนการรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อรายงานทางการเงิน ในปี 2558	74
4.8 สัดส่วนการรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อรายงานทางการเงิน ในปี 2559	75
4.9 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบในปี 2557.....	76
4.10 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบในปี 2558....	77
4.11 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบในปี 2559....	78
4.12 สัดส่วนอายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2557	79
4.13 สัดส่วนอายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2558	80
4.14 สัดส่วนอายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2559	81
4.15 สัดส่วนเพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2557 และ ปี2559	82
4.16 สัดส่วนเพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2558	83
4.17 สัดส่วนการควมรวมตำแหน่งประธานกรรมการกับประธานเจ้าหน้าที่ บริหารในปี 2557 และ ปี 2558	84

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.18 สัดส่วนการควมรวมตำแหน่งประธานกรรมการกับประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2559.....	85
4.19 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในปี 2557 และปี 2558.....	86
....	
4.20 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในปี 2559.....	87
4.21 สัดส่วนของบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีในปี 2557	88
4.22 สัดส่วนของบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีในปี 2558	89
4.23 สัดส่วนของบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีในปี 2559	90
4.24 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีในปี 2557.....	91
4.25 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีในปี 2558.....	92
4.26 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีในปี 2559.....	93
4.27 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ในปี 2557.....	94
4.28 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ในปี 2558.....	95
4.29 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ในปี 2559.....	96
4.30 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูลกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 202 บริษัท โดยจำแนกตามตัวแปรอิสระในแต่ละด้าน.....	97
4.31 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	98

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.32 ผลการวิเคราะห์ทิศทางความสัมพันธ์แบบ Pearson ระหว่างตัวแปรอิสระ จำแนกตามปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้ากับค่าธรรมเนียมการสอบ บัญชี.....	100
4.33 สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปร จำแนกตามปัจจัยด้านลักษณะของ บริษัทลูกค้ากับค่าธรรมการสอบบัญชี.....	101
4.34 ผลการวิเคราะห์ทิศทางความสัมพันธ์แบบ Pearson ระหว่างตัวแปรอิสระ จำแนกตามปัจจัยด้าน โครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้ากับ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี.....	102
4.35 สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปร จำแนกตามปัจจัยด้าน โครงสร้าง ทางการเงินของบริษัทลูกค้ากับค่าธรรมการสอบบัญชี.....	103
4.36 ผลการวิเคราะห์ทิศทางความสัมพันธ์แบบ Pearson ระหว่างตัวแปรอิสระ จำแนกตามปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้ากับค่าธรรมเนียมการ สอบบัญชี.....	105
4.37 สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปร จำแนกตามปัจจัยด้านฝ่ายบริหาร ของบริษัทลูกค้ากับค่าธรรมการสอบบัญชี	107
4.38 ผลการวิเคราะห์ทิศทางความสัมพันธ์แบบ Pearson ระหว่างตัวแปรอิสระ จำแนกตามปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบ บัญชีกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี.....	109
4.39 สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปร จำแนกตามปัจจัยด้าน โครงสร้าง ทางการเงินของบริษัทลูกค้ากับค่าธรรมการสอบบัญชี.....	109
4.40 ผลการวิเคราะห์ทิศทางความสัมพันธ์แบบ Pearson ระหว่างตัวแปร ควบคุมกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	110
4.41 สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรควบคุมกับค่าธรรมการสอบบัญชี..	111

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.42 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Method (ไม่มีตัวแปรควบคุม).....	115
4.43 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Method (มีตัวแปรควบคุม).....	116
4.44 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ตัวแปรด้านลักษณะของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET).....	118
4.45 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Method (ไม่มีตัวแปรควบคุม).....	120
4.46 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Method (มีตัวแปรควบคุม).....	121
4.47 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ตัวแปรด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET).....	124

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.48 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Mothod (ไม่มีตัวแปรควบคุม).....	126
4.49 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Mothod (มีตัวแปรควบคุม).....	127
4.50 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ตัวแปรด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)	131
4.51 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Mothod (ไม่มีตัวแปรควบคุม).....	134
4.52 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Mothod (มีตัวแปรควบคุม).....	135
4.53 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ตัวแปรด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET).....	137

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.54 สรุปผลการศึกษาเปรียบเทียบ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนด ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย (SET) ระหว่างไม่มีตัวแปรควบคุมกับมีตัวแปร ควบคุม.....	138
4.55 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรควบคุมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียม การสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Mothod	139
4.56 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ตัวแปรควบคุมประเภทของกลุ่ม อุตสาหกรรมบริษัทลูกค้า (IND) และประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่ บริษัทลูกค้าใช้บริการ (AFRM) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียม การสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ไทย (SET).....	141
4.57 ผลการวิเคราะห์สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) ที่มีอิทธิพลต่อ การกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Mothod	143
4.58 สรุปผลการศึกษาของตัวแปรควบคุมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนด ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย (SET)	145
4.59 ตารางสรุปสมมติฐานการศึกษา ผลการวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	146

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 โครงสร้างการถือหุ้นแบบกระจายตัว.....	13
2.2 โครงสร้างการถือหุ้นแบบกระจุกตัว.....	15
2.3 องค์ประกอบหลักของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี.....	16
2.4 สรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
2.5 กรอบแนวคิดเพื่อศึกษาปัจจัยทั้ง 4 ด้านที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี.....	43
3.1 ขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครื่องและมอร์แกน.....	50
3.2 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างในตลาด SET แบบอาศัยความน่าจะเป็นแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling).....	51
3.3 กรอบแนวคิดเพื่อศึกษาปัจจัยทั้ง 4 ด้านที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี.....	54
4.1 แสดงสัดส่วนของประเภทอุตสาหกรรมบริษัทลูกค้า.....	70
4.2 แสดงสัดส่วนของการแสดงงบกำไรขาดทุนในปี 2557 และ ปี2558.....	71
4.3 แสดงสัดส่วนของการแสดงงบกำไรขาดทุนในปี 2559.....	72
4.4 แสดงสัดส่วนการรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อรายงานทางการเงินในปี 2557.....	73
4.5 แสดงสัดส่วนการรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อรายงานทางการเงินในปี 2558.....	74
4.6 แสดงสัดส่วนการรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อรายงานทางการเงินในปี 2559.....	75
4.7 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบในปี 2557.....	76
4.8 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบในปี 2558.....	77
4.9 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบในปี 2559.....	78
4.10 สัดส่วนอายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2557.....	79
4.11 สัดส่วนอายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2558.....	80
4.12 สัดส่วนอายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2559.....	81

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.13 สัดส่วนเพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2557 และ ปี 2559.....	82
4.14 สัดส่วนเพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2558.....	83
4.15 สัดส่วนการควมรวมตำแหน่งประธานกรรมการกับประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2557และ ปี 2558.....	84
4.16 สัดส่วนการควมรวมตำแหน่งประธานกรรมการกับประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2559.....	85
4.17 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในปี 2557 และ ปี2558.....	86
4.18 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในปี 2559.....	87
4.19 สัดส่วนของบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีในปี 2557.....	88
4.20 สัดส่วนของบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีในปี 2558.....	89
4.21 สัดส่วนของบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีในปี 2559.....	90
4.22 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีในปี 2557.....	91
4.23 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีในปี 2558.....	92
4.24 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีในปี 2559.....	93
4.25 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ในปี 2557.....	94
4.26 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ในปี 2558.....	95
4.27 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ในปี 2559.....	96

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.28 สรุปผลการศึกษา ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET).....	119
4.29 สรุปผลการศึกษา ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET).....	125
4.30 สรุปผลการศึกษา ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET).....	133
4.31 สรุปผลการศึกษา ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ำกับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET).....	137
4.32 สรุปผลการศึกษา ของตัวแปรควบคุมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET).....	142
4.33 สรุปผลการศึกษา ของตัวแปรควบคุมพิจารณาเฉพาะสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET).....	144

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ได้กำหนดให้มีการแบ่งแยกหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดทำรายงานทางการเงินของบริษัท เพื่อให้บุคคลทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีและผู้ทำบัญชี ได้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดทำรายงานทางการเงินให้ถูกต้อง ส่งผลให้ข้อมูลในรายงานทางการเงินมีความน่าเชื่อถือได้ เนื่องจากรายงานทางการเงินเป็นข้อมูลทางการบัญชีการเงินที่มีความสำคัญ เพื่อต้องการให้ผู้มีส่วนได้เสียได้ใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจในการดำเนินงาน เพื่อการลงทุนที่เหมาะสม เพื่อการกำกับดูแลที่ดี และเป็นการลดความอสมมาตรของข้อมูล (Bushman and Smith, 2001) ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบต้องจัดทำรายงานทางการเงินเพื่อนำเสนอต่อผู้มีส่วนได้เสียนั้นคือผู้บริหาร (Brown, Beekes, and Verhoeven, 2011) แต่เมื่อใดที่ผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการจัดทำรายงานทางการเงิน ซึ่งเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการจัดการกำไร และส่งผลต่อรายงานทางการเงินที่ขาดคุณภาพ (Dechow, Sloan, and Sweeney, 1995)

วิชาชีพหนึ่งที่สามารถมีบทบาทมากขึ้นในปัจจุบันคือ การสอบบัญชี เนื่องจากผู้สอบบัญชีเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชี ต้องแสดงความคิดเห็นต่อรายงานทางการเงินที่ผู้ทำบัญชีได้จัดทำขึ้นนั้นมีความถูกต้องตามมาตรฐานหรือไม่ อีกทั้งผู้สอบบัญชียังเป็นผู้ที่ได้รับการไว้วางใจในการตรวจสอบ เพราะมีความเป็นอิสระ ส่งผลให้รายงานทางการเงินที่ผู้สอบบัญชีได้รับรองแล้วนั้นมีความน่าเชื่อถือ

การล้มละลายของบริษัท Enron corporation ในปี พ.ศ.2544 สาเหตุหนึ่งเนื่องจากการตกแต่งบัญชี รายงานทางการเงินของ Enron จึงปรากฏตัวเลขกำไรที่สูง และปรากฏภาระหนี้สินที่ต่ำกว่าความเป็นจริง นอกจากนี้องค์กรรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบ และกำกับดูแลการดำเนินธุรกิจของบริษัท ก็ไม่ได้เข้าดูแลตรวจสอบการรายงานฐานะการเงินของบริษัท Enron เท่าที่ควร เนื่องจากมีนักการเมืองจำนวนมากในรัฐบาล และรัฐสภาที่มีความสัมพันธ์อันดีกับบริษัท โดยที่ผ่านมามีบริษัท Enron ได้บริจาคเงินจำนวนมากให้แก่แก่นักการเมืองเหล่านี้ สาเหตุอีกส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้สอบบัญชี Arthur Andersen ซึ่งเป็น 1 ใน 5 บริษัทยักษ์ใหญ่ในธุรกิจ

การตรวจสอบบัญชีชั้นนำของโลก เป็นผู้รับรองงบและรายงานทางการเงินของ Enron ทั้งๆที่วิธีการทำบัญชีมีเงื่อนไข มีความไม่ชอบมาพากลทางการเงิน แต่สิ่งเหล่านี้ กลับไม่ได้รับการเปิดเผยต่อสาธารณชนหรือผู้ถือหุ้นแต่อย่างใด หลังจากกรณีของ Enron ดังกล่าว เกิดวิกฤตเศรษฐกิจโลก ในหลายทศวรรษตามมา ไม่ว่าจะเป็น วิกฤตต้มยำกุ้ง วิกฤตเศรษฐกิจกรีซ และวิกฤตซับไพร์มในสหรัฐอเมริกา มาจนถึงปัจจุบัน ทำให้หลายๆบริษัทต้องปิดกิจการ (Athukorala, & Warr, 2002) จึงได้เกิดความตื่นตัวในแนวคิดเรื่องการกำกับดูแลกิจการ หากบริษัทมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี ระบบการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ (Sarens, & De Beelde, 2006)

แม้ว่าการกำกับดูแลกิจการของ Enron จะเป็นสาเหตุของปัญหาการล้มละลายอย่างหนึ่ง แต่ยังมีประเด็นสำคัญที่น่าสงสัยคือ Arthur Andersen ผู้ตรวจสอบบัญชีของบริษัท Enron ที่พบเห็นข้อผิดพลาดแต่กลับร่วมกับบริษัทตกแต่งและปกปิดข้อมูลทางบัญชี ทั้งที่ควรจะต้องแจ้งให้บริษัท Enron ทราบถึงข้อมูลที่ผิดพลาดเรื่องความไม่ถูกต้อง รวมทั้งผลเสียที่จะได้รับ จึงเกิดคำถามตามมาเกี่ยวกับประเด็นการขัดแย้งทางผลประโยชน์ของการควบบทบาทผู้ตรวจสอบบัญชีอิสระภายนอก และบทบาทการเป็นที่ปรึกษาต่างๆในเวลาเดียวกัน ส่งผลต่อความไม่มีอิสระที่แท้จริงของผู้สอบบัญชีหรือไม่

การสอบบัญชีเป็นเครื่องมือหนึ่งซึ่งช่วยในการตรวจสอบการทำงานของบริษัท สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียต่างๆว่าการดำเนินงานจะเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้วิจัยจึงอยากทราบว่าอะไรคือปัจจัยสำคัญในการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี และในอีกมุมหนึ่งประเทศไทยในปัจจุบันมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาทางด้านการแข่งขันเพื่อรับงานสอบบัญชี อาจทำให้ผู้สอบบัญชีกำหนดค่าธรรมเนียมที่ต่ำกว่าผู้สอบบัญชีรายอื่น รวมถึงอาจมีการรับงานเพิ่มซ้ำซ้อน มีความผิดพลาดในการตรวจสอบ คุณภาพในการตรวจสอบบัญชีจึงไม่ดีเท่าที่ควรจะเป็น นำไปสู่การพิจารณาทบทวนประเด็นบทบาทซ้ำซ้อนเหล่านี้ เพื่อแสดงให้เห็นให้ผู้ที่มีส่วนได้เสีย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น และผู้ใช้รายงานทางการเงิน เห็นถึงความสำคัญของวิชาชีพสอบบัญชี และแต่งตั้งผู้สอบบัญชีโดยเน้นที่คุณภาพของผู้สอบบัญชีมากกว่าการพิจารณาเพียงแค่ค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีแต่เพียงอย่างเดียว

1.2 คำถามการวิจัย

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) สามารถสรุปเป็นคำถามได้ดังต่อไปนี้

1.2.1 ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้ำมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่และมีอิทธิพลอย่างไร

ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่า ขนาด จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดและความเสี่ยงของบริษัทลูกค้ำ มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างไร

1.2.2 ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้ำมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่และมีอิทธิพลอย่างไร

ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่า ความสามารถในการทำกำไร โดยวัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตน รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหาร รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จและรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้ำ มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างไร

1.2.3 ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้ำมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่และมีอิทธิพลอย่างไร

ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่า ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ อายุของประธานบริหาร เพศของประธานบริหาร ประสบการณ์ทำงานของประธานบริหาร การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับประธานเจ้าหน้าที่บริหาร ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัท และความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท ของบริษัทลูกค้ำมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างไร

1.2.4 ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ำกับสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่และมีอิทธิพลอย่างไร

ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่า ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีของบริษัทลูกค้ำ มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างไร

1.2.5 ตัวแปรควบคุมมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่และมีอิทธิพลอย่างไร

ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่า ประเภทอุตสาหกรรมของบริษัทลูกค้ำและประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้ำใช้บริการมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างไร

1.2.6 หากตัวแปรควบคุม ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้ำใช้บริการมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ดังนั้นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่บริษัทใดที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและมีอิทธิพลอย่างไร

ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่า ถ้าหากประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งประเภทของสำนักงานสอบบัญชีแบ่งออกเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) และไม่ใช่สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Non-Big4) ดังนั้นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) บริษัทใดที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและมีอิทธิพลอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)
4. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชี ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)
5. เพื่อวิเคราะห์ตัวแปรควบคุม ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)
6. เพื่อวิเคราะห์สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อบริษัท สำนักงานสอบบัญชี รวมไปถึงผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ ได้นำมุมมองในด้านต่างๆ ที่ศึกษา ทั้งด้านลักษณะบริษัทของลูกค้า ด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า ด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า และด้านความสัมพันธ์

ระหว่างบริษัทลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชี และเป็นแนวทางในการพิจารณาถึงความสอดคล้องกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี และการควบคุมปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่นอกเหนือจากปัจจัยที่เคยพิจารณา และเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาวิจัยเป็นการศึกษาข้อมูลจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) เป็นบริษัทที่มีดัชนีราคาหุ้นสามัญที่มีมูลค่าตลาดสูง การซื้อขายมีสภาพคล่องสูงอย่างสม่ำเสมอ และต้องเป็นหลักทรัพย์ที่มีการกระจายของผู้ถือหลักทรัพย์รายย่อยอย่างเหมาะสม เพื่อสะท้อนความสามารถในการเข้าถึงของนักลงทุน โดยศึกษาแยกตามประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรม 7 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร
2. กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค
3. กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม
4. กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
5. กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร
6. กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ
7. กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

ทั้งนี้ไม่รวมถึงกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน ที่ประกอบไปด้วยหมวดธุรกิจกลุ่มธนาคาร เงินทุนและหลักทรัพย์ ประกันภัยและประกันชีวิต เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวมีรายการบัญชีแตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ ซึ่งทำให้มีผลต่ออัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษานี้อยู่ในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2559 ในการวิเคราะห์ ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ซึ่งเป็นลักษณะการหาความสัมพันธ์ พยากรณ์ตัวแปรตามผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูล 3 ปี เพื่อดูแนวโน้มของกลุ่มตัวอย่าง

1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ผู้วิจัยใช้การศึกษาข้อมูลจากรายงานทางการเงินของบริษัท คืองบการเงินรวม และแบบแสดงรายงานประจำปี (แบบ 56-1) ซึ่งทำให้นำไปสู่การสร้างตัวแปรดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวแปรตาม (Dependence Variables)

ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ การกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ตัวแปรอิสระ (Independence Variables)

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาวิจัย มุ่งเน้นปัจจัย 4 ด้านคือ ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้าพิจารณาจาก ขนาด จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดและความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า
2. ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้าพิจารณาจาก ความสามารถในการทำกำไร โดยวัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตน รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จและรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า
3. ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้าพิจารณาจาก ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ อายุของประธานบริหาร เพศของประธานบริหาร ประสบการณ์ทำงานของประธานบริหาร การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับประธานเจ้าหน้าที่บริหาร ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัท และความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทของบริษัทลูกค้า
4. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีพิจารณาจาก ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีของบริษัทลูกค้า

ตัวแปรควบคุม (Control Variables)

ผู้วิจัยใช้ ประเภทของอุตสาหกรรมบริษัทลูกค้าและประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการงานสอบบัญชี เป็นตัวแปรควบคุม

1.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี หมายถึง ค่าบริการที่บริษัทลูกค้าต้องจ่ายให้กับสำนักงานสอบบัญชี เมื่อบริษัทลูกค้าใช้บริการด้านการตรวจสอบบัญชี เช่น การตรวจสอบสมุด การตรวจสอบเอกสารประกอบการลงบัญชี หรือการตรวจสอบหลักฐานอื่นๆ เป็นต้น

ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี หมายถึง ค่าบริการที่บริษัทลูกค้าต้องจ่ายให้กับสำนักงานสอบบัญชี เมื่อบริษัทลูกค้าใช้บริการงานอื่นๆเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากการสอบบัญชี เช่น งานบริการด้านภาษีอากร การบริการด้านกฎหมาย การบริการหรือให้คำปรึกษาด้านการเงิน หรือการบริการด้านการบัญชีบริหาร

คณะกรรมการอิสระ หมายถึง คุณสมบัติของคณะกรรมการที่เหมาะสม เพื่อการทำหน้าที่ที่สำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและกลยุทธ์ที่สำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคณะกรรมการอิสระ ต้องมีกรรมการอิสระอย่างน้อยหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด แต่ต้องไม่น้อยกว่า 3 คน

รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร หมายถึง รายการที่ใช้วัดระดับของการตกค้างกำไร โดยเกิดจากรายการคงค้างรวม หักด้วยรายการคงค้างที่ไม่ได้รับผลกระทบจากดุลยพินิจของผู้บริหาร

รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น หมายถึง รายการรายได้และค่าใช้จ่าย (รวมถึง การปรับปรุงการจัดประเภทรายการใหม่) ซึ่งไม่อนุญาตให้รับรู้ในกำไรหรือขาดทุน โดยมาตรฐานการรายงานทางการเงินอื่น

บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) หมายถึง บริษัทมหาชนจำกัด ที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นแหล่งระดมทุนระยะยาวสำหรับบริษัทไทยและบริษัทต่างประเทศขนาดใหญ่ที่มีผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ด้วยช่องทางการระดมทุนที่หลากหลาย สนับสนุนการเติบโตของธุรกิจด้วยการมีโครงสร้างทางการเงินที่เหมาะสม เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยงานวิจัยนี้จะเป็นบริษัทที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี 2557 – 2559

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้านั้น โครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า ด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า และด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ผู้วิจัยได้ทบทวนและรวบรวมข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี บทความและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจำแนกความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 5 ส่วนดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ทฤษฎีตัวแทน (Agency theory)

2.1.2 แนวคิดในการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance)

2.1.3 แนวคิดโครงสร้างการถือหุ้น (Ownership Structure)

2.1.4 แนวคิดเรื่องคุณภาพกำไร (Earnings Quality)

2.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

2.2 ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษางานวิจัย

2.2.1 ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า

2.2.2 ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า

2.2.3 ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า

2.2.4 ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชี

2.2.5 ตัวแปรควบคุม

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.5 สมมติฐานการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ทฤษฎีตัวแทน (Agency theory)

Jensen and Meckling (1976) อธิบายความสัมพันธ์ของบุคคล 2 ฝ่ายคือ ผู้ว่าจ้างหรือตัวการ (Principle) และ ผู้ถูกจ้างหรือตัวแทน (Agent) เริ่มจากตัวการว่าจ้างให้ตัวแทนกระทำการปฏิบัติงานแทนตัวการ โดยทั้งสองฝ่ายต่างมีสิ่งหนึ่งที่เป็นแรงจูงใจคือ ผลประโยชน์ หากผลประโยชน์ของทั้ง 2 ฝ่ายสอดคล้องกันย่อมทำให้การดำเนินงานเป็นไปในทางเดียวกัน (Alignment of Interests) มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือผลตอบแทนสูงสุดของตัวการ แต่หากผลประโยชน์ของทั้ง 2 ฝ่ายขัดแย้งกัน (Conflict of Interests) ตัวแทนปฏิบัติงานโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก จึงเรียกปัญหานี้ว่า ปัญหาตัวแทน (Agency Problem)

2.1.2 แนวคิดในการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance)

ในบริษัทโดยทั่วไปแล้วถ้าบริษัทมีขนาดใหญ่ขึ้นความซับซ้อนในบริษัทก็มีมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นการทำงานย่อมควบคุมได้ยากบริษัทจึงต้องมีกระบวนการกำกับดูแลกิจการที่ดีถือเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารที่ต้องจัดการดูแลบริหารงานให้ครอบคลุมในทุกๆกิจกรรม โดยต้องมีการควบคุมงานให้เป็นระบบและดำเนินไปตามวัตถุประสงค์หลักของบริษัท ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้แต่ละบริษัทบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแต่ผู้บริหารจะมั่นใจได้อย่างไรว่ากฎหมายระเบียบ แผนงานต่างๆ ตลอดจนระบบการบริหารความเสี่ยงที่ผู้บริหารออกมาเพื่อควบคุมนั้นบุคคลากรจะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดทุกคนดังนั้นจึงต้องมีเครื่องมือที่จะช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริหารช่วยผู้บริหารในการติดตามกระบวนการควบคุมภายในให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ซึ่งได้แก่ การตรวจสอบภายใน (Internal Auditing)

สมาคมผู้ตรวจสอบภายในสากลที่มีชื่อเรียกว่า The Institute of Internal Auditors (IIA) ได้พัฒนาคำนิยามของการตรวจสอบภายในไว้ใหม่ดังนี้ “การตรวจสอบภายใน คือ การให้ความเชื่อมั่นและให้คำปรึกษาอย่างเป็นอิสระเที่ยงธรรม เพื่อเพิ่มมูลค่าและปรับปรุงการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งการตรวจสอบภายในสามารถช่วยให้บริษัทบรรลุเป้าหมายได้ด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริหารความเสี่ยง การควบคุมและการกำกับดูแลกิจการ” (IIA,1999) ซึ่งจะเห็นได้ว่าเมื่อการตรวจสอบภายในได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจากอดีตงานตรวจสอบภายในมักไม่ได้รับการยอมรับจากฝ่ายต่างๆ ในบริษัท เนื่องจากงานตรวจสอบภายในนั้นมุ่งแต่ค้นหาข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานของบุคคลากร แล้วรายงานต่อผู้บริหารต่อมาผู้บริหารบางคนจึงมอบหมายให้ผู้ตรวจสอบภายในมุ่งค้นหาข้อบกพร่องของระบบงานแล้วหาทางแก้ไขให้ดีขึ้น พร้อมทั้งพยายามทำความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วร่วมกันปรึกษาหารือลงความเห็นเพื่อหาข้อแก้ไขทำให้งานตรวจสอบภายในดำเนินงานเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานมากขึ้นส่งผลให้

บทบาทของงานตรวจสอบภายในในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น (Goodwin-Stewart and Kent, 2006) คุณสมบัติของผู้ตรวจสอบภายในสิ่งหนึ่งที่สำคัญเพื่อการทำหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมาย คือความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในและหน่วยงานตรวจสอบภายในควรขึ้นตรงกับผู้บริหารระดับสูงจึงจะสามารถปฏิบัติงานตรวจสอบได้อย่างเต็มที่ ปรากฏการแทรกแซงจากหน่วยงานที่ได้รับการตรวจสอบแต่ก็ได้มีการค้นพบอุปสรรคที่เกิดขึ้นของความเป็นอิสระในการตรวจสอบภายในจากความสัมพันธ์กับผู้บริหาร ดังนี้ (Christopher, Sarens, and Leung, 2009)

1. ใช้งานตรวจสอบภายในในการก้าวไปสู่การเป็นผู้บริหารในอนาคต แต่ก็มีข้อโต้แย้งที่ว่าผู้ตรวจสอบภายในไม่สามารถทำสิ่งนี้ได้จริง เนื่องจากพวกเขาจะต้องนึกถึงพนักงานตรวจสอบของตนเองหากเขาต้องย้ายงานออกไป

2. การอนุมัติงบประมาณในการตรวจสอบภายในของ ประธานเจ้าหน้าที่บริหารงาน (CEO) และประธานเจ้าหน้าที่การเงิน (CFO) เนื่องจากงบประมาณที่จำกัด ทำให้การตรวจสอบภายในมีขอบเขตในการปฏิบัติงานที่จำกัดเช่นกัน

3. ผู้บริหารระดับสูงมีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนงานตรวจสอบมากเกินไป รวมไปถึงกรณีที่ผู้ตรวจสอบทราบว่า สมาชิกในทีมตรวจสอบของตนเป็นส่วนหนึ่งในบริษัทที่ตนตรวจสอบอยู่ ซึ่งก็ถือว่าเป็นอุปสรรคที่ยิ่งใหญ่อย่างหนึ่ง

หลังจากที่ประเทศไทย ได้เกิดวิกฤติการณ์ต้มยำกุ้งในปี ค.ศ. 1997 ส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในประเทศไทย หลายๆบริษัทต้องปิดบริษัทไป แต่ผู้บริหารหลายๆคนไม่ได้รับผลกระทบใดๆเลยเนื่องจากผู้บริหารเหล่านี้ทราบข้อมูลทุกอย่างมาตั้งแต่ต้นอยู่แล้วมีการเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ในขณะที่ผู้ลงทุน ผู้เป็นเจ้าของถูกปิดบังข้อมูลทั้งหมดมาตั้งแต่ต้น จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์นี้ อย่างหนักหน่วง ส่งผลให้นักลงทุน รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ หาทายพยายามทำให้บริษัทต่างๆต้องเปิดเผยข้อมูลให้มากขึ้น เพื่อการตรวจสอบได้และเป็นการรักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นไว้ด้วยจึงได้เกิดแนวคิดเรื่องการกำกับดูแลกิจการขึ้นมาหากบริษัทมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี ทำให้มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ (IIA,2008) และในปี ค.ศ. 2002 เกิดกรณีศึกษาขึ้น เมื่อบริษัทขนาดใหญ่ในสหรัฐอเมริกา คือ เอนรอน (Enron) และเวิลด์คอม (WorldCom) เกิดการล้มละลาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของระบบการควบคุมภายในและการขาดประสิทธิภาพในการตรวจสอบภายในในบริษัทเหล่านั้นสิ่งเหล่านี้จึงเป็นบทเรียนให้บริษัทอื่นๆ ต้องหาทางป้องกันตนเองจากความล้มเหลวนี้โดยการหันมาให้ความสนใจในการตรวจสอบภายในส่งผลให้การตรวจสอบภายใน

เข้ามามีบทบาทในบริษัทมากขึ้น เช่น สหรัฐอเมริกาประกาศใช้กฎหมาย Sarbanes-Oxley Act (2002) และกฎ CLERP Act (2004) ในประเทศออสเตรเลียเป็นต้นซึ่งกฎหมายนี้จะกำหนดหลักการและข้อพึงปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบภายในและการกำกับดูแลกิจการ (Gramling, Maletta, Schneider, and Church, 2004) ผู้บริหารยุคใหม่ที่หันมาให้ความสนใจในเรื่องของการกำกับดูแลกิจการซึ่งต้องมีระบบการบริหารความเสี่ยงควบคู่ไปกับระบบการควบคุมภายในและการกำกับดูแลกิจการที่ดีด้วย ซึ่งการบริหารความเสี่ยงเป็นแนวทางการจัดการที่ผู้บริหารหลายคนให้ความสนใจเนื่องจากการดำเนินธุรกิจย่อมมีความเสี่ยงเกิดขึ้นมากมาย ทั้งภายในและภายนอกบริษัทที่ควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ ซึ่งผู้บริหารต้องจัดการกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น เพื่อให้คนในบริษัทมั่นใจว่าจะสามารถนำพาบริษัทไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ และเป็นที่น่าพอใจตามหลักการที่ว่า ความเสี่ยงสูงย่อมให้ผลตอบแทนที่สูง ในขณะที่ความเสี่ยงสูงย่อมต้องได้รับการควบคุมที่สูงด้วยเพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งถ้าผู้บริหารในบริษัท

มีความเข้าใจและรับมือกับความเสี่ยงนั้นๆ ได้ โดยใช้ระบบการควบคุมภายใน , การตรวจสอบภายในและการกำกับดูแลกิจการที่ดี สิ่งล้วนแต่เป็นขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการบริหารความเสี่ยงทั้งสิ้น (Sarens and De Beelde, 2006)

จะเห็นได้ว่าการที่บริษัทจะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารระดับสูงกับการตรวจสอบภายในก็เป็นสิ่งสำคัญ ได้มีการค้นพบว่า ความคาดหวังของผู้บริหารระดับสูงมีอิทธิพลอย่างมีสาระสำคัญต่อการตรวจสอบภายใน ซึ่งสิ่งที่ผู้บริหารคาดหวังจากการตรวจสอบภายในคือ

1. สามารถทดแทนการสูญเสียการควบคุม เนื่องจากความซับซ้อนของบริษัทที่มากขึ้น
2. สามารถป้องกันวัฒนธรรมบางอย่างในบริษัทที่ไม่เหมาะสมได้
3. สนับสนุนการติดตามและการปรับปรุงการบริหารจัดการความเสี่ยงและระบบควบคุมภายในได้
4. เป็นเหมือนการฝึกอบรมขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้บริหารในอนาคตได้
5. สามารถร่วมมือกับผู้ตรวจสอบภายนอก เพื่อการตรวจสอบที่ครอบคลุมในทุกด้านของบริษัท

ซึ่งสิ่งที่ผู้บริหารระดับสูงคาดหวังจากการตรวจสอบภายในทั้ง 6 ข้อนี้ เปรียบเสมือนเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการบริหารความเสี่ยง (Sarens and De Beelde, 2006) และเครื่องมืออย่างหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ สำหรับการบริหารความเสี่ยงคือ Control self-assessment (CSA) หรือเรียกว่าการประเมินตนเองเพื่อควบคุมความเสี่ยงมีงานวิจัยที่กล่าวถึง CSA ซึ่งได้มีการสัมภาษณ์ผู้บริหารงาน

ตรวจสอบภายในทั้งหมด 11 บริษัทในทางตอนเหนือของรัฐ Ohio. ผู้บริหารงานตรวจสอบภายในทุกคนมีความคิดเห็นเดียวกันว่า CSA คือเครื่องมือที่ใช้ได้ผลดีในการประเมินความเสี่ยง แต่เป็นเรื่องน่าแปลกใจว่า มีเพียงผู้บริหารงานตรวจสอบภายในเพียงคนเดียวเท่านั้นที่นำ CSA มาใช้จัดการความเสี่ยงในบริษัทของตน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารงานตรวจสอบภายในคนอื่นที่ไม่ใช้เครื่องมือ CSA นี้ เขาให้เหตุผลที่ว่า การใช้ CSA ถึงแม้ว่าจะได้ผลดีก็จริง แต่สามารถกระทำได้อย่าง และต้องเสียต้นทุนในการทำและติดตามไม่ใช่น้อยเลย (Nagy, & Cenker, 2002)

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารงานตรวจสอบภายในทั้งหมด 11 บริษัทในทางตอนเหนือของรัฐ Ohio. ในเรื่องของคณะกรรมการตรวจสอบ ผู้บริหารงานตรวจสอบภายในส่วนใหญ่มีความเชื่อว่า คณะกรรมการตรวจสอบมีความคาดหวังว่างานตรวจสอบภายในจะมีส่วนช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพของการดำเนินงาน หรือหวังว่างานตรวจสอบภายในจะมาเป็นบทบาทสำคัญในการทำให้รายงานทางการเงินมีความสมบูรณ์และน่าเชื่อถือ และสำหรับการติดต่อของผู้บริหารงานตรวจสอบภายในกับคณะกรรมการตรวจสอบ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารงานตรวจสอบภายใน บอกว่าจะมีการพบกันอย่างเป็นทางการในทุกครั้งที่มีการประชุมของคณะกรรมการบริษัท ซึ่งโดยทั่วไปก็ประมาณปีละ 3-4 ครั้ง แต่ถ้าเป็นการพบกัน โดยไม่เป็นทางการก็จะมี การพบเจอกันตลอดทั้งปีอยู่แล้ว (Nagy, & Cenker, 2002)

ดังนั้นการกำกับดูแลกิจการประกอบไปด้วยรากฐานที่สำคัญ 3 ประการ ซึ่งจะ ช่วยส่งเสริม ผลักดันให้เกิดการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทได้แก่

1. การควบคุมภายใน เป็นกระบวนการควบคุมงานให้เป็นระบบและสามารถดำเนินงานไปได้ตามวัตถุประสงค์ของบริษัท เพื่อความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and efficiency of operations) เพื่อรายงานทางการเงินมีความน่าเชื่อถือ (Reliability of financial reporting) และเพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ (Compliance with applicable with laws and regulations)

2. การบริหารความเสี่ยง ในแต่ละบริษัทย่อมมีเหตุการณ์ของความไม่แน่นอนเกิดขึ้น ส่งผลให้แผนงานที่วางไว้ของบริษัทไม่เป็นไปตามกำหนด ผู้บริหารจึงต้องมีเครื่องมือช่วยจัดการความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นนี้ การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นเครื่องมือในการประเมิน จัดการ และติดตามความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ผู้บริหารยอมรับได้

3. การตรวจสอบภายใน เป็นอีกหนึ่งรากฐานที่สำคัญเพื่อให้ผู้บริหารมั่นใจในกระบวนการควบคุมภายใน มั่นใจในระบบการบริหารความเสี่ยงว่ามีการนำมาปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม การตรวจสอบภายในจึงเปรียบเสมือนเป็นตัวกรองอีกชั้นหนึ่งของผู้บริหาร

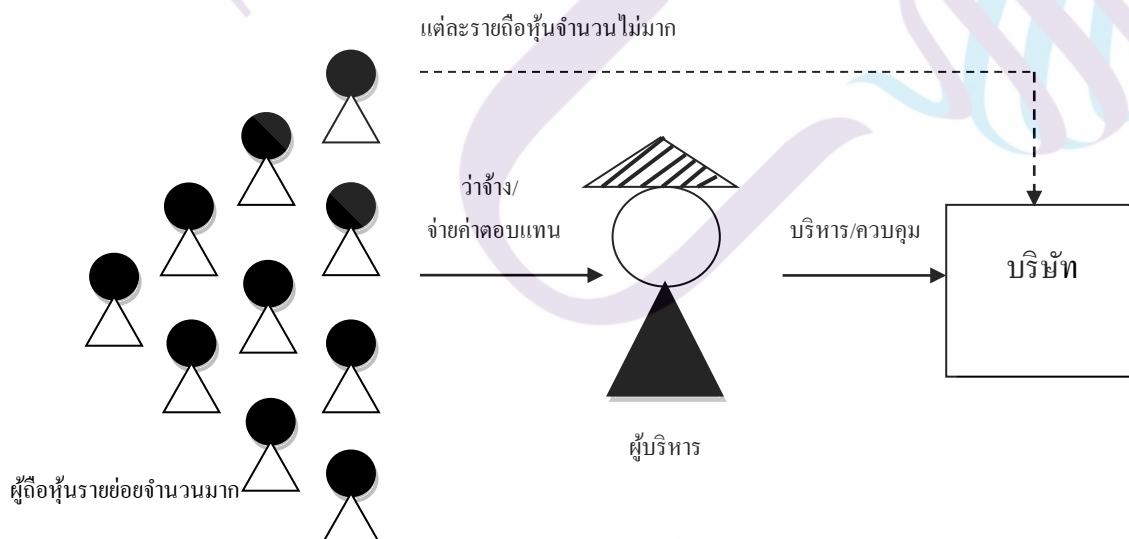

2.1.3 แนวคิดโครงสร้างการถือหุ้น (Ownership Structure)

รายงานทางการเงินเป็นแหล่งในการนำเสนอข้อมูลทางบัญชี ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและการตัดสินใจ คุณภาพของรายงานทางการเงินจึงมีความสำคัญสำหรับการนำเสนอข้อมูลของบริษัท กรณีตัวอย่างในบริษัทขนาดใหญ่ของสหรัฐอเมริกา คือ เอนรอน (Enron) และ เวิลด์คอม (WorldCom) เกิดการล้มละลาย หรือจะเป็นวิกฤติการณ์ต้มยำกุ้งในปี ค.ศ. 1997 ที่ส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในประเทศไทย ผู้บริหารปรับแต่งตัวเลขและนำเสนอรายงานทางการเงินที่เป็นเท็จ สิ่งนี้จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน จึงมีการศึกษาความสัมพันธ์ของโครงสร้างการถือหุ้นกับคุณภาพรายงานทางการเงิน พบว่าโครงสร้างการถือหุ้นมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของผู้บริหารในการจัดทำรายงานทางการเงินที่บิดเบือนไป (Wang, 2006)

ลักษณะของโครงสร้างการถือหุ้น

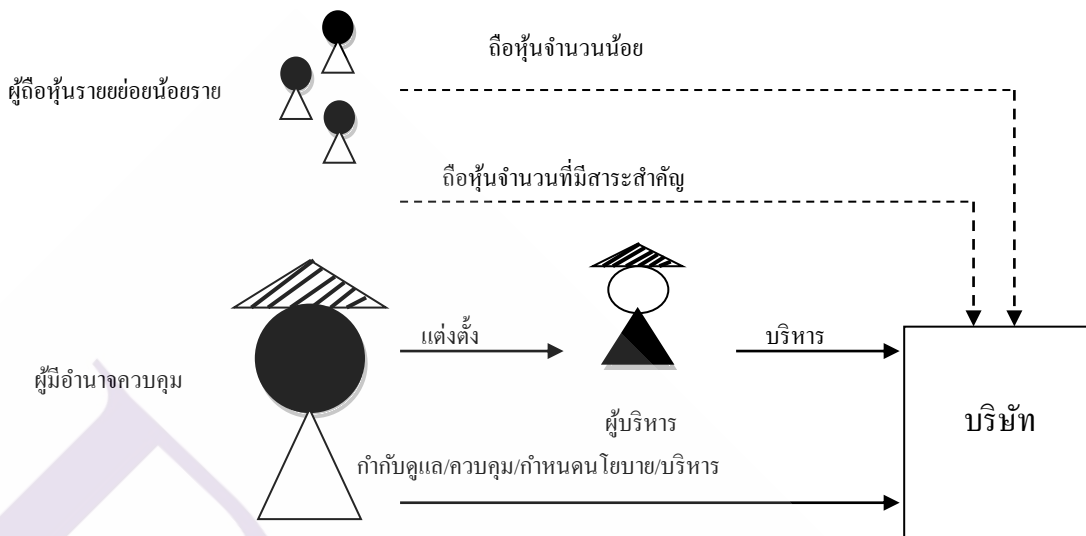
1. โครงสร้างการถือหุ้นแบบกระจายตัว (Dispersed Ownership Structure) ลักษณะโครงสร้างแบบนี้มีผู้ถือหุ้นจำนวนมาก แต่ถือหุ้นในสัดส่วนที่น้อย เมื่อผู้ถือหุ้นว่าจ้างผู้บริหารมาบริหารงานแทนตน จึงทำให้ละเลยการเข้ามากำกับดูแล เนื่องจากผู้ถือหุ้นแต่ละรายมีส่วนได้เสียไม่มากรวมถึงผู้ถือหุ้นแต่ละรายมีสิทธิออกเสียงน้อย อำนาจความเป็นเจ้าของและอำนาจการควบคุมจึงแยกจากกัน ดังนั้นผู้บริหารในบริษัทจึงมีอำนาจเต็มที่ในการบริหารงาน (Berle, & Means, 1991)

ภาพที่ 2.1 โครงสร้างการถือหุ้นแบบกระจายตัว (Berle, & Means, 1991)

เมื่อผู้บริหารปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ถือหุ้น ถือเป็นผลประโยชน์ที่สอดคล้องกัน แต่เมื่อใดที่ผู้บริหารปฏิบัติงานเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เนื่องจากผู้บริหารมีแรงจูงใจต่ำในการปฏิบัติงานเพื่อผลตอบแทนสูงสุดของบริษัท จึงเกิดผลประโยชน์ขัดแย้งกันระหว่างผู้บริหารที่มีอำนาจควบคุมอย่างเต็มที่ กับผู้ถือหุ้นรายย่อยซึ่งมีอำนาจความเป็นเจ้าของ ซึ่งอาจแก้ไขปัญหานี้ได้ด้วยการให้สิทธิซื้อหุ้นแก่ผู้บริหาร เพื่อร่วมมีส่วนได้เสียในบริษัท อาจช่วยให้ผู้บริหารปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และเต็มใจเพื่อประโยชน์สูงสุดในบริษัท ส่งผลให้รายงานทางการเงินมีคุณภาพ (Jensen, 1986) ในทางตรงข้ามกัน หากผู้บริหารเห็นแก่ผลประโยชน์ในระยะสั้น ตกแต่งตัวเลขทางการเงินบัญชี เพื่อให้ผลงานออกมาเป็นประโยชน์ต่อตนเองที่จะได้รับโบนัส (Holthausen, Larcker, & Sloan, 1995) จึงส่งผลให้รายงานทางการเงินมีคุณภาพต่ำ ซึ่งการทำทุจริตโดยการปรับแต่งตัวเลขทางการเงินมักพบในบริษัทที่มีโครงสร้างการถือหุ้นในลักษณะนี้ (Coffee, 2005)

2. โครงสร้างการถือหุ้นแบบกระจุกตัว (Concentrated Ownership Structure) ผู้ถือหุ้นจำนวนน้อย แต่ถือหุ้นในสัดส่วนที่มาก มีสิทธิออกเสียงมาก ผู้ถือหุ้นในลักษณะนี้จะเข้ามาบริหารงาน วางแผน กำหนดนโยบาย เนื่องจากมีส่วนได้เสียในบริษัทมากจึงให้ความสำคัญกับการติดตามกำกับดูแลบริหารงานในบริษัทอย่างใกล้ชิด เข้าแทรกแซงการบริหารงานของผู้บริหารได้ง่าย อำนาจความเป็นเจ้าของและอำนาจการควบคุมรวมกันอยู่ (Holderness, 2003) ผู้บริหารปฏิบัติงานโดยเห็นประโยชน์สอดคล้องกันกับผู้ถือหุ้น มีแรงจูงใจทางด้านบวกที่จะบริหารงานเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของบริษัท จึงเป็นการยกระดับรายงานทางการเงินให้มีคุณภาพ ในอีกแง่มุมหนึ่ง หากผู้บริหารมีส่วนในการจัดทำ หรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกวิธีการทางบัญชี และนำเสนอข้อมูลในรายงานทางการเงินเองด้วยแล้ว ย่อมมีแรงจูงใจในการแสวงหาผลประโยชน์โดยการสร้างรายงานทางการเงินที่เป็นเท็จมากกว่าการทุจริตโดยการตกแต่งตัวเลขทางการเงินบัญชี (Coffee, 2005)

ภาพที่ 2.2 โครงสร้างการถือหุ้นแบบกระจุกตัว (Berle, & Means, 1991)

2.1.4 แนวคิดเรื่องคุณภาพกำไร (Earnings Quality)

คุณภาพกำไรบ่งบอกถึงลักษณะการดำเนินงานของบริษัทได้ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจอีกด้วย (Dechow, Ge and Schrand, 2010)

1. คุณภาพกำไรต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์หนึ่งๆ จึงสามารถบอกได้ว่ากำไรนั้นมีคุณภาพหรือไม่
2. ตัวเลขของกำไรที่รายงานมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าตัวเลขนั้นให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทได้หรือไม่
3. ความเกี่ยวข้องของผลการดำเนินงานทางการเงินที่มีต่อการตัดสินใจ และความสามารถของระบบบัญชีที่จะใช้วัดผลการดำเนินงาน เป็นตัวบ่งบอกคุณภาพกำไร

$DACC$ = ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจผู้บริหาร

DAC_{it} = $[TAC_{it} / A_{it-1}] - NDAC_{it}$

เมื่อ DAC_{it} คือ รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร

TAC_{it} คือ รายการคงค้างรวมทั้งหมดของบริษัท ในงวดบัญชีที่ t

$NDAC_{it}$ คือ รายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร

A_{it-1} คือ สินทรัพย์รวมของบริษัท ในงวดบัญชีที่ $t-1$

$TAC_{it} = NI_{it} - CFO_{it}$
 เมื่อ NI_{it} คือรายการกำไรสุทธิก่อนรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นในงวดบัญชีที่ t
 CFO_{it} คือ กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานของบริษัท ในงวดบัญชีที่ t

$NDAC_{it} = \infty_1 [1/A_{it}] + \infty_2 [(REW_{it} - \Delta REC_{it}) / \Delta_{it-1}] + \infty_3 [PPE_{it} / A_{it-1}]$
 เมื่อ ΔREW_{it} คือ รายได้ของบริษัทในงวดบัญชีที่ t หักด้วยรายได้ของบริษัทในงวดบัญชีที่ $t-1$

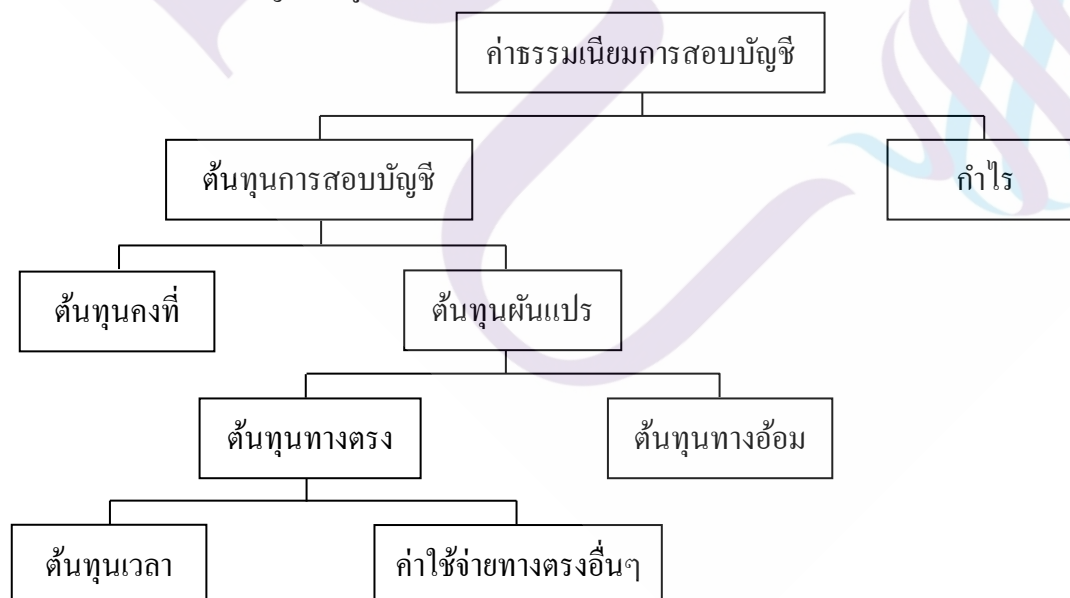
ΔREC_{it} คือ ลูกหนี้การค้าสุทธิของบริษัทในงวดบัญชีที่ t หักด้วยลูกหนี้การค้าสุทธิของ บริษัทในงวดบัญชีที่ $t-1$

PPE_{it} คือ ที่ดินอาคารและอุปกรณ์ ก่อนหักค่าเสื่อมราคา ในงวดบัญชีที่ t

2.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ในการศึกษาที่ผ่านมา มีงานวิจัยมากมายที่หาความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและสำนักงานสอบบัญชี งานวิจัยที่ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยมุ่งเน้นเพื่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ (Naser and Nuseibeh, 2008)

นักวิจัย Ramzy (1988) กล่าวไว้ในงานวิจัยของเขาถึงเรื่ององค์ประกอบหลักของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีตามรูปด้านล่างนี้

ภาพที่ 2.3 องค์ประกอบหลักของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ที่มา: Ramzy, 1988

Ramzy (1988) กล่าวว่าค่าใช้จ่ายสำหรับการสอบบัญชีนั้น ปกติจะประกอบไปด้วย 2 ส่วนคือ ต้นทุนคงที่ เช่น ค่าเช่า ค่าประกันภัย ค่าจ้างพนักงานที่ไม่เกี่ยวกับการสอบบัญชีเป็นต้น และต้นทุนผันแปร สามารถแบ่งออกได้เป็นต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อมสำหรับต้นทุนทางตรงนั้นจะรวมถึงต้นทุนเวลาและค่าใช้จ่ายทางตรงอื่นๆที่ระบุได้ว่าเกิดจากการดำเนินงานสอบบัญชีโดยตรงซึ่งต้นทุนเวลาคือเวลาที่พนักงานสอบบัญชีใช้ไปในการตรวจสอบที่นอกเหนือจากเวลาประจำในการทำงาน และเวลาที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการทบทวนเพื่อเตรียมงานส่วนค่าใช้จ่ายทางตรงอื่นๆที่เกี่ยวกับการสอบบัญชีโดยตรงนี้จะเป็นส่วนที่นอกเหนือจากต้นทุนเวลา เช่น ค่าโทรศัพท์ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ซึ่งต้นทุนเหล่านี้ควรรวมไว้ในค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วย และต้นทุนผันแปรอีกหนึ่งตัวคือต้นทุนทางอ้อม เป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชีทางอ้อมไม่สามารถระบุได้ว่าเกิดจากการสอบบัญชีโดยตรง หรือไม่สามารระบุได้ว่าเกิดขึ้นจากการสอบบัญชีเป็นจำนวนเท่าใด เช่น ค่าเครื่องเขียน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ต่างๆ และนอกจากต้นทุนต่างๆ เหล่านี้ยังมีส่วนของกำไรซึ่งถือเป็นรางวัลของผู้สอบบัญชีที่ผู้สอบควรคิดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีให้ครอบคลุมทั้งส่วนของต้นทุนและกำไรตามที่ได้กล่าวไว้

สำหรับโครงสร้างของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมี 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพล (Bell, Landsman, and Shackelford, 2001) ปัจจัยแรกคือ บริษัทลูกค้ามีความเสี่ยงเฉพาะในแต่ละบริษัทไม่เหมือนกัน เช่น อาจมีความเสี่ยงจากการดำเนินคดี, ความเสี่ยงจากการตรวจไม่พบสินทรัพย์ที่มีตัวเลขอยู่ในรายงานทางการเงิน เป็นต้น ปัจจัยที่สองคือ ความต้องการในการตรวจสอบบัญชีของลูกค้า ลูกค้าย่อมอยากได้รับความเชื่อมั่นมากขึ้นเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของรายงานทางการเงิน ซึ่งทั้ง 2 ปัจจัยนี้ส่งผลต่อการวางแผนการสอบบัญชี และการประมาณการค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วย โดยมีงานวิจัยที่ได้กล่าวไว้ในก่อนหน้านี้ว่า เมื่อบริษัทต้องการเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น ผู้สอบบัญชีจึงมีความรับผิดชอบในงานมากขึ้น ดังนั้นผู้สอบจะปรับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในระดับที่สูงกว่าจากราคาปกติ (Simunic, & Stein, 1996)

2.2 ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษางานวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้จำนวนตัวแปรที่ใช้อธิบายในการเปลี่ยนแปลงของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีหลายตัวแปร แต่ในส่วนของงานวิจัยนี้ อธิบายถึงตัวแปรหลักที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยได้จัดกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในปัจจัยเดียวกัน ดังต่อไปนี้

2.2.1 ปัจจัยด้านลักษณะบริษัทของลูกค้า

การประกอบธุรกิจ บริษัทมีหน้าที่ต้องจัดทำข้อมูลรายงานทางการเงินให้ถูกต้องตามประเภทของแต่ละบริษัท ซึ่งในการจ้างบุคลากรภายนอกมาเพื่อให้จัดทำข้อมูลการบัญชีนี้เป็นเรื่องยุ่งยาก ปัจจุบันบริษัทต่างๆจึงหันมาใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีมากขึ้น สำนักงานสอบบัญชีจึงต้องมีการกำหนดค่าธรรมเนียบการสอบบัญชีให้เหมาะสม ซึ่งปัจจัยแรกนี้เป็นองค์ประกอบที่จะแสดงให้เห็นถึงปริมาณงานของผู้สอบบัญชี ขนาดของบริษัท ลักษณะของบริษัทลูกค้าที่สำนักงานบัญชีต้องเข้าไปตรวจสอบข้อมูล

(1) ขนาดของบริษัทลูกค้า

ขนาดของบริษัทลูกค้าเป็นตัวแปรหลักที่นำมาใช้ในการศึกษาในงานวิจัยต่างๆอย่างบ่อยครั้ง ซึ่งขนาดของบริษัทลูกค้านั้นมีผลต่อการดำเนินงานสอบของผู้สอบบัญชี ยิ่งบริษัทมีขนาดใหญ่ ก็มีแนวโน้มที่ต้องใช้เวลาในการตรวจสอบเอกสารการทำธุรกรรมต่างๆมากขึ้น ต้องพึ่งพาตลาดการเงินเพื่อระดมเงินทุนมากกว่าในบริษัทขนาดเล็ก และเป็นที่น่าพอใจที่ต้องเปิดเผยรายละเอียดที่มีคุณภาพดีที่อาจนำมาซึ่งการสรรหาสำนักงานสอบบัญชีที่มีชื่อเสียงและมีราคาแพง (Naser and Nuseibeh, 2008) รวมถึงงานวิจัยของ Palmrose (1986a) ที่กล่าวว่าบริษัทลูกค้าที่มีขนาดใหญ่กว่า การขอรับบริการงานสอบบัญชีย่อมต้องจ่ายค่าธรรมเนียบการสอบบัญชีที่มากกว่าบริษัทขนาดเล็ก อีกทั้งพวกเขายังมีทรัพยากรทางการเงินเพียงพอที่จะให้สำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศขนาดใหญ่มาตรวจสอบให้ ดังนั้น บริษัทขนาดใหญ่จะจ่ายค่าใช้จ่ายสูงได้มากกว่าบริษัทเล็กๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาของ Carcello, Hermanson, and Neal (2002) Peel and Clatworthy (2001) Abbott, Parker, Peter, and Raghunandan (2003a) Gul, Chen and Tsui (2003) และ Mitra, Hossain, and Deis (2007) และถ้าย้อนกลับไปในงานวิจัยหลายปีก่อนของ Hobgood and SCIARRIN (1972) พวกเขาได้ศึกษาขนาดและตำแหน่งที่ตั้งของบริษัทลูกค้าส่งผลกระทบต่อค่าธรรมเนียบการสอบบัญชี ศึกษาโดยการเปรียบเทียบในแต่ละช่วงเวลา เปรียบเทียบการจ่ายค่าธรรมเนียบการสอบเป็นอัตราชั่วโมง เปรียบเทียบการจ่ายค่าธรรมเนียบการสอบให้กับ CPA กับที่ปรึกษาอื่นๆ โดยเปรียบเทียบบริษัทที่มีขนาดใกล้เคียงกันในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน นอกจากนี้แล้วขนาดบริษัทที่มีขนาดใหญ่ ยังได้เปรียบเรื่องของการประหยัดเนื่องจากขนาดสำหรับผู้สอบบัญชี เนื่องจากผู้สอบบัญชีดำเนินการสอบบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบบัญชี รวมทั้งกระบวนการของการควบคุมภายในของบริษัทเองก็มีความซับซ้อนมาก จึงช่วยลดการทำงานในการตรวจสอบได้ (Joshi and Al-Bastaki, 2000)

ดังนั้นจึงสรุปได้เป็นสมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 1 (H₁) : ขนาดของบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบในทางบวกต่อ
ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

(2) จำนวนบริษัทย่อย

Gonthier-Besacier and Schatt (2007) กล่าวในงานวิจัยของเขาว่า การเจริญเติบโตของบริษัทเป็นปัจจัยเพิ่มเติมที่จะนำมาพิจารณาเพื่อให้เข้าใจ เขาคาดว่าบริษัทที่มีการเติบโตสูง ความซับซ้อนจะอยู่ในระดับสูงมากขึ้น ดังนั้นวิธีการตรวจสอบต่างๆต้องปรับอย่างมีนัยสำคัญที่จะสะท้อนให้เห็นถึงจำนวนของการทำธุรกรรมของบริษัทที่เพิ่มขึ้น นำมาซึ่งค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้นด้วย

ในบริษัทที่มีสาขาข้อย่อยมากกว่าบริษัทอื่น ก็มีแนวโน้มว่า การทำธุรกรรมต่างๆของลูกค้าก็ย่อมมากไปด้วย ซึ่งในกลุ่มของบริษัทเหล่านี้ มีรายงานทางการเงินของบริษัทย่อยเป็นจำนวนมาก ย่อมเป็นที่แน่นอนว่าบริษัทต้องการความถูกต้องในการพิจารณารายงานทางการเงิน ต้องมีการตรวจสอบที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการทำงานด้วยความเชี่ยวชาญมากขึ้น (Naser and Nuseibeh, 2008) เหมือนงานวิจัยของ Joshi and Al-Bastaki (2000) เขากล่าวว่าบริษัทลูกค้าที่จะเข้าไปตรวจสอบ ถ้ายังมีการทำธุรกรรมที่แปลกไปจากเดิมหรือแปลกไปจากบริษัทอื่นๆ และมีการดำเนินงานอยู่ในต่างประเทศด้วยแล้วนั้น การดำเนินงานตรวจสอบต้องมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นสำนักงานสอบบัญชีสามารถเรียกค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้สูงขึ้น ในส่วนของเนื้อหาในรายงานทางการเงินของบริษัทย่อยกับสำนักงานใหญ่ย่อมมีความแตกต่างกันในเนื้อหาข้อกำหนดระหว่างประเทศ (Chan, Ezzamel, and Gwilliam, 1993) บริษัทที่มีจำนวนสาขาข้อย่อยสูงมักมีค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบและประเมินรายงานทางการเงินสูงไปด้วย โดยเฉพาะถ้ามีสาขาอยู่ในต่างประเทศมักมีความหลากหลายของวิชาชีพและกฎหมายสำหรับการเปิดเผยข้อมูล (Sandra and Patrick, 1996) ซึ่งรายละเอียดเหล่านี้ ส่งผลให้สำนักงานสอบบัญชีสามารถเรียกค่าธรรมเนียมการสอบได้สูงขึ้นด้วยเช่นกัน รวมถึงผลการศึกษาของ Peel and Clatworthy (2001) เขาได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการควบคุมภายในตามหลักการกำกับดูแลกิจการ โดยมีตัวแปรควบคุมคือ จำนวนของบริษัทสาขา พบว่ามีอิทธิพลเชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี และผลการศึกษาของ Mitra, Hossain, and Deis (2007) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของคุณลักษณะความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งมีปัจจัยเป็นจำนวนของบริษัทสาขา พบว่ามีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ

โดยผู้วิจัยใช้จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดเป็นตัววัดความซับซ้อน จากการทบทวนอ่านงานวิจัยจึงสรุปได้เป็นสมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 2 (H₂) : จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้าส่งผลกระทบต่อ
ทางบวกต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

(3) ความเสี่ยงของบริษัท

ตัวชี้วัดของการวัดความเสี่ยงนั้นหาได้ยาก และไม่สามารถวัดความเสี่ยงได้ในตัวชี้วัดเดียว (Sandra and Patrick, 1996) ในงานวิจัยก่อนหน้านี้ใช้อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน และอัตราส่วนสภาพคล่องในการวัดความเสี่ยงของบริษัท และพบว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนไม่มีนัยสำคัญกับค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีของบริษัทในสหรัฐอเมริกา (Francis and Simon, 1987) แต่กลับมีนัยสำคัญของอัตราส่วนนี้กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสำหรับบริษัทในออสเตรเลีย (Francis and Stokes, 1986) อัตราส่วนหนี้สินก็เป็นตัวบ่งชี้ความเสี่ยงอย่างหนึ่งที่ Joshi and Al-Bastaki (2000) ได้นำมาเป็นตัววัดโดยใช้อัตราส่วนหนี้สินระยะยาวต่อสินทรัพย์รวม ซึ่งพบว่ามีนัยสำคัญต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

Chan, Ezzamel, and Gwilliam, (1993) กล่าวว่าไว้ในงานวิจัยของเขา โดยปกติสำนักงานสอบบัญชีมีความเสี่ยงในความล้มเหลวของการสอบบัญชีอยู่แล้ว ซึ่งเหตุการณ์ที่ตอกย้ำความถูกต้องของทฤษฎีนี้คือในกรณีของ Enron และ WorldCom ที่ส่งผลให้มีคดีความฟ้องร้องสำนักงานสอบบัญชีขึ้น ดังนั้นความเสี่ยงของบริษัทจะถูกมองว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีและการตรวจสอบบริษัทที่มีความเสี่ยงสูงจะส่งผลให้ค่าธรรมเนียมที่สูงขึ้นด้วย โดยใช้อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นตัวชี้วัดความเสี่ยงของบริษัท (Naser and Nuseibeh, 2008) และในงานวิจัยก่อนหน้านี้พบความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างสินทรัพย์ของบริษัท (ใช้สินทรัพย์เป็นตัววัดความเสี่ยง) กับค่าใช้จ่ายที่เรียกเก็บจากการสอบบัญชีเช่นกัน (Gonthier-Besacier and Schatt, 2007)

จากการศึกษาวิจัยจึงสรุปได้สมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 3-1 (H₃₋₁) : ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบต่อ
ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานที่ 3-2 (H₃₋₂) : ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบต่อ
ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

2.2.2 ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า

บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ถูกแบ่งประเภทตามโครงสร้างกลุ่มอุตสาหกรรม ดังนั้นในแต่ละบริษัทที่มีกลุ่มอุตสาหกรรมต่างกันไปก็ย่อมมีรายการทางบัญชีที่แตกต่างกันออกไปด้วย ปัจจัยนี้เป็นองค์ประกอบที่จะแสดงให้เห็นถึงความสามารถใน

การทำกำไรของบริษัทลูกค้า สินทรัพย์ที่มีตัวตน รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจผู้บริหาร รวมถึงการจัดทำงบกำไรขาดทุนแบบใหม่ตามมาตรฐานการบัญชีที่เปลี่ยนแปลงไป

(1) ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท

กำไรของบริษัทนั้นถูกมองว่าเป็นตัวบ่งชี้การปฏิบัติงานและการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและการทำกำไรอาจจะเป็นบวกหรือลบก็ได้ ซึ่งมีบางกลุ่มได้กล่าวว่า บริษัทที่รายงานผลกำไรที่อยู่ในระดับสูง ต้องมีการตรวจสอบอย่างเข้มงวดในรายการที่เกี่ยวข้องกัน ทั้งรายได้และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น รวมถึงการตรวจสอบในรายละเอียดเพิ่มเติม นำมาซึ่งค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้น (Naser and Nuseibeh, 2008) การทำกำไรเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของบริษัท การใช้งานสินทรัพย์และทรัพยากรอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ มักจะส่งผลให้มีผลตอบแทนสูงอย่างมาก ดังนั้นบริษัทที่ทำกำไรได้มากมักจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมเพิ่มในมุมมองของความจริงที่ว่ากำไรที่สูงขึ้นอาจต้องใช้การตรวจสอบความถูกต้องอย่างเข้มงวด (Joshi and Al-Bastaki, 2000) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gul, Chen and Tsui (2003) เขาศึกษาผลกำไรโดยวัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนของสินทรัพย์ ซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี แต่กลับมีการค้นพบว่าความสามารถในการทำกำไรไม่มีนัยสำคัญต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (e.g., Francis & Simon, 1987 ; Chan, Ezzamel, & Gwilliam, 1993) รวมถึงผลงานของ Mitra, Hossain, and Deis (2007) ที่พบว่าผลกำไรไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ตัวเลขของอัตราส่วนการทำกำไร คืออัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ถูกนำมาเป็นตัวบ่งชี้ของความสามารถในการทำกำไรในการศึกษานี้

จึงสรุปเป็นสมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 4 (H₄) : ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า โดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) ส่งผลกระทบบนทางบวกต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานที่ 5 (H₅) : ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า โดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ส่งผลกระทบบนทางบวกต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

(2) สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตน

สินทรัพย์ที่บริษัทมิได้มีไว้เพื่อขายหรือเปลี่ยนเป็นสินค้าที่ขายได้ แต่มีไว้เพื่อใช้งานและอายุการใช้งานของสินทรัพย์เหล่านี้จะต้องเกินกว่าหนึ่งปี โดยในแต่ละบริษัทจะมีสินทรัพย์

ถาวรที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นอัตราส่วนของสินทรัพย์ถาวรเมื่อเทียบกับสินทรัพย์อื่น ๆ อาจแตกต่างกันตามลักษณะของบริษัท เช่นในอุตสาหกรรมการผลิต อาจมีอัตราส่วนของสินทรัพย์ถาวรมากกว่าบริษัทที่ซื้อสินค้ามาเพื่อขายไปเป็นต้น

ในบริษัทที่มีอัตราส่วนของสินทรัพย์ถาวรสูง อาจส่งผลให้มีการทุจริตในรายการสินทรัพย์ถาวร และเพื่อป้องกันการทุจริตเกี่ยวกับสินทรัพย์ถาวร เพื่อแก้ไขรายการบัญชีที่ผิดอันเกิดจากการไม่บันทึกรายการโอนหรือจำหน่ายสินทรัพย์ จึงควรมีการตรวจนับสินทรัพย์ถาวรที่มีอยู่จริงตรงกับที่บันทึกไว้ในบัญชีหรือไม่ การตรวจนับสินทรัพย์ถาวรอาจตรวจนับของจริงก่อนแล้วจึงทำรายการบัญชีสินทรัพย์ทั้งหมดที่ตรวจนับได้ หรือทำรายการบัญชีสินทรัพย์ถาวรที่มีอยู่ทั้งหมดก่อนแล้วจึงตรวจนับของจริง เมื่อได้มีการใช้งานสินทรัพย์มาแล้วระยะหนึ่งก็จะเข้าสู่การควบคุมในระยะที่สาม คือ การเลิกใช้ การจำหน่ายสินทรัพย์ จากเหตุผลข้างต้นจึงนำไปสู่ความคิดที่ว่าบริษัทที่มีสินทรัพย์ถาวรจำนวนแตกต่างกัน ผู้สอบบัญชีต้องทำหน้าที่ในการตรวจสอบรายการในบริษัทที่มีสินทรัพย์ถาวรมากกว่าบริษัทที่มีสินทรัพย์ถาวรจำนวนน้อย ซึ่งน่าจะส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่แตกต่างกันด้วย

ซึ่งมีงานวิจัยของ Mitra, Hossain, and Deis (2007) ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของความเป็นเจ้าของกิจการกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์นิวยอร์ก กล่าวถึงอัตราส่วนสินค้ำคงเหลือต่อสินทรัพย์รวม ว่ามีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญ รวมถึงงานของ Gul, Chen and Tsui (2003) เขาได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหาร และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นข้อมูลที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ออสเตรเลีย ซึ่งได้พบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนสินค้ำคงเหลือต่อสินทรัพย์รวม กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีว่ามีความสัมพันธ์กัน

จึงสรุปเป็นสมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 6 (H₆) : สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนของบริษัทลูกค้ำ ส่งผลกระทบต่อแนวทางบวกต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

(3) อัตราส่วนวัดคุณภาพกำไร และรายการคงค้าง

แนวคิดคุณภาพกำไร เป็นเครื่องมือวัดการดำเนินงานของบริษัทอย่างหนึ่ง มีผลงานวิจัยระบุคุณภาพกำไรเป็นรายการคงค้างที่ควบคุมได้ ซึ่งงานวิจัยนี้เชื่อว่า คุณภาพกำไรเป็นปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรายการคงค้าง (Cormier, Magnan, and Morard, 2000) และในผลการวิจัยอื่นๆพบว่า ระดับของรายการคงค้างรวมทั้งสูงขึ้นไป มีความสัมพันธ์กับการตกแต่งกำไรของบริษัท โดยรายการคงค้างรวมคือกำไรสุทธิก่อนรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น หักด้วยกระแสเงิน

สดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานของบริษัท แยกออกเป็น 2 ส่วนคือ รายการคงค้างที่ไม่ได้รับผลกระทบจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (Non Discretionary Accruals) ซึ่งมีการดำเนินงานตามปกติของบริษัท และอีกส่วนคือรายการคงค้างที่ได้รับผลกระทบจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals) เพื่อต้องการตกแต่งกำไร ดังนั้นหากต้องการวัดการตกแต่งกำไรของบริษัทสามารถวัดได้จากรายการคงค้างที่ได้รับผลกระทบจากดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งเกิดจากรายการคงค้างรวม หักด้วย รายการคงค้างที่ไม่ได้รับผลกระทบจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (Choi, Kim, Kim, and Zang, 2010) รวมถึงงานวิจัยของ Gul, Chen and Tsui (2003) เขาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า รายการคงค้างมีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในทางบวก

งานวิจัยต่างๆในอดีตนิยมใช้ตัวแบบในการประมาณรายการคงค้าง ซึ่งตัวแบบที่นิยมมากที่สุดคือ The Jones Model (Jones, 1991) ศึกษาถึงตัวแบบเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อรายการคงค้าง และต่อมาได้มีการพัฒนาตัวแบบเป็น The Modified Jones Model พัฒนาโดย Dechow, Sloan, and Sweeney (1995) ในงานวิจัยของ Bartov, Gul, and Tsui (2000) ศึกษาบริษัทที่ผู้สอบบัญชีแสดงความคิดเห็นแบบมีเงื่อนไขต่อรายงานทางการเงินในปี ค.ศ. 1980 – 1997 เพื่อเปรียบเทียบตัวแบบที่ใช้วัดระดับรายการคงค้างที่ได้รับผลกระทบจากดุลยพินิจของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการแสดงความคิดเห็นแบบมีเงื่อนไขของผู้สอบบัญชีหรือไม่ ซึ่งเขาพบว่าตัวแบบที่ดีที่สุดในการชี้ให้เห็นถึงการตกแต่งกำไร คือตัวแบบ The Modified Jones Model

จึงสรุปเป็นสมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 7 (H₇) : รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัท ลูกค้า ส่งผลกระทบในทางบวกต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

(4) การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ

จากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องความสามารถในการทำกำไรที่มีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่ามีทั้งผลงานที่ความสามารถในการทำกำไรนั้นมีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในงานของ Naser and Nuseibeh (2008) Joshi and Al-Bastaki (2000) Gul, Chen and Tsui (2003) และผลการวิจัยที่ว่าความสามารถในการทำกำไรไม่มีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในงานของ Chan, Ezzamel, & Gwilliam (1993) และ Mitra, Hossain, and Deis (2007) ซึ่งทางผู้วิจัยจึงต้องการทำการวิจัยเพิ่มเติมถึงตัวกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ และการแสดงรายงานของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเพิ่มเติม ว่ามีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่

สมัยก่อนมาตรฐานการบัญชีไทยกำหนดให้บริษัทต้องออกงบกำไรขาดทุน ซึ่งเป็นงบที่นักลงทุนให้ความสำคัญมาก แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในมาตรฐานการบัญชี งบกำไรขาดทุนนี้เป็นงบที่ถูกเปลี่ยนแปลงไปมากที่สุด กลายเป็นงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ แสดงรายการในส่วนที่ทำให้ผู้ถือหุ้นเปลี่ยนแปลงไป สำหรับการแสดงรายการนี้สามารถทำได้โดยแสดงรายละเอียดตามงบกำไรขาดทุนแบบเดิม แล้วตามด้วยรายละเอียดของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น และเมื่อนำมาบวกกลับกันแล้วก็จะได้งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จแทนงบกำไรขาดทุนแบบเดิม และการแสดงรายการอีกแบบคือบริษัทแสดงงบกำไรขาดทุนแบบเดิม แต่ให้จัดทำงบการเงินอีกฉบับหนึ่งเรียกว่างบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ โดยนำกำไรสุทธิสำหรับงวดมาแสดงเป็นบรรทัดแรกของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ จากนั้นจึงนำรายละเอียดของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นมาบวกหรือลบจนได้กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จสุทธิในที่สุด ซึ่งจากมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2558) เรื่อง การนำเสนองบการเงิน ได้ให้คำนิยามของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นไว้ดังนี้

“รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ประกอบด้วย รายการรายได้และค่าใช้จ่าย (รวมถึงการปรับปรุงการจัดประเภทรายการใหม่) ซึ่งไม่อนุญาตให้รับรู้ในกำไรหรือขาดทุนโดยมาตรฐานการรายงานทางการเงินอื่น องค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ประกอบด้วย

1) การเปลี่ยนแปลงในส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ (ดูในมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 16 (ปรับปรุง 2558) เรื่อง ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ (เมื่อมีการประกาศใช้) และมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 38 (ปรับปรุง 2558) เรื่อง สินทรัพย์ไม่มีตัวตน (เมื่อมีการประกาศใช้))

2) การวัดมูลค่าใหม่ของโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ (ดูมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 19 (ปรับปรุง 2558) เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน (เมื่อมีการประกาศใช้))

3) ผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่างบการเงินของการดำเนินงานในต่างประเทศ (ดูมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 21 (ปรับปรุง 2558) เรื่อง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (เมื่อมีการประกาศใช้))

4) ผลกำไรและขาดทุนจากการวัดมูลค่าเงินลงทุนเพื่อขาย (ดูมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 105 เรื่อง เงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุน)

5) ส่วนของผลกำไรและขาดทุนที่มีประสิทธิผลจากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงในการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด (ดูมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 39 เรื่อง การรับรู้และการวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน (เมื่อมีการประกาศใช้))”

จากการเปลี่ยนแปลงในส่วนของงบกำไรขาดทุนเป็นงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จนี้ จึงเป็นที่น่าสนใจว่ารายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น และการแสดงรายการของงบกำไรขาดทุน

เบ็ดเสร็จที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่ จึงสรุปเป็นสมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 8 (H_8) : รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นของบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบในทางบวกต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานที่ 9-1 ($H_{9,1}$) : การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบในทางบวกต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานที่ 9-2 ($H_{9,2}$) : การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบในทางลบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

(5) รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า

การศึกษา 13 งานวิจัยจากทั้งหมด 46 งานวิจัยพบความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีและความคิดเห็นของผู้สอบบัญชี (Hay, Knechel, and Wong, 2006) ลักษณะของการแสดงความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เพราะรายงานที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขย่อมส่งผลเชิงลบ ความคิดเห็นที่ให้แก่ใจของผู้สอบบัญชีมักออกมาหลังจากที่ผู้สอบบัญชีได้ดำเนินการตรวจสอบเพิ่มเติมและรวบรวมหลักฐานได้มากเพียงพอแล้ว ดังนั้นรายงานที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเป็นการส่งสัญญาณความต้องการที่จะเพิ่มระดับความเชื่อมั่น และในท้ายที่สุดนั้นก็ส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วย (Palmrose, 1988) จึงสรุปเป็นสมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 10 (H_{10}) : รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบในทางลบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

2.2.3 ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า

มีงานวิจัยที่ค้นพบว่า เมื่อผู้ถือหุ้นมอบความรับผิดชอบให้แก่คณะกรรมการบริษัทในการควบคุมดูแล และวางแผนงาน คณะกรรมการบริษัทได้มุ่งหมายงานในการบริหารให้แก่ผู้บริหารต่อ แต่คณะกรรมการบริษัทก็ยังคงมีอำนาจในการควบคุม และตัดสินใจเรื่องต่างๆในบริษัทอยู่แล้ว รวมถึงคณะกรรมการบริษัทต้องออกแบบวางแผนระบบการควบคุมภายในบริษัทให้มีความเหมาะสมด้วย (Fama, and Jensen, 1983) นอกจากนี้ Brown, Beekes, and Verhoeven (2011) มีงานวิจัยที่สนับสนุนว่าคณะกรรมการบริษัทเป็นกลไกสำคัญให้มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี ส่งผลต่อการเพิ่มมูลค่าให้แก่บริษัทด้วย

ดังนั้นลักษณะบางประการของฝ่ายบริหาร จึงเป็นกลไกของการกำกับดูแลกิจการที่ส่งผลต่อการประเมินและติดตามการปฏิบัติงาน รวมทั้งส่งผลต่อการปกป้องผลประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในบริษัท ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

(1) คณะกรรมการตรวจสอบ

บทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบในการกำกับดูแลกิจการนั้นมีมากขึ้นในปัจจุบัน โดยเน้นบทบาทในขั้นตอนของการสำรวจกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงิน และการติดตามความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการในบริษัทกับผู้สอบบัญชีภายนอก (Abbott, Parker, Peter, & Raghunandan, 2003a)

จากการศึกษาก่อนหน้านี้ ประการแรกพบว่าคณะกรรมการตรวจสอบสามารถดำเนินการที่อาจส่งผลให้ผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกันมีคุณภาพการตรวจสอบอยู่ในระดับที่สูงขึ้น จึงเป็นผลให้บริษัทที่ประสบปัญหาทางการเงินต้องมีการปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเลือกผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น (Carcello, & Neal, 2000) ซึ่งจากที่กล่าวมาจึงชี้ให้เห็นว่าคณะกรรมการตรวจสอบมีอิทธิพลต่อการตรวจสอบอย่างมาก ดังนั้นคณะกรรมการตรวจสอบที่ต้องการหลักประกันในการสอบบัญชีในระดับที่สูง ย่อมส่งผลให้ค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย (Abbott, Parker, Peter, & Raghunandan, 2003a) และประการที่สองการวิจัยแสดงให้เห็นว่าลักษณะบางอย่างของคณะกรรมการตรวจสอบส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้สอบบัญชี (Carcello, & Neal, 2000) สิ่งแรกคือ สมาชิกของคณะกรรมการต้องมีความสามารถในการเลือกผู้สอบที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะสร้างชื่อเสียงให้แก่บริษัท ซึ่งพบว่าบริษัทนั้นมีคณะกรรมการที่มีผู้บริหารที่มีความเป็นอิสระ จะมาประชุมกับบริษัทอย่างน้อย 2 ครั้งต่อปีและถ้าต้องเปลี่ยนผู้สอบ ก็จะเลือกผู้สอบบัญชีที่อยู่ใน Big4 (Abbott and Parker, 2000) ข้อที่สองคือคณะกรรมการตรวจสอบสามารถเรียกร้อง ปริมาณของการสอบบัญชีให้มากขึ้น ซึ่งก็ส่งผลให้การสอบบัญชีมีคุณภาพมากขึ้นด้วย และคณะกรรมการตรวจสอบเชื่อว่างานของการสอบบัญชานั้นเป็นงานหลักของคณะกรรมการตรวจสอบ ดังนั้นจึงควรมีข้อหารือเกี่ยวกับขอบเขตและการวางแผนงานในการสอบบัญชี โดยร้อยละ 85 ของรายงานคณะกรรมการตรวจสอบเปิดเผยว่า ได้มีการวางแผนงาน มีการกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ก่อนเริ่มการสอบบัญชี (Carcello, Hermanson, Neal, & Riley, 2002)

จากงานวิจัยดังกล่าว จึงแยกสมมติฐานต่างหาก เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง 3 สิ่งของการตรวจสอบที่สำคัญ คือลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระ ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบและความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

คณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระ ไม่มีความข้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการในบริษัทจะมีความเต็มใจที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจนต่อปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในบริษัท รวมถึงมีการคิดและเสนอแนะวิธีการตรวจสอบเพื่อให้ค้นพบความเสี่ยงมากขึ้นจะเห็นได้ว่าลักษณะ

ของคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระนี้ย่อมสนับสนุนการทำงานของผู้สอบบัญชี รวมถึงส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบสูงไปด้วยเช่นกัน (Abbott, Parker, Peter, & Raghunandan, 2003a) และในผลการศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าสมาชิกคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงินนั้น ช่วยให้การสนับสนุนเพิ่มเติมแก่ผู้สอบบัญชี สำหรับการเจรจาต่อรองหรือพูดคุยถึงปัญหาการตรวจสอบ ความเชี่ยวชาญดังกล่าวช่วยให้สมาชิกในคณะกรรมการตรวจสอบทำความเข้าใจในประเด็นการตรวจสอบ ความเสี่ยงและวิธีการตรวจสอบที่นำเสนอในการแก้ไขปัญหาต่างๆเหล่านี้ จากผลการศึกษาจึงนำไปสู่ความคาดหวังในความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างค่าสอบบัญชีและความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ (Abbott, Parker, Peter, & Raghunandan, 2003a) และในส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีการประชุมบ่อยครั้งจะทำให้พวกเขาได้ทราบถึงปัญหาการตรวจสอบในปัจจุบัน ทราบถึงความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในบริษัทได้เป็นอย่างดี นั่นก็หมายความว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่มีลักษณะเชิงรุกช่วยและเป็นความสัมพันธ์ในแง่ดีต่อการดำเนินงานสอบบัญชี และตัวคณะกรรมการตรวจสอบเอง ก็มีอิทธิพลในระหว่างการตรวจสอบขั้นตอนต่างๆ จึงได้เป็นข้อสมมติว่า ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชี (Abbott, Parker, Peter, & Raghunandan, 2003a)

เพื่อประโยชน์ในการสร้างการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยไม่ให้ออกเอาเปรียบ เน้นให้กรรมการมีบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบอย่างเต็มความรู้ความสามารถ ตลาดหลักทรัพย์เห็นว่าคณะกรรมการตรวจสอบเป็นเครื่องมือสำคัญช่วยคณะกรรมการบริษัทให้มีระบบการรายงานข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มีระบบควบคุมภายในที่เหมาะสม คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์จึงออกข้อกำหนดว่าด้วยการดำรงสถานะการเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องมีกรรมการตรวจสอบดังนี้

“ 1) ให้บริษัทจดทะเบียนมีคณะกรรมการตรวจสอบคณะหนึ่งเพื่อกำกับดูแลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนให้ได้มาตรฐานและเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง โดยบุคคลดังกล่าวมีคุณสมบัติและขอบเขตการดำเนินงานตามประกาศตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยว่าด้วยคุณสมบัติและขอบเขตการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งรวมถึง การมีคณะกรรมการตรวจสอบซึ่งประกอบด้วยกรรมการของบริษัทอย่างน้อย 3 คน

2) ในกรณีที่บริษัทจดทะเบียนมีกรรมการตรวจสอบน้อยกว่าที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด ให้บริษัทจดทะเบียนดำเนินการแต่งตั้งกรรมการดังกล่าวให้ครบถ้วนภายใน 3 เดือน นับแต่วันที่

บริษัทจดทะเบียนมีกรรมการดังกล่าวน้อยกว่าที่กำหนดไว้ ตลาดหลักทรัพย์อาจขยายระยะเวลาการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนได้เฉพาะกรณีที่มีเหตุจำเป็นและสมควร”

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้เป็นสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 11 (H_{11}) : ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบในทางบวกต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานที่ 12 (H_{12}) : ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบในทางบวกต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานที่ 13 (H_{13}) : ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบในทางบวกต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

(2) ลักษณะของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า

มีงานวิจัยก่อนหน้านี้ค้นพบว่า ลักษณะของบริษัท ลักษณะของ CEO และการกำกับดูแลกิจการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าตอบแทนของ CEO เนื่องจากลักษณะของบริษัทที่มีความซับซ้อนมาก ย่อมมีการทำงานระบบงานที่ยุ่งยากมากขึ้นด้วย และลักษณะของ CEO ที่มีทักษะความสามารถในการบริหารงาน รวมถึงการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของบริษัท จะส่งผลต่อค่าตอบแทนที่สูงขึ้นด้วย (Brick, Palmon, & Wald, 2006) แต่สำหรับความสัมพันธ์ของผลการดำเนินงานในอนาคตที่คาดหวังกับค่าตอบแทนส่วนเกินนั้น กลับมีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกัน จึงเป็นที่น่าสนใจว่าปัจจัยข้างต้นดังกล่าว ส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วยหรือไม่

จากงานวิจัยที่ผ่านมาอายุของ CEO ใช้ได้เพียงบางกลุ่มตัวอย่าง และการรายงานก็แยกตัวแปรอายุนี้ออกไว้ด้วย เพศของ CEO ถึงแม้ส่วนใหญ่ CEO จะเป็นเพศชาย ทำให้กลุ่มของเพศหญิงสะท้อนถึงความสัมพันธ์ในกลุ่มเล็กๆ (Brick, Palmon, & Wald, 2006) แต่จากผลงานวิจัยที่ผ่านมา ก็มีรายงานว่าเพศนี้มีผลต่อการบริหารงานของ CEO (Brick, Palmon, & Wald, 2006) รวมถึงประสบการณ์ทำงานของ CEO ก็ย่อมส่งผลต่อการดำเนินงานเช่นกัน CEO ที่บริหารงานในบริษัทนั้น ๆ มายาวนาน ย่อมรู้ถึงวัฒนธรรมการทำงาน การบริหารงาน และมีทักษะความสามารถได้ดีกว่า จึงส่งผลต่อการดำเนินงานและค่าตอบแทนด้วย

ลักษณะของการกำกับดูแลกิจการ CEO ที่มีเปอร์เซ็นต์การถือหุ้นของบริษัทน้อย ถือได้ว่า CEO มีความเป็นอิสระสูงกว่าผู้ที่ถือหุ้นมาก และ CEO ที่เป็นประธานของคณะกรรมการอำนวยการส่งผลต่อการบริหารงาน การเสนอแนะ และแสดงความคิดเห็น เข้าใจหลักการสร้างมูลค่าให้แก่บริษัทในระยะยาว มีวิสัยทัศน์ ทำงานอย่างมุ่งมั่น สนใจการเพิ่มประสิทธิภาพและการ

ลดต้นทุน มากกว่าต้องการผลตอบแทน (Berr, Fields, & Wilkins, 2006) ซึ่งลักษณะต่างๆเหล่านี้ อาจส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้เป็นสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 14-1 (H_{14-1}) : อายุของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบในทางบวกต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานที่ 14-2 (H_{14-2}) : อายุของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบในทางลบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานที่ 15-1 (H_{15-1}) : เพศของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบในทางบวกต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานที่ 15-2 (H_{15-2}) : เพศของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบในทางลบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานที่ 16 (H_{16}) : ประสบการณ์ทำงานของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบในทางบวกต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

(3) ลักษณะของคณะกรรมการบริษัท (Board of directors)

สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการช่วยให้บริษัทบรรลุเป้าหมายไปได้คือนโยบายของคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการบริษัทต้องมีนโยบายให้ผู้บริหารและบุคคลากรในบริษัท ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน คณะกรรมการบริษัทต้องเป็นผู้มีทักษะและประสบการณ์ หลากหลายที่จะใช้พิจารณาในการตัดสินใจ ทำหน้าที่กำหนดกลยุทธ์ ทิศทาง นโยบาย เป้าหมายและภารกิจของบริษัท รวมทั้งติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตลอดจนบริหารความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมภายใต้กรอบกฎหมาย วัตถุประสงค์ และมี ประชุมผู้ถือหุ้น ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ระมัดระวัง คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของบริษัท และมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น และต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ด้วยภาระหน้าที่และการทำงานที่มากมายเหล่านี้ คณะกรรมการบริษัทจึงมีผู้ช่วยแบ่งเบาภาระ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการจัดการและให้การ ความเห็นต่อรายงานทางการเงินและระบบการควบคุมภายใน เพื่อให้การรายงานทางการเงินมีการ เปิดเผยข้อมูลอย่างครบถ้วน น่าเชื่อถือ ซึ่งผู้ช่วยของคณะกรรมการบริษัทนี้เรียกว่า คณะกรรมการ ตรวจสอบ (Audit committee) สิ่งสำคัญของคณะกรรมการตรวจสอบคือ ต้องมีสมาชิกใน คณะกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คนหรือทั้งหมดที่มีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์ด้านงาน บัญชีหรือการเงิน จึงจะทำให้การดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพน่าเชื่อถือ มากขึ้น (Goodwin-Stewart and Kent, 2006) (Christopher, Sarens, & Leung, 2009)

Palmrose (1988) กล่าวในงานวิจัยของเขาถึงมุมมองของคณะกรรมการบริษัทในการเลือกผู้สอบบัญชีที่มีคุณภาพจาก Big6 คณะกรรมการบริษัทมักจะมีความต้องการเกินจากมาตรฐานของผู้สอบบัญชี (ประโยชน์ส่วนเพิ่มมากกว่าต้นทุนส่วนเพิ่ม) ซึ่งสิ่งที่คณะกรรมการต้องการนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับผู้สอบบัญชี ถ้าหากการบริการงานสอบบัญชีที่มีคุณภาพมากขึ้น จะส่งผลต่อต้นทุนที่มากขึ้น ดังนั้นแล้วย่อมส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วยเช่นกัน ในการศึกษาก่อนหน้านี้พบหลักฐานที่สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การกำกับดูแลกิจการมีผลกระทบต่อระดับของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยศึกษาจากปัจจัยความเป็นอิสระ ความขยันและความเชี่ยวชาญของของคณะกรรมการบริษัท ได้ผลว่าปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (Carcello, Hermanson, & Neal, 2002) รวมถึง Abbott, Parker, Peter, & Raghunandan (2003a) ได้พบว่าความเป็นอิสระและความเชี่ยวชาญทางด้านการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วยเช่นกัน จากผลดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบมีส่วนช่วยให้บริษัทใช้บริการงานสอบบัญชีที่มีคุณภาพสูง เพื่อลดโอกาสของการทำรายงานทางการเงินที่มีคุณภาพต่ำ (Mitra, Hossain, & Deis, 2007)

ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท เมื่อจำนวนของกรรมการบริษัทที่มาจากภายนอกมีอัตรามากกว่าภายในบริษัท ยิ่งทำให้มีความเป็นอิสระมาก บริษัทจำนวนมากในสหรัฐอเมริกาได้แยกความเป็นเจ้าของออกจากการบริหารงาน เนื่องจากมีผลต่อแรงจูงใจในการทำรายงานการเงินที่ผิดพลาด (Watts, & Zimmerman, 1983) มีงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึงลักษณะโครงสร้างการถือหุ้นนั้นส่งผลต่ออำนาจการควบคุมในบริษัท รวมถึงส่งผลต่อแรงจูงใจของผู้บริหารในการจัดทำรายงานทางการเงินที่ไม่มีคุณภาพ (Wang, 2006) ดังนั้นคณะกรรมการบริษัทที่มาจากภายนอก จะเปรียบเสมือนตัวแทนของผู้ถือหุ้นในการป้องกันการเกิดโอกาสในการทำรายงานทางการเงินที่ไม่มีคุณภาพของผู้บริหาร (Fama, & Jensen, 1983) แรงจูงใจที่ทำให้ผู้บริหารในการจัดทำรายงานทางการเงินที่ไม่มีคุณภาพนี้เป็นแรงขับเคลื่อนสำหรับ 3 ข้อดังต่อไปนี้ ข้อที่หนึ่ง กรรมการของคณะกรรมการบริษัทต้องการปกป้องชื่อเสียงของตนเองในการทำงาน เนื่องจากมีบทลงโทษสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ผิดปกตินในบริษัท ข้อที่สองคือจากมุมมองของความรับผิดชอบตามกฎหมาย กรรมการบริษัทที่ล้มเหลวในการดูแลและกำกับงานในส่วนที่ตนรับผิดชอบนั้น มีบทลงโทษอย่างรุนแรง และข้อสุดท้าย ผู้ถือหุ้นมักประสบความสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญต่อรายงานทางการเงินที่มีปัญหา นี้ ดังนั้นกรรมการบริษัทต้องปกป้องผู้ถือหุ้นโดยการแสวงหาการตรวจสอบบัญชีที่มีคุณภาพ ซึ่งงานวิจัยที่พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างเปอร์เซ็นต์ของกรรมการบริษัทจากภายนอกกับเหตุการณ์ของการรายงานทางการเงินที่หลอกลวง

(Beasley, 1996) โดยพฤติกรรมที่ฉวยโอกาสในการจัดทำรายงานทางการเงิน จนส่งผลให้เกิดรายงานทางการเงินที่หลอกลวงขึ้นนี้สามารถลดลงได้ด้วยกลไกการควบคุม ตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นแล้วยิ่งถ้ากรรมการบริษัทมีความเป็นอิสระมาก ก็อย่างยิ่งสนับสนุนการทำงานสอบบัญชีให้มีคุณภาพมาก จึงนำมาซึ่งค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่เพิ่มขึ้นด้วย (Carcello, Hermanson, & Neal, 2002)

ความขยันของคณะกรรมการบริษัท ปัจจัยที่บ่งบอกถึงความขยันนี้ได้แก่ ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการและพฤติกรรมในการเข้าประชุม ซึ่งประกอบไปด้วย การเตรียมตัวก่อนเข้าประชุม การมีส่วนร่วมในระหว่างการประชุม และการติดตามงานหลังจากการประชุม สิ่งเหล่านี้เป็นตัวบอกความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริษัทและยังเป็นสิ่งที่ช่วยในการติดตามกำกับดูแลการทำรายงานทางการเงินอีกด้วย ดังนั้นยิ่งคณะกรรมการบริษัทมีความขยันมากเพียงใด ก็ย่อมส่งเสริมให้บริษัทจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้นได้ เพื่อการสอบบัญชีที่มีคุณภาพในระดับที่สูงขึ้นด้วย (Carcello, Hermanson, & Neal, 2002)

คณะกรรมการกำกับดูแลกิจการที่ดี , คณะกรรมการการบริหารความเสี่ยง

ในบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีการแบ่งแยกหน้าที่การทำงาน การกำกับดูแลการบริหารงานในระดับต่างๆ ซึ่งการดำเนินงานทั้งหมดนี้อยู่ภายใต้การวางแผนจัดการ การสั่งการ และการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสามารถเชื่อมั่นได้โดยการตรวจสอบภายในอย่างเที่ยงธรรม และช่วยให้คำปรึกษาเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานและเพิ่มคุณค่าให้แก่บริษัท มีงานวิจัยที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการควบคุมภายในตามหลักการกำกับดูแลกิจการกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่าการควบคุมตำแหน่งของกรรมการบริษัท และผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี การถือหุ้นของคณะกรรมการบริษัทที่ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งกับตัวแทนก็มีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเช่นกัน (Peel, & Clatworthy, 2001) อีกผลงานวิจัยที่ศึกษาพบว่าประธานกรรมการ และประธานบริหารที่มีการแบ่งแยกหน้าที่กันอย่างชัดเจน ถือเป็นการควบคุมภายในที่ดีมีประสิทธิภาพ เมื่อความเสี่ยงลดลงการบริหารจัดการในความเสี่ยงจึงลดลงไป ส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลงด้วย ซึ่งจะแตกต่างจากบริษัทที่มีประธานกรรมการ และประธานบริหารเป็นคนคนเดียวกัน (Tsui, Jaggi, & Gul, 2001) ดังนั้นคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อการตรวจสอบภายในและการกำกับดูแลกิจการ มีความรับผิดชอบในการรายงานทางการเงินซึ่งจะช่วยลดขอบเขตของงานตรวจสอบและค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วย (Mitra, Hossain, & Deis, 2007)

ดังนั้นจึงยืนยันได้ว่าในบริษัทที่มีขนาดใหญ่และมีความซับซ้อน แต่หากมีการสอบบัญชีที่มีคุณภาพ จะช่วยให้ผู้ถือหุ้นลดความกังวลในปัญหาของผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกันระหว่างคณะกรรมการบริษัทกับผู้บริหาร ผู้ถือหุ้นเหล่านี้จะมีความยืดหยุ่นน้อยมากที่จะปล่อยให้ผู้บริหารจัดทำตัวเลขในรายงานทางการเงิน เป็นผลให้รายงานทางการเงินมีคุณภาพลดลง ซึ่งการสอบบัญชีที่มีคุณภาพนี้ เป็นสิ่งที่จะช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในบริษัทได้ (Mitra, Hossain, & Deis, 2007) นอกจากนี้บริษัทที่มีลักษณะรวมกันอยู่ในความเป็นเจ้าของและอำนาจการควบคุมผู้บริหารจะมีโอกาสน้อยมากในการทำรายงานทางการเงินที่ผิดพลาด ทำให้ข้อมูลในรายงานทางการเงินมีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้นอีกด้วย

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้เป็นสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 17 (H_{17}) : การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับประธานเจ้าหน้าที่บริหารในบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบในทางลบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานที่ 18 (H_{18}) : ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบในทางบวกต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานที่ 19 (H_{19}) : ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทในบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบในทางบวกต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

2.2.4 ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชี

(1) ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี

สำนักงานสอบบัญชีในปัจจุบันตอบสนองความต้องการของบริษัทลูกค้ามากขึ้น โดยขยายขอบเขตการให้บริการที่นอกเหนือจากการตรวจสอบบัญชี ประเภทของการบริการที่สำนักงานสอบบัญชีมีดังต่อไปนี้

การบริการด้านภาษีอากร

ในงานวิจัยของ Palmrose (1986b) กล่าวถึงค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้น เมื่อบริษัทลูกค้าใช้บริการงานด้านภาษีอากรเพิ่มจากภาระงานสอบบัญชีตามปกติ

การบริการด้านกฎหมาย

การบริการหรือให้คำปรึกษาด้านการเงิน

การบริการด้านการบัญชีบริหาร

การให้บริการงานอื่นที่นอกเหนือจากการสอบบัญชี เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกผู้สอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในออสเตรเลีย (Sands and McPhail, 2003) ซึ่งผู้ให้บริการต้องมีการให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมนอกเหนือจากการสอบบัญชี มีงานวิจัยในประเทศฟินแลนด์กล่าวถึงการเลือกผู้สอบบัญชีในประเทศที่ผู้สอบบัญชีต้องให้คำแนะนำแก่บริษัทที่เข้ารับการตรวจสอบ

และต้องไม่เปิดเผยข้อมูลที่สำคัญของบริษัทมากเกินไป เนื่องจากมีผลในด้านการแข่งขันกับคู่แข่ง (Knechel, Niemi, & Sundgren, 2008) จากผลงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่านอกจากการบริการในงานสอบบัญชีแล้ว ถ้าผู้สอบบัญชีมีข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมภายหลังจากการสอบบัญชี และสามารถเป็นที่ปรึกษาให้แก่บริษัทลูกค้าได้ ย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสำนักงานสอบบัญชี ในบางบริษัทอาจทำการเลือกผู้สอบบัญชีที่ไม่ได้เป็นผู้สอบบัญชีของบริษัทคู่แข่ง และบางบริษัทเลือกผู้สอบที่สามารถตอบสนองความต้องการได้รวดเร็ว เนื่องจากการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของลูกค้า (Behm, Carcello, Hermanson, and Hermanson, 1997) จึงน่าจะมีความสัมพันธ์กันระหว่างการบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชี น่าจะส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วย

Palmrose (1986b) เธอยังพบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สำนักงานสอบบัญชีเรียกเก็บนั้นสูงเกินกว่าบริษัทที่ให้บริการงานอื่นที่ไม่ใช่การสอบบัญชี ข้อสังเกตนี้ทำให้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับอุปทานร่วมสำหรับความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าธรรมเนียมที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานสอบบัญชี ซึ่งก็มีงานวิจัยในก่อนหน้านี้หลายงานวิจัยที่ผลการศึกษาออกมาสนับสนุนงานวิจัยของ Palmrose (1986b) และ Bell, Landsman, and Shackelford (2001) ศึกษาข้อมูลในสหรัฐอเมริกาพบว่าค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชี มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ส่วน Ezzamel, Gwilliam, and Holland (1996) ศึกษาข้อมูลในประเทศอังกฤษพบว่าค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีส่งผลโดยตรงต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

มีงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชี กับลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 538 บริษัท ช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2001 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2001 พบว่าอัตราส่วนของค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ที่ตรงข้ามกัน และคณะกรรมการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ (วัดความมีประสิทธิภาพจากความเป็นอิสระ และกิจกรรมที่คณะกรรมการตรวจสอบทำ) จะช่วยให้ผู้สอบบัญชีลดค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีให้น้อยลงหรือไม่ ซึ่งยังคงเป็นที่ถกเถียงกัน (Abbott, Parker, Peters, and Raghunandan, 2003b) ส่วนงานวิจัยจาก Dee, Lulseged, and Nowlin (2002) ศึกษาเกี่ยวกับค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชี พบว่าบริษัทที่ยอมจ่ายค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีสูงจะมีความระมัดระวังในรายการคงค้างไม่ให้มีจำนวนสูงมากขึ้น

จึงสรุปเป็นสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 20 (H₂₀) : ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีของบริษัทลูกค้า ส่งผลกระทบในทางบวกต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

2.2.5 ตัวแปรควบคุม (Control Variables)

(1) ประเภทอุตสาหกรรมของบริษัทลูกค้า

มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมของลูกค้าที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม (Palmrose, 1986a) งานวิจัยก่อนหน้านี้งานหนึ่งพบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่บริษัทในประเทศฝรั่งเศสจ่ายให้แก่อุตสาหกรรมภาคเทคโนโลยีจะสูงกว่าที่จ่ายให้แก่อุตสาหกรรมอื่นๆ ในบางอุตสาหกรรมเรียกร้องให้ใช้วิธีการตรวจสอบบัญชีจากภายนอกมากขึ้นกว่าอุตสาหกรรมอื่น ดังนั้นการจ่ายค่าธรรมเนียมในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมจึงต้องมีการเปรียบเทียบกัน (Gonthier-Besacier, & Schatt, 2007) ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตนั้นต้องการให้งานสอบบัญชีมีคุณภาพมากกว่ากลุ่มอื่นๆ เนื่องจากกลุ่มการผลิตนี้ต้องการลงทุนขนาดใหญ่ จึงต้องมองหาแหล่งเงินทุนจากภายนอก ส่งผลให้ต้องมีการเปิดเผยข้อมูล รายละเอียดต่างๆ มากกว่า (Naser, & Nuseibeh, 2008) นอกจากนี้ กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตมักมีผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน บริษัทเหล่านี้จึงต้องเผชิญกับความกดดันมากกว่าบริษัทอื่น พวกเขาจึงต้องเปิดเผยข้อมูลด้วยความสมัครใจ เพื่อหลีกเลี่ยงความกดดันจากสาธารณะชนและเพื่อความถูกต้องของกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆที่เพิ่มขึ้น จากเหตุผลนี้กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตจึงต้องจ้างผู้สอบบัญชีที่มีคุณภาพสูง จึงเกี่ยวข้องกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วย ดังนั้นค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจ่ายให้กับผู้สอบบัญชีภายนอกอาจจะได้รับอิทธิพลจากประเภทอุตสาหกรรมของลูกค้าด้วย (Hassan, & Naser, 2013)

การศึกษาวิจัยจึงได้ศึกษาเปรียบเทียบบริษัทลูกค้าในแต่ละอุตสาหกรรม โดยแบ่งตามการจัดโครงสร้างกลุ่มอุตสาหกรรมและหมวดธุรกิจตามหลักเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ปรับปรุงล่าสุด 19 กุมภาพันธ์ 2558) ที่ได้ให้คำนิยามของกลุ่มอุตสาหกรรมและหมวดธุรกิจไว้ดังนี้

กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

กลุ่มอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูก ทำป่าไม้ ทำปศุสัตว์ การแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร และการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม

กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค

กลุ่มอุตสาหกรรมที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคต่างๆ ทั้งที่เป็นสินค้าที่จำเป็นและฟุ่มเฟือย

กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน

กลุ่มอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับผู้ให้บริการทางการเงินประเภทต่าง ๆ เช่น ธนาคาร บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์และบริษัทประกันภัย เป็นต้น ซึ่งธุรกิจการเงินประกอบไปด้วยหมวดธุรกิจธนาคาร, เงินทุนและหลักทรัพย์, ประกันภัยและประกันชีวิต แต่เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวมีรายการบัญชีแตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ ซึ่งทำให้มีผลต่ออัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงไม่นำกลุ่มอุตสาหกรรมนี้มาศึกษาวิจัย

กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรมที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการผลิตและจัดจำหน่ายวัตถุดิบทั่วไปที่สามารถนำไปใช้ได้หลายอุตสาหกรรม สินค้าขั้นต้นหรือสินค้าขั้นกลาง เครื่องมือและเครื่องจักรต่าง ๆ ที่นำไปใช้ต่อในอุตสาหกรรมการผลิตต่าง ๆ นอกจากนี้ยังรวมถึงอุตสาหกรรมยานยนต์

กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

กลุ่มอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับผู้ผลิตวัสดุก่อสร้าง ผู้พัฒนาและบริหารอสังหาริมทรัพย์ รวมถึงบริการก่อสร้างและงานวิศวกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร

กลุ่มอุตสาหกรรมที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการแสวงหา หรือจัดการทรัพยากรต่าง ๆ เช่น การผลิตและจัดสรรเชื้อเพลิงพลังงาน และการทำเหมืองแร่ เป็นต้น

กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ

กลุ่มอุตสาหกรรมที่ทำธุรกิจในสาขาบริการต่างๆ ยกเว้น บริการทางการเงิน และบริการด้านข้อมูลสารสนเทศหรือเทคโนโลยี หรือเป็นบริการที่ถูกจัดไว้ในกลุ่มอุตสาหกรรมหรือหมวดธุรกิจอื่นแล้ว

กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

กลุ่มอุตสาหกรรมที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นสินค้าขั้นต้น ขั้นกลาง หรือขั้นสุดท้าย และรวมถึงผู้ให้บริการทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

จากงานวิจัยที่ได้ศึกษาและจากที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดแบ่งโครงสร้างกลุ่มอุตสาหกรรมไว้ ดังนั้นจึงสรุปได้เป็นสมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 21 (H₂₁) : ประเภทของอุตสาหกรรมบริษัทลูกค้า (IND) มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

(2) ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี

Choi, Kim, Qiu, & Zang (2008) แสดงงานวิจัยของเขาในการศึกษาระหว่างท้องถิ่นของผู้สอบบัญชี คุณภาพการตรวจสอบ และการกำหนดราคาค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่า

ลูกค้าของผู้สอบบัญชีที่อยู่ในท้องถิ่นมีการรายงานผลของรายการคงค้างที่ผิดปกติลดลงอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับลูกค้าของผู้สอบบัญชีที่ไม่ได้อยู่ในท้องถิ่น ดังนั้นจึงบอกได้ว่าที่ตั้งของสำนักงานสอบบัญชีเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของคุณภาพงานสอบบัญชี จากผลวิจัยดังกล่าวจึงชี้ได้ว่าลักษณะของสำนักงานสอบบัญชีมีความสำคัญต่อคุณภาพงานสอบบัญชีและการกำหนดราคาค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

งานวิจัยก่อนหน้านี้ศึกษาถึงค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 อันดับแรก (Big 4) โดยบริษัทที่เป็นลูกค้าของ Big 4 มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่ง Big 4 ถือในระดับความสามารถของตน และชื่อเสียงที่มีมากกว่าสำนักงานบัญชีอื่น รวมถึงทรัพยากรต่างๆที่มีมากกว่า (Gonthier-Besacier, & Schatt, 2007) โดยปกติสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่นี้ต้องมีความชัดเจน และมีความรับผิดชอบในการทำงาน อาจเนื่องจากมีแรงกดดันจากสาธารณะชน แรงกดดันจากการเมืองมากกว่าสำนักงานสอบบัญชีเล็กๆ ดังนั้นเพื่อเป็นการลดแรงกดดัน ลดต้นทุนในการตรวจสอบ และเพื่อการดำรงอยู่ได้ของพวกเขาเอง จึงจำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพงานสอบบัญชีด้วย อีกทั้ง Big 4 ยังให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้ถือหุ้น และสามารถลดต้นทุนการทำงานให้กับบริษัทที่เข้าทำการตรวจสอบได้ ดังนั้น Big 4 จึงเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการสอบ และค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมต่างๆได้มากกว่าสำนักงานสอบบัญชีอื่น (Hassan, & Naser, 2013) รวมถึงผลการศึกษาของ Peel and Clatworthy (2001) เขาได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการควบคุมภายในตามหลักการกำกับดูแลกิจการ โดยมีตัวแปรควบคุมคือ ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (Big6) พบว่ามีอิทธิพลเชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ดังนั้นจึงสรุปได้เป็นสมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 22 (H₂₂) : ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการงานสอบบัญชี (AFRM) มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ตารางที่ 2.1 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ผู้ศึกษา	ปีที่ศึกษา	วัตถุประสงค์ในการศึกษา	ผลการศึกษา
Palmrose, Z. V.	1986a	ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ผลการศึกษาพบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างขนาดของสำนักงานสอบบัญชีกับการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งการศึกษาขึ้นอยู่กับสำนักงานสอบบัญชีที่อยู่ใน Big 8 หรือไม่อยู่ใน Big 8 แต่การศึกษาไม่ขึ้นอยู่กับประเภทอุตสาหกรรมของบริษัทลูกค้า
Palmrose, Z. V.	1986b	ศึกษาผลกระทบของค่าธรรมเนียมที่ปรึกษาด้านการบริหารจัดการต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	พบหลักฐานของความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี (การบริการให้คำปรึกษาด้านการบริหารจัดการ, การบริการให้คำปรึกษาที่ด้านการบริหารจัดการ, และการบริการด้านภาษีอากร)
Francis, J. R., & Simon, D. T.	1987	ศึกษาเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีใหญ่ 8 อันดับแรกในตลาดของสหรัฐอเมริกา	ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษานี้ ยังคงสนับสนุนราคาค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่มีราคาสูงทั้งในสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ และสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กในท้องถิ่น
Chan, P., Ezzamel, M., & Gwilliam, D.	1993	ศึกษาหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยเน้นไปที่บริษัทที่ Big 8 ได้เข้าไปตรวจสอบ	-จากที่ Big 8 ได้สังเกตทั้งบริษัทเล็กและบริษัทใหญ่จึงทำให้มีตัวแปรใหม่ที่น่าสนใจอยู่ 3 ตัวแปรคือ The Herfindahl diversification index , การควบคุมความเป็นเจ้าของ และสถานที่ในการตรวจสอบบัญชี ซึ่งทั้ง 3 ตัวแปรนี้ถูกพบว่ามีความสำคัญอย่างมีนัยสำคัญ -ขนาดของบริษัทลูกค้ามีผลทางอ้อมต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี -ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า , สินค้ายคงเหลือ/สินทรัพย์รวมและอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผู้ศึกษา	ปีที่ศึกษา	วัตถุประสงค์ในการศึกษา	ผลการศึกษา
			รวม ไม่พบความสำคัญของปัจจัย
Sandra, W.M.H., and Patrick, P.H.N.	1996	ศึกษาโครงสร้างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในฮ่องกง	จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการสนับสนุนผลการวิจัยก่อนหน้านี้ซึ่งพบว่ามีความเหมาะสมสำหรับการสอบบัญชีในฮ่องกง และได้พบหลักฐานเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร Big 6 , ความเสี่ยงและความซับซ้อนในการดำเนินงานของบริษัทลูกค้า ว่ามีความสัมพันธ์กับระดับของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยเฉพาะอย่างยิ่งขนาดของบริษัทลูกค้าเป็นปัจจัยหลักของการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
Joshi, P. L., & Al-Bastaki, H.	2000	ศึกษาโครงสร้างของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ในบริษัทที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์ของบาห์เรน ทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์ของบาห์เรนทั้งหมด 38บริษัท	ผลการศึกษานับสนับสนุนงานวิจัยก่อนหน้านี้ได้เป็นอย่างดี และพบว่าบริษัทที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์ของบาห์เรน ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับขนาด , ความเสี่ยง , ความสามารถในการทำกำไร และความซับซ้อนในการดำเนินงานของบริษัทลูกค้า
Peel, M. J., & Clatworthy, M.A.	2001	ศึกษาหลักฐานความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการกำกับดูแลกิจการ (โครงสร้างคณะกรรมการและความเป็นเจ้าของ) กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของ	ผลการศึกษาไม่พบหลักฐานที่มีนัยสำคัญระหว่างตัวแปร โครงสร้างคณะกรรมการ (รวมถึงประธานกรรมการ / ประธานเจ้าหน้าที่บริหารและสัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร) กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี แต่ในทางตรงข้าม พบผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญระหว่างความเป็นเจ้าของของกรรมการบริษัทกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

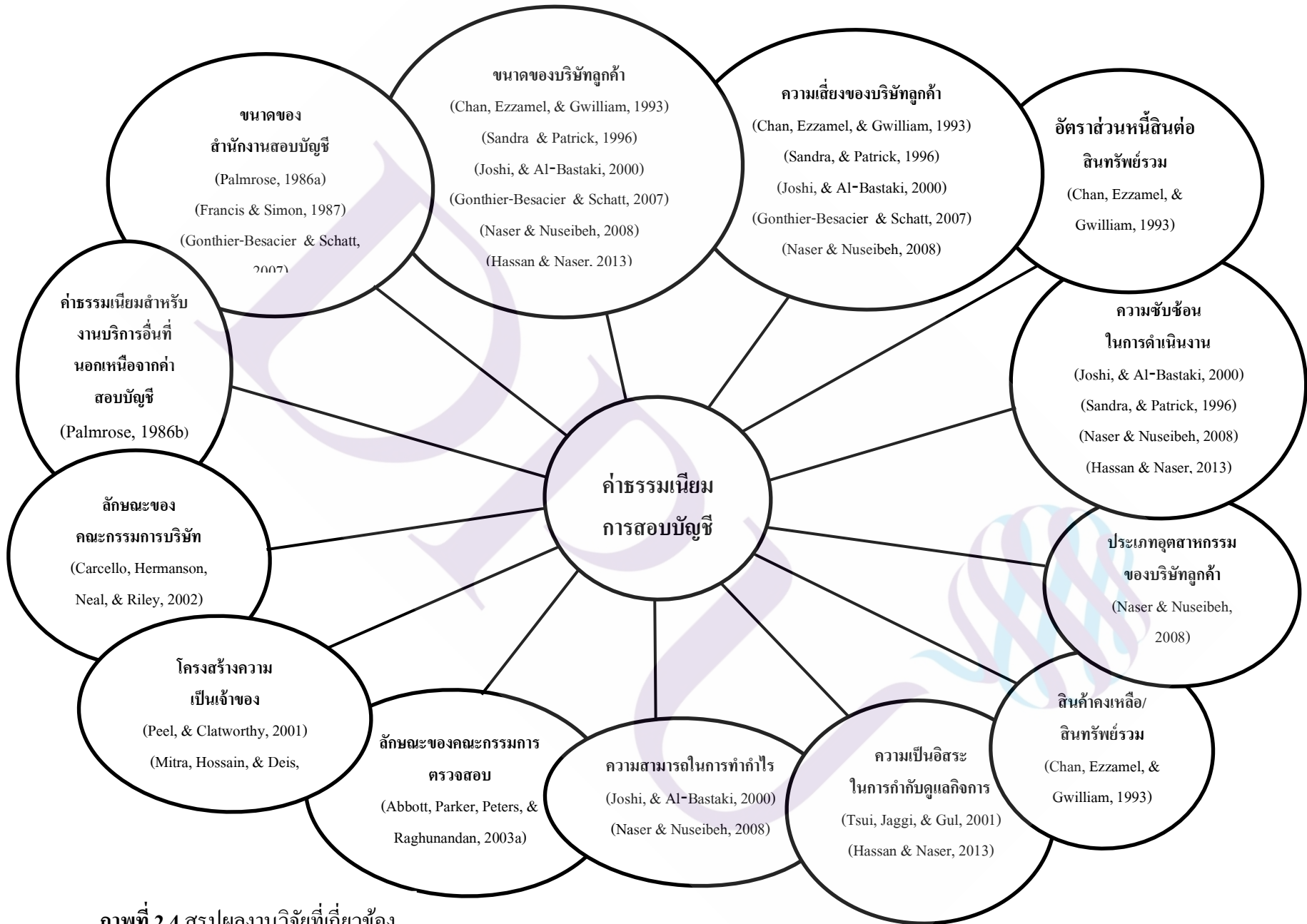
ผู้ศึกษา	ปีที่ศึกษา	วัตถุประสงค์ในการศึกษา	ผลการศึกษา
		บริษัทอุตสาหกรรมในอังกฤษ	
Tsui, J. S., Jaggi, B., & Gul, F. A.	2001	เพื่อต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบการตรวจสอบและควบคุมภายในที่มีผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างความเป็นอิสระของการกำกับดูแลกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
Carcello, J. V., Hermanson, D. R., Neal, T. L., & Riley, R. A.	2002	งานวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของคณะกรรมการบริษัท (ความเป็นอิสระ, ความขยันและความเชี่ยวชาญ) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของ Big 6	ผลการศึกษาพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความเป็นอิสระ, ความขยันและความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการบริษัท กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
Abbott, L. J., Parker, S., Peters, G. F., & Raghunandan, K.	2003a	ศึกษาความสัมพันธ์ของคณะกรรมการตรวจสอบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	พบว่าความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบและความเชี่ยวชาญทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผู้ศึกษา	ปีที่ศึกษา	วัตถุประสงค์ในการศึกษา	ผลการศึกษา
Gonthier-Besacier, N., & Schatt, A.	2007	ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในประเทศฝรั่งเศส	ประเด็นหลักพบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับขนาดของบริษัทลูกค้า, ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า และการมาของ 2 บริษัทใน Big 4 พบว่าการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความสำคัญต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายให้กับบริษัทอื่นๆที่ไม่ใช่ Big 4
Mitra, S., Hossain, M., & Deis, D. R.	2007	ศึกษาเชิงประจักษ์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความเป็นเจ้าของบริษัทกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	-พบหลักฐานของความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการกระจายความเป็นเจ้าของ (แต่ละบุคคลมีส่วนการถือหุ้นน้อยกว่า 5%) กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี และความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญระหว่าง.. (แต่ละบุคคลมีส่วนการถือหุ้นมากกว่า 5%) กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี -พบหลักฐานว่า เจ้าของที่เข้าไปบริหารจัดการงานในบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
Naser, K., & Nuseibeh, R.	2008	ศึกษาโครงสร้างของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในประเทศจอร์แดน ซึ่งถือเป็นประเทศที่อยู่ในระบบเศรษฐกิจของตลาดเกิดใหม่	ผลการศึกษาความสัมพันธ์พบว่า ขนาดของบริษัทลูกค้า, สถานะของสำนักงานสอบบัญชี, ประเภทอุตสาหกรรมของบริษัทลูกค้า, ระดับความซับซ้อนในการดำเนินงาน และความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า คือปัจจัยหลักสำหรับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ส่วนปัจจัยอื่นๆ เช่น ความสามารถในการทำกำไร, วันสิ้นงวดบัญชี และเวลาที่ล่าช้าในการส่งรายงานทางการเงิน นับจากวันสิ้นงวดบัญชี เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเพียงเล็กน้อยต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

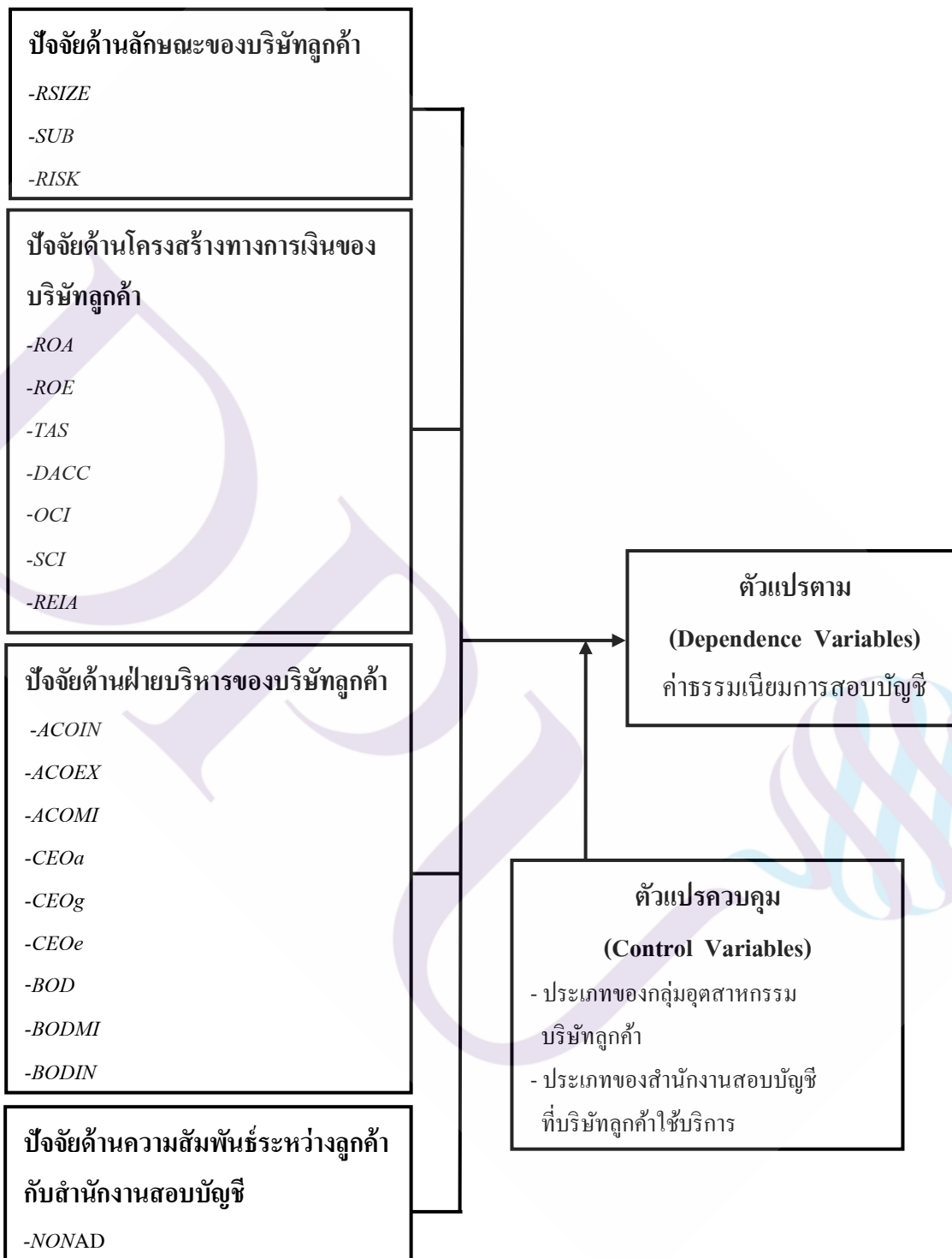
ผู้ศึกษา	ปีที่ศึกษา	วัตถุประสงค์ในการศึกษา	ผลการศึกษา
Hassan, Y. M., & Naser, K.	2013	การศึกษาครั้งนี้ตรวจสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ในบริษัทที่ไม่ใช่สถาบันการเงินซึ่งจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อาบูดาบี (ADX)	ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับขนาดของบริษัทลูกค้า , ความซับซ้อนของบริษัทลูกค้า และการรายงานการสอบบัญชีที่ล่าช้า ในขณะเดียวกันก็พบความสัมพันธ์แบบผกผันระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี กับประเภทอุตสาหกรรมและความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ ผลการวิจัยยังพบอีกว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีไม่ได้รับอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญจากความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า , ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า และสถานะของสำนักงานสอบบัญชี

ภาพที่ 2.4 สรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independence Variables)

ภาพที่ 2.5 กรอบแนวคิดเพื่อศึกษาปัจจัยทั้ง 4 ด้านที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

2.5 สมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 2.2 สรุปสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่	รายละเอียดของสมมติฐาน
1	ขนาดของบริษัทลูกค้า(RSIZE) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
2	จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้า(SUB) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
3-1	ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า(RISK) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
3-2	ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า(RISK) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
4	ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
5	ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
6	สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนของบริษัทลูกค้า(TAS) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
7	รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัทลูกค้า(DACC) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
8	รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นของบริษัทลูกค้า(OCI) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
9 - 1	การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัทลูกค้า(SCI) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
9 - 2	การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัทลูกค้า(SCI) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
10	รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า(REIA) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

สมมติฐานที่	รายละเอียดของสมมติฐาน
11	ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า(ACOIN) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
12	ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า(ACOEX) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
13	ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า(ACOMI) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
14 - 1	อายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้า(CEOa) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
14 - 2	อายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้า(CEOa) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
15 - 1	เพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้า(CEOg) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
15 - 2	เพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้า(CEOg) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
16	ประสบการณ์ทำงานของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้า(CEOe) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
17	การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้า(BOD) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
18	ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทของบริษัทลูกค้า(BODMI) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
19	ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทของบริษัทลูกค้า(BODIN) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
20	ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีของบริษัทลูกค้า(NONAD) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
21	ประเภทของอุตสาหกรรมบริษัทลูกค้า (IND) มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

สมมติฐานที่	รายละเอียดของสมมติฐาน
22	ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการงาน สอบบัญชี (AFRM) มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ผู้วิจัยแบ่งตัวแปรที่ศึกษาออกเป็นปัจจัยแต่ละด้าน คือปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยมีตัวแปรควบคุมคือประเภทอุตสาหกรรมของบริษัทลูกค้า และประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการศึกษาโดยเริ่มจากการกำหนดแหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ตัวแบบที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัย กรอบแนวคิด วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และมาตรวัดตัวแปร ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้ใช้ข้อมูลมาจาก 2 แหล่งดังนี้

3.1.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) รวบรวมมาจาก ข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ซึ่งรวบรวมมาจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อนำข้อมูลจากรายงานทางการเงิน และแบบแสดงรายงานประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ ในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2559

3.1.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือ ตำรา วารสารและเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย และพัฒนากรอบแนวคิด โดยลักษณะของข้อมูลเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดของตัวแปรต่างๆ ซึ่งแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามีดังต่อไปนี้

1. รายละเอียดของปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า ได้แก่ ขนาด จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดและความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า รวบรวมข้อมูลจากรายงานทางการเงินและแบบแสดงรายงานประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัท

2. รายละเอียดของปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัท ได้แก่ ความสามารถในการทำกำไร โดยวัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมและอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตน รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จและรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า รวบรวมข้อมูลจากรายงานทางการเงินและแบบแสดงรายงานประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัท

3. รายละเอียดของปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า ได้แก่ ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ อายุของประธานบริหาร เพศของประธานบริหาร ประสบการณ์ทำงานของประธานบริหาร การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับประธานเจ้าหน้าที่บริหาร ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัท และความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท รวบรวมข้อมูลจากแบบแสดงรายงานประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัท

4. รายละเอียดของปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชี ได้แก่ ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีของบริษัทลูกค้า รวบรวมข้อมูลจากแบบแสดงรายงานประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัท

3.2 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

3.2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยอยู่ในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2559 ผู้วิจัยได้ศึกษาทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 513 บริษัท แต่ไม่รวมถึงกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินที่ประกอบไปด้วยหมวดธุรกิจกลุ่มธนาคาร เงินทุนและหลักทรัพย์ ประกันภัยและประกันชีวิต เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวมีรายการบัญชีแตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ๆ ซึ่งทำให้มีผลต่ออัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ และยังไม่รวมถึงบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน

จำนวนบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์	583	บริษัท
กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน	(58)	บริษัท
บริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน	(12)	บริษัท
ดังนั้น จำนวนบริษัทที่นำมาศึกษา	513	บริษัท

ตารางที่ 3.1 สรุปจำนวนประชากรแบ่งตามประเภทอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัทในกลุ่มตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย (SET)
กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	50
กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค	40
กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม	87
กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	152
กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร	42
กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ	102
กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี	40
รวม	513

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม 7 กลุ่มอุตสาหกรรม เนื่องจากการศึกษาทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มตลาดหลักทรัพย์ SET เท่ากับ 217 บริษัท

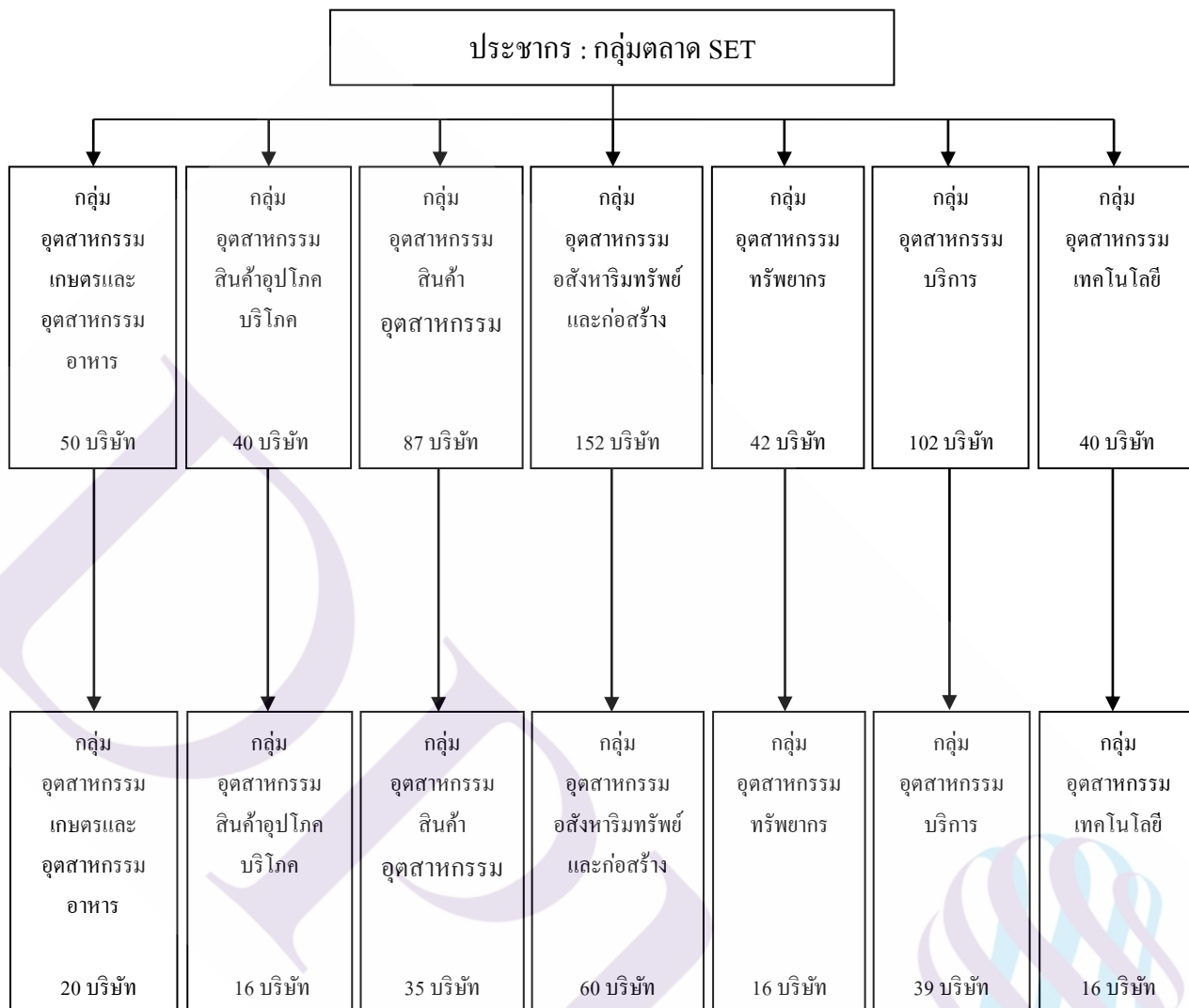
ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง	ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง	ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง	ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง	ขนาด ประชากร	ขนาด ตัวอย่าง
10	10	100	80	280	162	800	260	2,800	338
15	14	110	86	290	165	850	265	3,000	341
20	19	120	92	300	169	900	269	3,500	346
25	24	130	97	320	175	950	274	4,000	351
30	28	140	103	340	181	1,000	278	4,500	354
35	32	150	108	360	186	1,100	285	5,000	357
40	36	160	113	380	191	1,200	291	6,000	361
45	40	170	118	400	196	1,300	297	7,000	364
50	44	180	123	420	201	1,400	302	8,000	367
55	48	190	127	440	205	1,500	306	9,000	368
60	52	200	132	460	210	1,600	310	10,000	370
65	56	210	136	480	214	1,700	313	15,000	375
70	59	220	140	500	217	1,800	317	20,000	377
75	63	230	144	550	226	1,900	320	30,000	379
80	66	240	148	600	234	2,000	322	40,000	380
85	70	250	152	650	242	2,200	327	50,000	381
90	73	260	155	700	248	2,400	331	75,000	382
95	76	270	159	750	254	2,600	335	100,000	384

ภาพที่ 3.1 ขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน

ที่มา: Robert V. Krejcie and Earyle W. Morgan 1970

ขั้นที่ 1 การเลือกบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในแต่ละกลุ่มตลาด SET โดยการสุ่มแบบอาศัยความน่าจะเป็นแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ผู้วิจัยแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ แยกตามประเภทของอุตสาหกรรม ในแต่ละกลุ่มตลาด

ขั้นที่ 2 การเลือกบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยสุ่มตัวอย่างจากทุกกลุ่มอุตสาหกรรมตามสัดส่วนมากหรือน้อยของในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม เนื่องจากในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมมีจำนวนบริษัทมากน้อยต่างกัน การใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จึงช่วยให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรทั้งหมด

ภาพที่ 3.2 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างในตลาด SET แบบอาศัยความน่าจะเป็นแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง	217 บริษัท
กลุ่มตัวอย่างที่ข้อมูลไม่ครบ	(15) บริษัท
ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา	202 บริษัท

ตารางที่ 3.2 สรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามประเภทอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัทในกลุ่มตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย (SET)
กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	20
กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค	16
กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม	35
กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	60
กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร	16
กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ	39
กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี	16
รวม	202

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 202 บริษัท แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าว โดยเก็บ 3 ปีในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2559

3.3 ตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม เพื่อนำไปสู่การสร้างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวแปรตาม (Dependence Variables)

ADFEF = ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ในกลุ่มตลาดหลักทรัพย์ SET

ตัวแปรอิสระ (Independence Variables)

RSIZE = ขนาดของบริษัทลูกค้า

SUB = จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้า

RISK = ความเสี่ยงของบริษัทใช้อัตรารัฐบาลที่ขึ้นต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นตัวชี้วัด

ROA = ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท (ROA)

ROE = ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท (ROE)

TAS = อัตรารัฐบาลสินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนต่อสินทรัพย์รวม

<i>DACC</i>	= คำสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจผู้บริหาร
<i>OCI</i>	= รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น
<i>SCI</i>	= การแสดงงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ
<i>REIA</i>	= รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า
<i>ACOIN</i>	= ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ
<i>ACOEX</i>	= ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ
<i>ACOMI</i>	= ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ
<i>CEOa</i>	= อายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร
<i>CEOg</i>	= เพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร
<i>CEOe</i>	= ประสบการณ์ทำงานของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร
<i>BOD</i>	= การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับประธานเจ้าหน้าที่บริหาร
<i>BODMI</i>	= ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัท
<i>BODIN</i>	= ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท
<i>NONAD</i>	= ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี

ตัวแปรควบคุม (Control Variables)

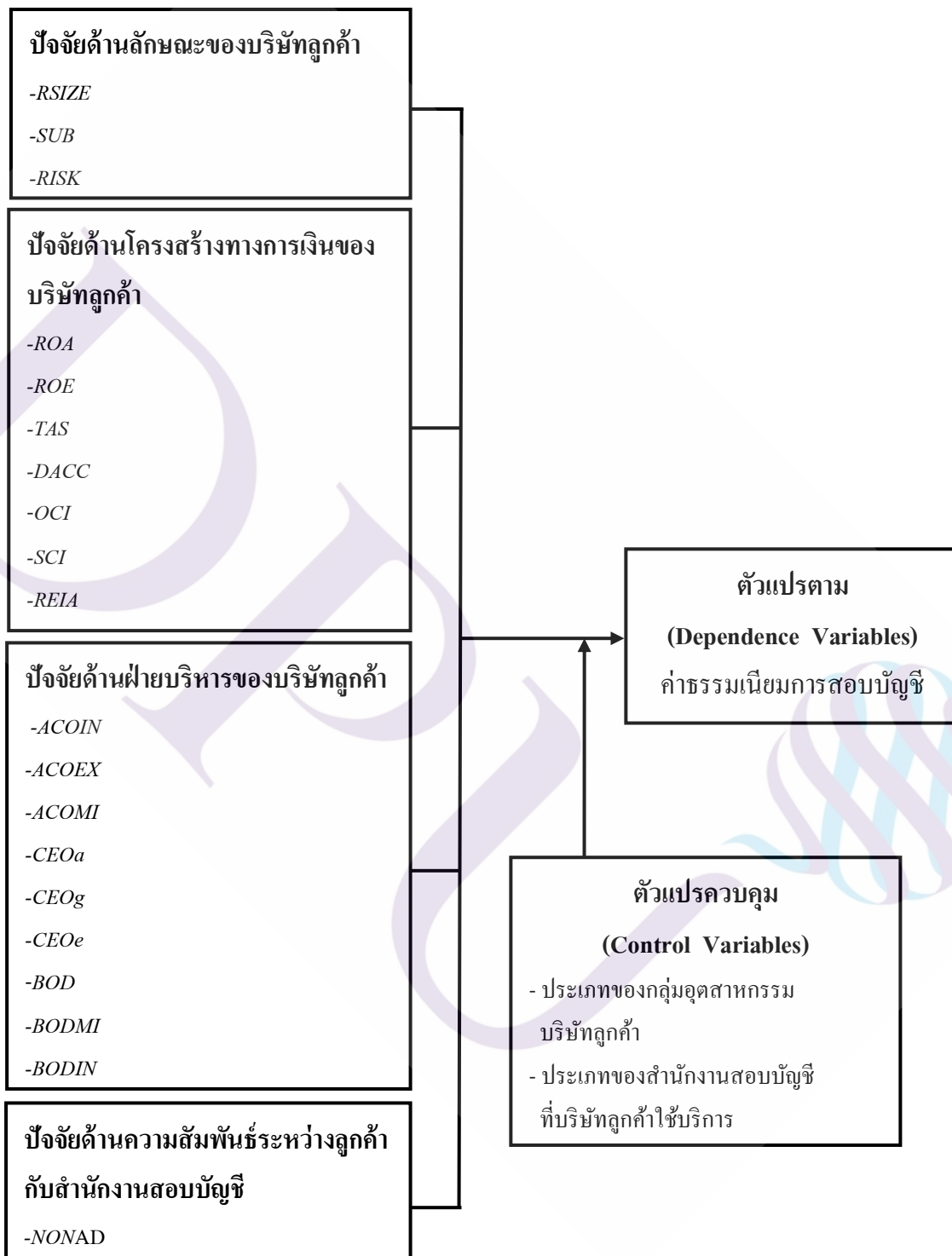
<i>IND</i>	= ประเภทอุตสาหกรรมของบริษัทลูกค้า
<i>AFRM</i>	= ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ

จากตัวแปรข้างต้นสามารถเขียนตัวแบบที่นำมาใช้ในการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ADFEE} = & \beta_0 + \beta_1 \text{RSIZE} + \beta_2 \text{SUB} + \beta_3 \text{RISK} + \beta_4 \text{ROA} + \beta_5 \text{ROE} + \\
 & \beta_6 \text{TAS} + \beta_7 \text{DACC} + \beta_8 \text{OCI} + \beta_9 \text{SCI} + \beta_{10} \text{REIA} + \beta_{11} \text{ACOIN} + \\
 & \beta_{12} \text{ACOEX} + \beta_{13} \text{ACOMI} + \beta_{14} \text{CEOa} + \beta_{15} \text{CEOg} + \beta_{16} \text{CEOe} + \\
 & \beta_{17} \text{BOD} + \beta_{18} \text{BODMI} + \beta_{19} \text{BODIN} + \beta_{20} \text{NONAD} + \varepsilon
 \end{aligned}$$

3.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independence Variables)

ภาพที่ 3.3 กรอบแนวคิดเพื่อศึกษาปัจจัยทั้ง 4 ด้านที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และเพื่อตรวจสอบวัตถุประสงค์ดังกล่าวจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ทดสอบสมมติฐานดังต่อไปนี้

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) นำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาบรรยายถึงลักษณะของข้อมูลที่เก็บมาได้ ทั้งในรูปแบบของตารางข้อความ แผนภูมิ หรือกราฟต่างๆ และค่าสถิติที่วิเคราะห์ลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เป็นต้น

3.5.2 การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inference statistics) ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยผู้วิจัยใช้ Pearson's Correlation Coefficient เพื่อทดสอบว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์แบบมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ พิจารณาจากค่า r ที่อยู่ระหว่าง -1 ถึง 1 และเพื่อดูทิศทางของความสัมพัทธ์ดังนี้

สหสัมพันธ์ทางบวก (Positive Correlation) หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน (เมื่อตัวแปรตัวหนึ่งมีค่าสูง อีกตัวหนึ่งจะมีค่าสูงไปด้วย)

สหสัมพันธ์ทางลบ (Negative Correlation) หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตรงข้าม (เมื่อตัวแปรตัวหนึ่งมีค่าสูง อีกตัวหนึ่งจะมีค่าต่ำ)

สหสัมพันธ์เป็นศูนย์ (Zero Correlation) หมายถึง ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้น

2. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตาม 1 ตัว เพื่อศึกษาว่าตัวแปรอิสระใดบ้างที่พยากรณ์ความผันแปรของตัวแปรตามได้ ซึ่งงานวิจัยนี้ผู้วิจัยดูความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้ง 4 ด้านที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

3.6 มาตรวัดตัวแปร

ตัวแปรตาม (Dependence Variables)

ADFEE ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ในกลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดย take log ตัวแปร เพื่อลดความเบ้ (Skewness) ของข้อมูลลง ทำให้ข้อมูลมีค่าใกล้เคียงกัน

ตัวแปรอิสระ (Independence Variables)

1. ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า

RSIZE ขนาดของบริษัท วัดจากรายได้รวมของบริษัท โดย take log ตัวแปร เพื่อลดความเบ้ (Skewness) ของข้อมูลลง ทำให้ข้อมูลมีค่าใกล้เคียงกัน

SUB จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมด โดยกำหนดหน่วยวัดเป็นจำนวนบริษัท

RISK ความเสี่ยงของบริษัท โดยคำนวณจาก

$$\text{RISK} = \frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$$

2. ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของลูกค้า

ROA ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท โดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) เป็นตัววัด คำนวณจาก

$$\text{ROA} = \frac{\text{กำไรขาดทุนสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

ROE ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท โดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) เป็นตัววัด คำนวณจาก

$$\text{ROE} = \frac{\text{กำไรขาดทุนสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$$

TAS อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนต่อสินทรัพย์รวมเป็นตัววัด โดยคำนวณจาก

$$TAS = \frac{\text{สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตน}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

DACC รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร วัดค่าจากค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร

ผู้วิจัยใช้รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals : DAC) เป็นตัวแทนบอกถึงคุณภาพกำไร ซึ่งเกิดจากผลต่างของรายการคงค้างรวม (Total Accrued : TAC) กับรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Nondiscretionary Accruals : NDAC) ดังนี้

$$DAC_{it} = [TAC_{it} / A_{it-1}] - NDAC_{it}$$

เมื่อ DAC_{it} คือ รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร

TAC_{it} คือ รายการคงค้างรวมทั้งหมดของบริษัท ในงวดบัญชีที่ t

$NDAC_{it}$ คือ รายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร

A_{it-1} คือ สินทรัพย์รวมของบริษัท ในงวดบัญชีที่ $t-1$

ซึ่งมีวิธีการคำนวณค่ารายการคงค้างรวมทั้งหมดของบริษัท ดังนี้

$$TAC_{it} = NI_{it} - CFO_{it}$$

เมื่อ NI_{it} คือรายการกำไรสุทธิก่อนรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ในงวดบัญชีที่ t

CFO_{it} คือ กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานของบริษัท ในงวดบัญชีที่ t

วิธีการคำนวณค่ารายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ตามแบบของ The Modified Jones Model เป็นดังนี้

$$NDAC_{it} = \infty_1 [1/A_{it}] + \infty_2 [(REW_{it} \Delta REC_{it}) \Delta A_{it-1}] + \infty_3 [PPE_{it} / A_{it-1}]$$

เมื่อ ΔREW_{it} คือ รายได้ของบริษัทในงวดบัญชีที่ t หักด้วยรายได้ของบริษัทในงวดบัญชีที่ $t-1$

ΔREC_{it} คือ ลูกหนี้การค้าสุทธิของบริษัทในงวดบัญชีที่ t หักด้วยลูกหนี้การค้าสุทธิของ บริษัทในงวดบัญชีที่ $t-1$

PPE_{it} คือ ที่ดินอาคารและอุปกรณ์ ก่อนหักค่าเสื่อมราคา ในงวดบัญชีที่ t

OCI รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น วัตถุประสงค์รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นต่อรายได้รวม โดยคำนวณจาก

$$OCI = \frac{\text{กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น}}{\text{รายได้รวม}}$$

SCI การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ โดยกำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้

1 = แสดงรายการงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จงบเดียว

2 = ถ้าเป็นอย่างอื่น

REIA รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต โดยกำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้

1 = รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแสดงความเห็นแบบมีเงื่อนไข

0 = ถ้าเป็นอย่างอื่น

3. ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า

ACOIN คณะกรรมการตรวจสอบ พิจารณาจากความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ วัตถุประสงค์จำนวนกรรมการอิสระ กรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร และไม่เป็นกรรมการภายใน ต่อจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด โดยคำนวณจาก

$$ACOIN = \frac{\text{จำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระของบริษัท}}{\text{จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด}}$$

ACOEX คณะกรรมการตรวจสอบ พิจารณาจากความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ โดยวัดค่าจากจำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญด้านบัญชีหรือการเงินต่อจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด โดยคำนวณจาก

$$\text{ACOEX} = \frac{\text{จำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญด้านบัญชีหรือการเงิน}}{\text{จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด}}$$

ACOMI คณะกรรมการตรวจสอบ พิจารณาจากความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ โดยตัวแปรเป็น Dummy Variables

1 = คณะกรรมการตรวจสอบมีการประชุมเกิน 4 ครั้งต่อปี
0 = ถ้าเป็นอย่างอื่น

CEOa อายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร โดยกำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้

1 = อายุของประธานบริหาร มากกว่า 65 ปี
0 = ถ้าเป็นอย่างอื่น

CEOg เพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร โดยกำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้

1 = ประธานบริหารเป็นเพศหญิง
0 = ถ้าเป็นอย่างอื่น

CEOe ประสบการณ์ทำงานของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร วัดจากจำนวนปีในการทำงานตำแหน่งประธานเจ้าหน้าที่บริหารในบริษัทนั้นๆ

BOD การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับประธานเจ้าหน้าที่บริหาร โดยกำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้

1 = ตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับประธานเจ้าหน้าที่บริหาร เป็นคนเดียวกัน
0 = ถ้าเป็นอย่างอื่น

BODMI พิจารณาจากความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัท โดยกำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้

1 = คณะกรรมการบริษัทมีการประชุมเกิน 4 ครั้งต่อปี
0 = ถ้าเป็นอย่างอื่น

BODIN คณะกรรมการบริษัท พิจารณาจากความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท โดยวัดค่าจากจำนวนกรรมการอิสระ, กรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร, และไม่เป็นกรรมการภายใน ต่อจำนวนคณะกรรมการบริษัททั้งหมด โดยคำนวณจาก

$$\text{BODIN} = \frac{\text{จำนวนกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระ}}{\text{จำนวนคณะกรรมการบริษัททั้งหมด}}$$

4. ปัจจัยจากความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชี

NONAD ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี โดยกำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้

1 = บริษัทลูกค้ามีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี

0 = บริษัทลูกค้าไม่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี

ตัวแปรควบคุม (Control Variables)

IND ประเภทของอุตสาหกรรมลูกค้า โดยกำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ดังนี้

กลุ่ม อุตสาหกรรม เกษตรและ อาหาร	กลุ่ม อุตสาหกรรม อุปโภค บริโภค	กลุ่ม อุตสาหกรรม สินค้า อุตสาหกรรม	กลุ่ม อุตสาหกรรม อสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง	กลุ่ม อุตสาหกรรม ทรัพยากร	กลุ่ม อุตสาหกรรม บริการ
1	0	0	0	0	0
0	1	0	0	0	0
0	0	1	0	0	0
0	0	0	1	0	0
0	0	0	0	1	0
0	0	0	0	0	1

โดยงานวิจัยครั้งนี้ ประเภทกลุ่มอุตสาหกรรมทุกกลุ่มประเภทใช้กลุ่มอ้างอิง
เปรียบเทียบคือกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

AFRM	ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการงานสอบบัญชี โดยกำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้
1	= เป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 อันดับแรก (Big 4) ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - บริษัท ไพร่ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอส จำกัด - บริษัท ดีลอยท์ ทูช โธมัทส โซยยส จำกัด - บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิไชย สอบบัญชี จำกัด - บริษัท สำนักงาน เอ็นส์ท แอนด์ ยัง จำกัด
0	= ไม่เป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 อันดับแรก (Non - Big4)

สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 อันดับแรก (Big 4) กำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น
(Dummy Variable) ดังนี้

บริษัท ไพร่ชวอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ส เอบีเอส จำกัด pwc (AFRM 1)	บริษัท ดีลอยท์ ทูช โธมัทส โซยยส จำกัด Deloitte (AFRM 2)	บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิไชย สอบบัญชี จำกัด KPMG (AFRM 3)
1	0	0
0	1	0
0	0	1

โดยงานวิจัยครั้งนี้ สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ใช้กลุ่มอ้างอิงเปรียบเทียบคือบริษัท
สำนักงาน เอ็นส์ท แอนด์ ยัง จำกัด EY (AFRM 4)

ตารางที่ 3.3 สรุปรูปมาตรวัดตัวแปรอิสระ

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	สัญลักษณ์	ผลที่คาดหมาย
ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า			
ขนาดของบริษัทลูกค้า	วัดจากค่า Natural Logarithm (ln) ของรายได้รวม	<i>RSIZE</i>	+
จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้า	หน่วยวัดเป็นจำนวนบริษัท	<i>SUB</i>	+
ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า	ใช้อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นตัวชี้วัด	<i>RISK</i>	+/-
ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของลูกค้า			
ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท	ใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) เป็นตัววัด	<i>ROA</i>	+
	ใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) เป็นตัววัด	<i>ROE</i>	+
สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตน	ใช้อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนต่อสินทรัพย์รวมเป็นตัววัด	<i>TAS</i>	+
รายการค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร	ค่าสัมบูรณ์ของรายการค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร	<i>DACC</i>	+
รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น	โดยวัดจากอัตรากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นต่อรายได้รวม	<i>OCI</i>	+
การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ	กำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้ 1 = แสดงรายการงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จงบเดียว 2 = ถ้าเป็นอย่างอื่น	<i>SCI</i>	+/-

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	สัญลักษณ์	ผลที่คาดหวัง
รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต	กำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้ 1 = รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแสดงความเห็นแบบมีเงื่อนไข 0 = ถ้าเป็นอย่างอื่น	REIA	-
ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูก			
ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ	วัดค่าจากจำนวนกรรมการอิสระ, กรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร, และไม่เป็นกรรมการภายใน ต่อจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด	ACOIN	+
ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ	วัดค่าจากจำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญด้านบัญชีหรือการเงินต่อจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด	ACOEX	+
ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ	กำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้ 1 = คณะกรรมการตรวจสอบมีการประชุมเกิน 4 ครั้งต่อปี 0 = ถ้าเป็นอย่างอื่น	ACOMI	+
อายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร	กำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้ 1 = CEO อายุมากกว่า 65 ปี 0 = ถ้าเป็นอย่างอื่น	CEOa	+/-
เพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร	กำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้ 1 = CEO เป็นเพศหญิง 0 = ถ้าเป็นอย่างอื่น	CEOg	+/-
ประสบการณ์ทำงานของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร	วัดจากจำนวนปีในการทำงานตำแหน่งประธานบริหารในบริษัทนั้นๆ	CEOe	+

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	สัญลักษณ์	ผลที่คาดหวัง
การรวมตำแหน่ง ประธานกรรมการ บริษัทกับประธาน เจ้าหน้าที่บริหาร	กำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้ 1 = ตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับ ผู้บริหารสูงสุดเป็นคนเดียวกัน 0 = ถ้าเป็นอย่างอื่น	<i>BOD</i>	-
ความถี่ในการ ประชุมของ คณะกรรมการ บริษัท	กำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้ 1 = คณะกรรมการบริษัทมีการประชุมเกิน 4 ครั้งต่อปี 0 = ถ้าเป็นอย่างอื่น	<i>BODMI</i>	+
ความเป็นอิสระของ คณะกรรมการ บริษัท	วัดค่าจากจำนวนกรรมการอิสระ, กรรมการที่ไม่ เป็นผู้บริหาร, และไม่เป็นกรรมการภายใน ต่อ จำนวนคณะกรรมการบริษัททั้งหมด	<i>BODIN</i>	+
ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชี			
ค่าธรรมเนียม สำหรับงานบริการ อื่นที่นอกเหนือ จากค่าสอบบัญชี	กำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้ 1 = บริษัทลูกค้ามีค่าธรรมเนียมสำหรับงาน บริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี 0 = บริษัทลูกค้าไม่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงาน บริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี	<i>NONAD</i>	+

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	สัญลักษณ์	ผลที่ คาดหวัง																																																
ตัวแปรควบคุม																																																			
ประเภทของ อุตสาหกรรมลูกค้า	<p>กำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้</p> <p>IND 1 = กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร</p> <p>IND 2 = กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภค บริโภค</p> <p>IND 3 = กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม</p> <p>IND 4 = กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และ ก่อสร้าง</p> <p>IND 5 = กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร</p> <p>IND 6 = กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ</p> <p>IND 7 = กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี</p> <p>ประเภทกลุ่มอุตสาหกรรมทุกกลุ่มประเภท ใช้กลุ่มอ้างอิงเปรียบเทียบคือกลุ่มอุตสาหกรรม เทคโนโลยี (IND 7)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>IND</th> <th>IND</th> <th>IND</th> <th>IND</th> <th>IND</th> <th>IND</th> </tr> <tr> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> <th>6</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>1</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>0</td> <td>1</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>1</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>1</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>1</td> </tr> </tbody> </table>	IND	IND	IND	IND	IND	IND	1	2	3	4	5	6	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	INDS	+
IND	IND	IND	IND	IND	IND																																														
1	2	3	4	5	6																																														
1	0	0	0	0	0																																														
0	1	0	0	0	0																																														
0	0	1	0	0	0																																														
0	0	0	1	0	0																																														
0	0	0	0	1	0																																														
0	0	0	0	0	1																																														

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	สัญลักษณ์	ผลที่ คาดหวัง
ตัวแปรควบคุม			
ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการงาน สอบบัญชี	<p>กำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้</p> <p>1 = เป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 อันดับแรก (Big 4) ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - บริษัท ไพร่ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอส จำกัด - บริษัท ดีลอยท์ ทูช ไร้มัทสุ ไชยยศ จำกัด - บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาค ไทย สอบบัญชี จำกัด - บริษัท สำนักงาน เอ็นส์ที แอนด์ ยัง จำกัด <p>0 = ไม่เป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 อันดับแรก (Non - Big4)</p> <p>โดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 อันดับแรก (Big 4) กำหนดให้ใช้เป็นตัวแปรหุ่น ดังนี้</p> <p>AFRM 1 = บริษัท ไพร่ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอส จำกัด (pwc)</p> <p>AFRM 2 = บริษัท ดีลอยท์ ทูช ไร้มัทสุ ไชยยศ จำกัด (Deloitte)</p> <p>AFRM 3 = บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาค ไทย สอบบัญชี จำกัด (KPMG)</p> <p>สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ใช้กลุ่มอ้างอิงเปรียบเทียบ คือ AFRM 4 บริษัท สำนักงาน เอ็นส์ที แอนด์ ยัง จำกัด (EY)</p>	AFRM	+

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิเคราะห์ปัจจัย 4 ด้านได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชี รวมถึงตัวแปรควบคุม (ประเภทอุตสาหกรรมลูกค้า และประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่ลูกค้าใช้บริการ) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ในงานวิจัยครั้งนี้มีประชากรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 513 บริษัทและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม 7 กลุ่มอุตสาหกรรม การศึกษาได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ทั้งหมด 217 บริษัท ตัดกลุ่มตัวอย่างที่ข้อมูลไม่ครบไป 15 บริษัท ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา 202 บริษัท โดยเก็บข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2559 โดยรายละเอียดในการนำเสนอผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

4.1.1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

4.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของตัวแปร

4.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

4.4 ผลการวิเคราะห์สมมติฐาน

4.4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

4.4.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

4.4.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

4.4.4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

4.4.5 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรควบคุมที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

4.1 ลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยไม่ได้ศึกษาบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงินที่ประกอบไปด้วยหมวดธุรกิจกลุ่มธนาคาร เงินทุนและหลักทรัพย์ ประกันภัยและประกันชีวิตและกองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์ ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาคือ ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2559 ทั้งนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตามจากรายงานทางการเงินของบริษัท คืองบการเงินรวม และแบบแสดงรายงานประจำปี (แบบ 56-1)

ผู้วิจัยคัดเลือกตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยแสดงรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนประชากรที่ศึกษา

การคัดเลือกตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	จำนวน
บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	583
หัก กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน	58
หัก บริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน	12
รวม	513

ตารางที่ 4.2 จำนวนประชากรที่ศึกษาจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	50	9.75
สินค้าอุปโภคบริโภค	40	7.80
สินค้าอุตสาหกรรม	87	16.96
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	152	29.62
ทรัพยากร	42	8.19
ธุรกิจบริการ	102	19.88
เทคโนโลยี	40	7.80
รวม	513	100

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม 7 กลุ่มอุตสาหกรรม เนื่องจากการศึกษาทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มตลาดหลักทรัพย์ SET เท่ากับ 217 บริษัท

4.1.1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

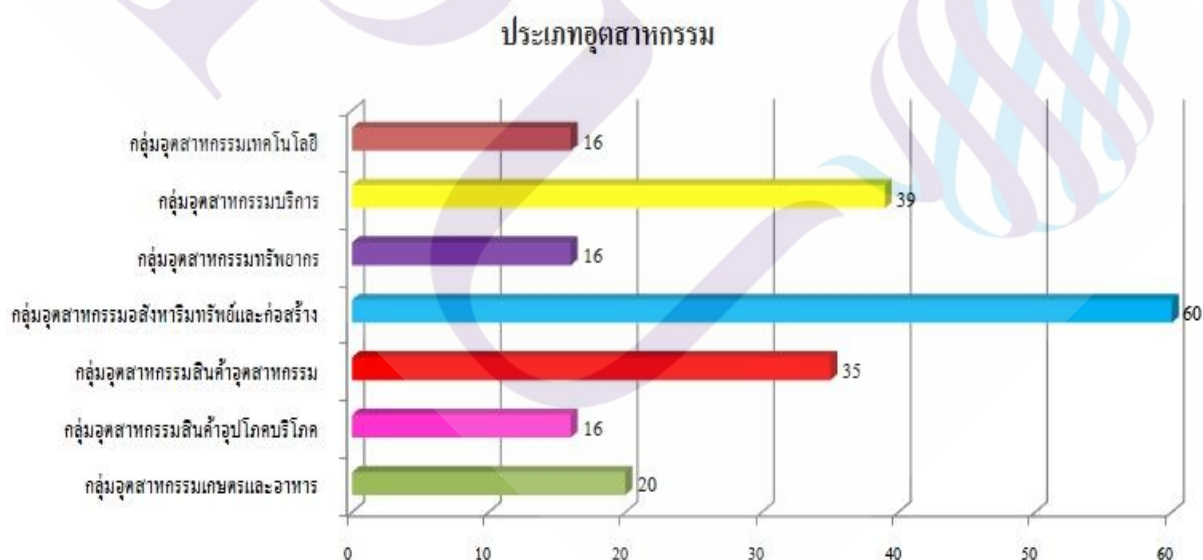
จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง	217	บริษัท
กลุ่มตัวอย่างที่ข้อมูลไม่ครบ	(15)	บริษัท
ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา	202	บริษัท

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 202 บริษัท ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติได้ผล
ดังนี้

สัดส่วนของประเภทอุตสาหกรรมบริษัทลูกค้า (IND)

ตารางที่ 4.3 สัดส่วนของประเภทอุตสาหกรรมบริษัทลูกค้า

ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
IND	กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	20	9.90
	กลุ่มอุตสาหกรรมอุปโภคบริโภค	16	7.92
	กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม	35	17.33
	กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	60	29.70
	กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร	16	7.92
	กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ	39	19.31
	กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี	16	7.92
	รวม	202	100

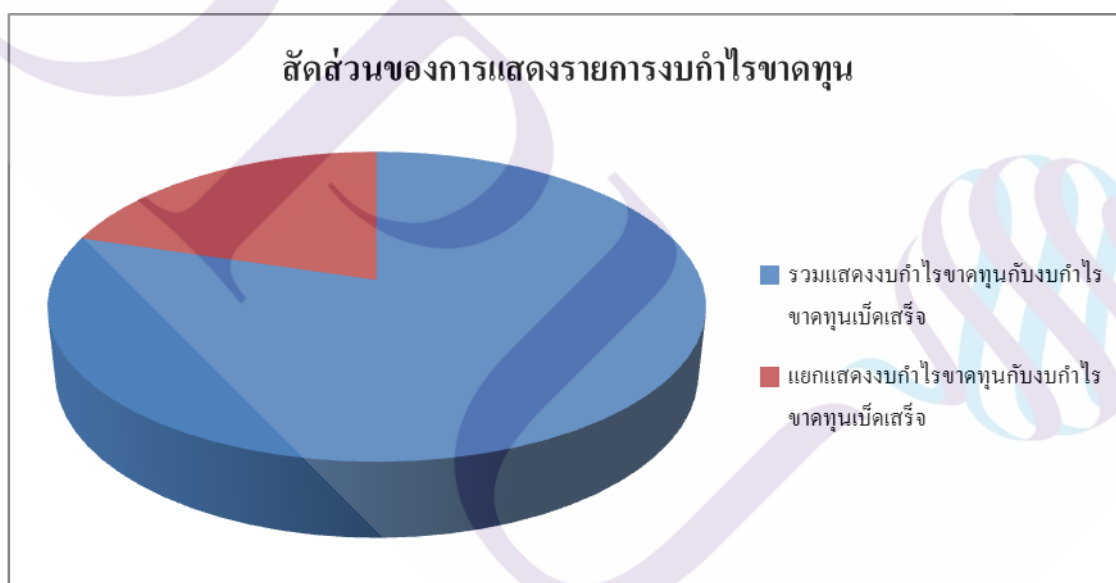
ภาพที่ 4.1 แสดงสัดส่วนของประเภทอุตสาหกรรมบริษัทลูกค้า

4.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

(1) สัดส่วนของการแสดงงบกำไรขาดทุน (SCI)

ตารางที่ 4.4 สัดส่วนของการแสดงงบกำไรขาดทุนในปี 2557 และ ปี 2558

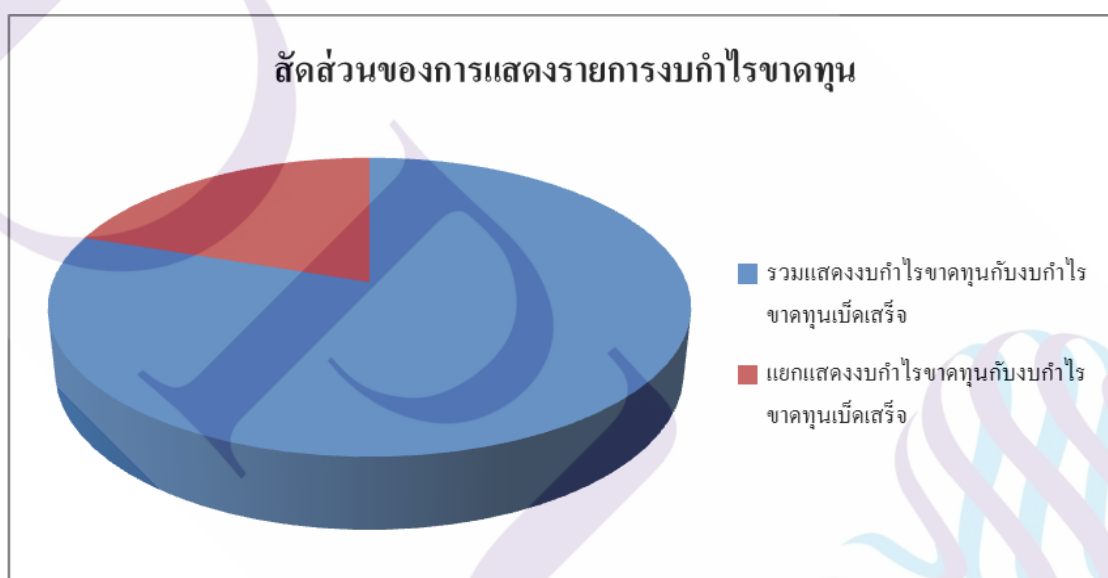
ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
SCI	รวมแสดงงบกำไรขาดทุนกับงบกำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จ	161	79.70
	แยกแสดงงบกำไรขาดทุนกับงบกำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จ	41	20.30
	รวม	202	100

ภาพที่ 4.2 แสดงสัดส่วนของการแสดงงบกำไรขาดทุนในปี 2557 และ ปี 2558

ตารางที่ 4.5 สัดส่วนของการแสดงงบกำไรขาดทุนในปี 2559

ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
SCI	รวมแสดงงบกำไรขาดทุนกับงบกำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จ	162	80.20
	แยกแสดงงบกำไรขาดทุนกับงบกำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จ	40	19.80
	รวม	202	100

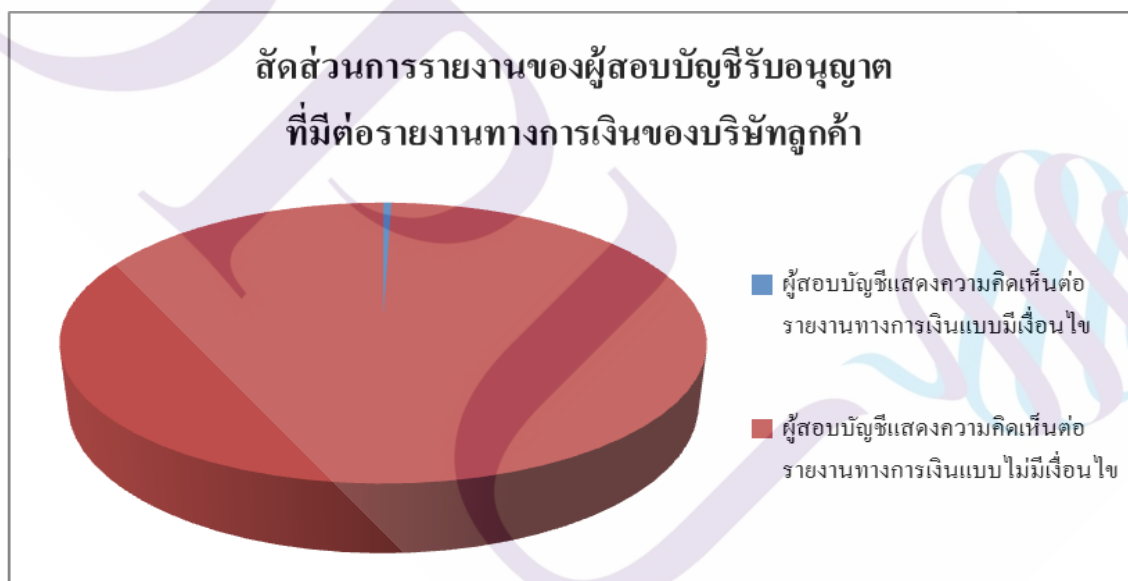

ภาพที่ 4.3 แสดงสัดส่วนของการแสดงงบกำไรขาดทุนในปี 2559

(2) สัดส่วนการรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อรายงานทางการเงินของบริษัทลูกค้า (REIA)

ตารางที่ 4.6 สัดส่วนการรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อรายงานทางการเงินในปี 2557

ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
REIA	ผู้สอบบัญชีแสดงความคิดเห็นต่อรายงานทางการเงินแบบมีเงื่อนไข	1	0.50
	ผู้สอบบัญชีแสดงความคิดเห็นต่อรายงานทางการเงินแบบไม่มีเงื่อนไข	201	99.50
	รวม	202	100

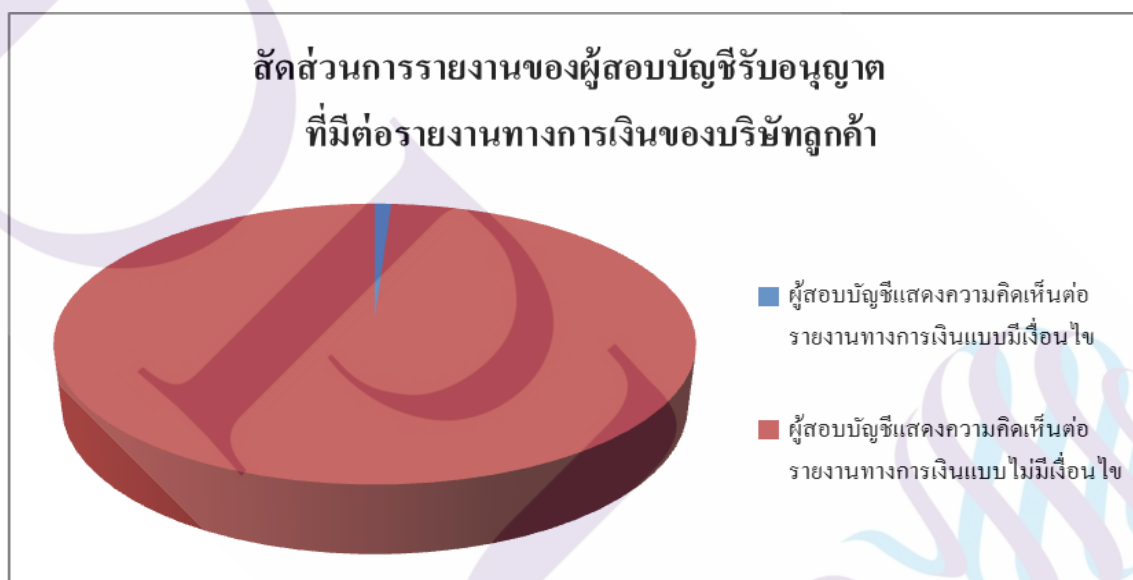

ภาพที่ 4.4 แสดงสัดส่วนการรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อรายงานทางการเงินในปี 2557

ตารางที่ 4.7 สัดส่วนการรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อรายงานทางการเงินในปี 2558

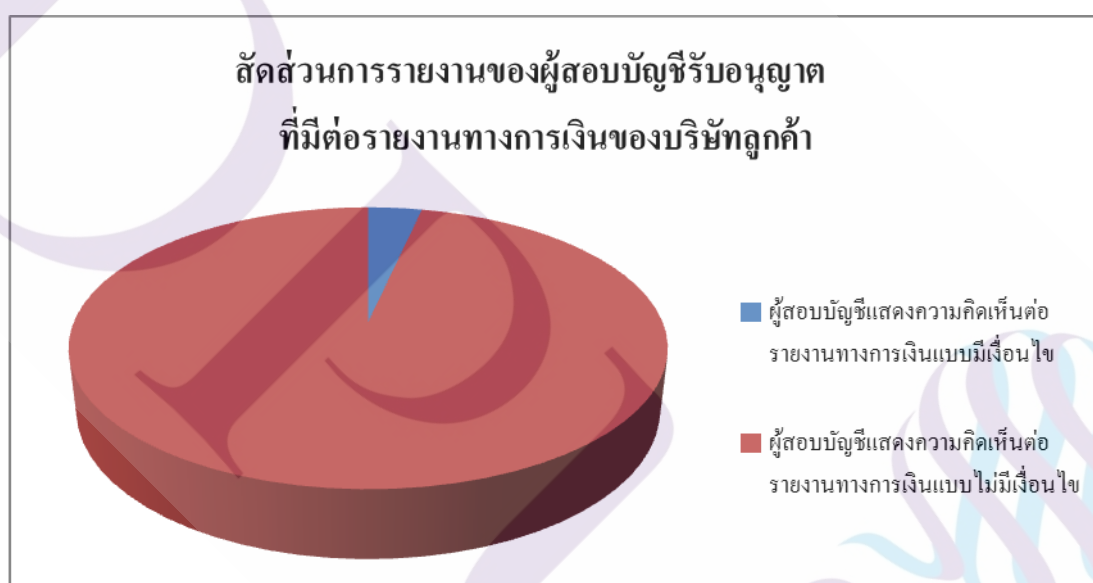
ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
REIA	ผู้สอบบัญชีแสดงความคิดเห็นต่อรายงานทางการเงินแบบมีเงื่อนไข	2	0.99
	ผู้สอบบัญชีแสดงความคิดเห็นต่อรายงานทางการเงินแบบไม่มีเงื่อนไข	200	99.01
	รวม	202	100

ภาพที่ 4.5 แสดงสัดส่วนการรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อรายงานทางการเงินในปี 2558

ตารางที่ 4.8 สัดส่วนการรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อรายงานทางการเงินในปี 2559

ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
REIA	ผู้สอบบัญชีแสดงความคิดเห็นต่อรายงานทางการเงินแบบมีเงื่อนไข	7	3.47
	ผู้สอบบัญชีแสดงความคิดเห็นต่อรายงานทางการเงินแบบไม่มีเงื่อนไข	195	96.53
	รวม	202	100

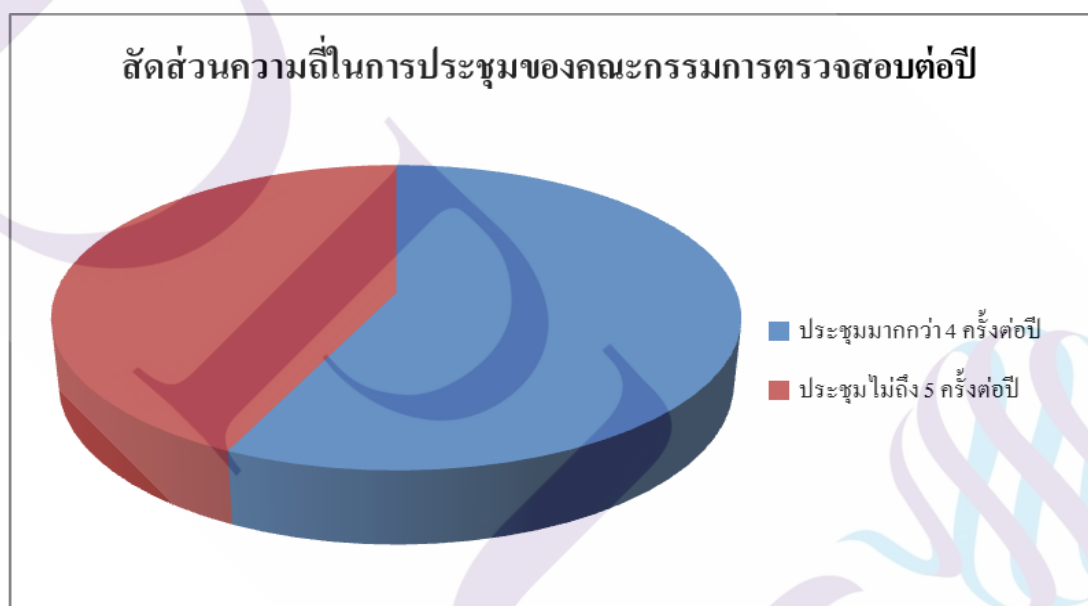

ภาพที่ 4.6 แสดงสัดส่วนการรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อรายงานทางการเงินในปี 2559

(3) สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACOMI)

ตารางที่ 4.9 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบในปี 2557

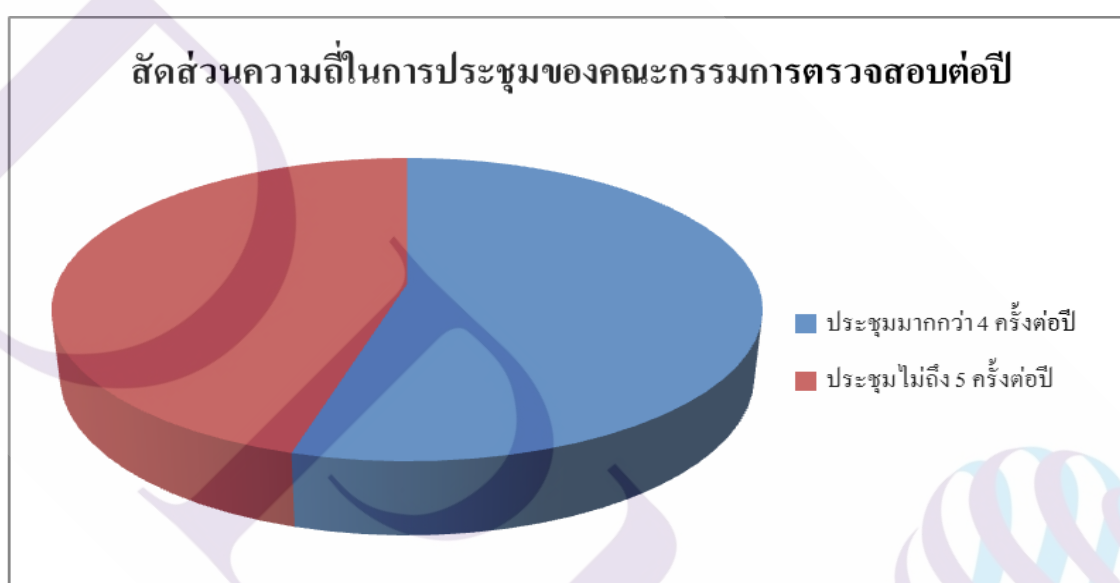
ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
ACOMI	ประชุมมากกว่า 4 ครั้งต่อปี	115	56.93
	ประชุมไม่ถึง 5 ครั้งต่อปี	87	43.07
	รวม	202	100

ภาพที่ 4.7 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบในปี 2557

ตารางที่ 4.10 สัดส่วนของความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบในปี 2558

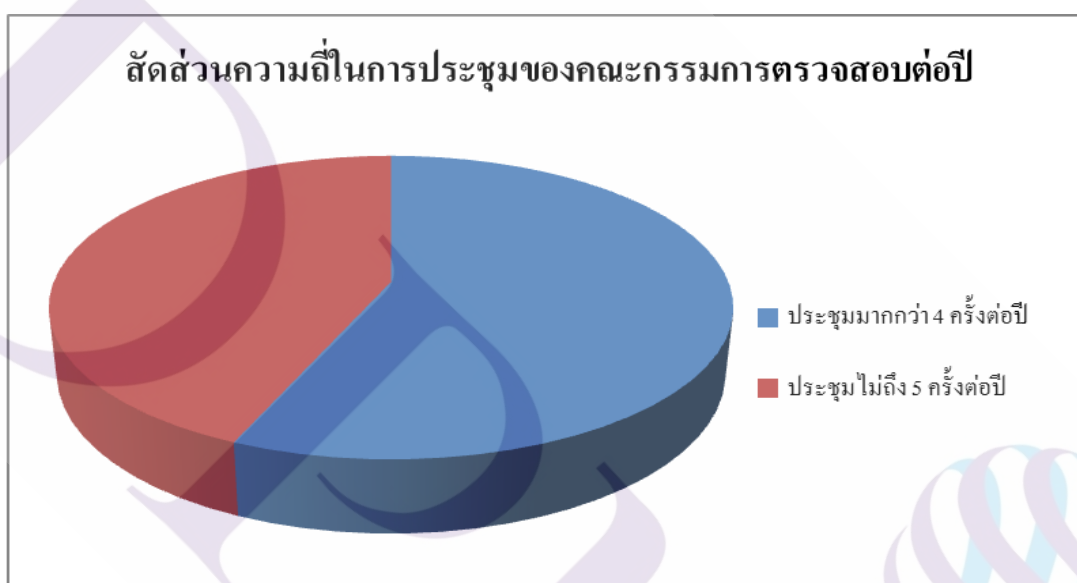
ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
ACOMI	ประชุมมากกว่า 4 ครั้งต่อปี	110	54.46
	ประชุมไม่ถึง 5 ครั้งต่อปี	92	45.54
	รวม	202	100

ภาพที่ 4.8 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบในปี 2558

ตารางที่ 4.11 สัดส่วนของความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบในปี 2559

ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
ACOMI	ประชุมมากกว่า 4 ครั้งต่อปี	114	56.44
	ประชุมไม่ถึง 5 ครั้งต่อปี	88	43.56
	รวม	202	100

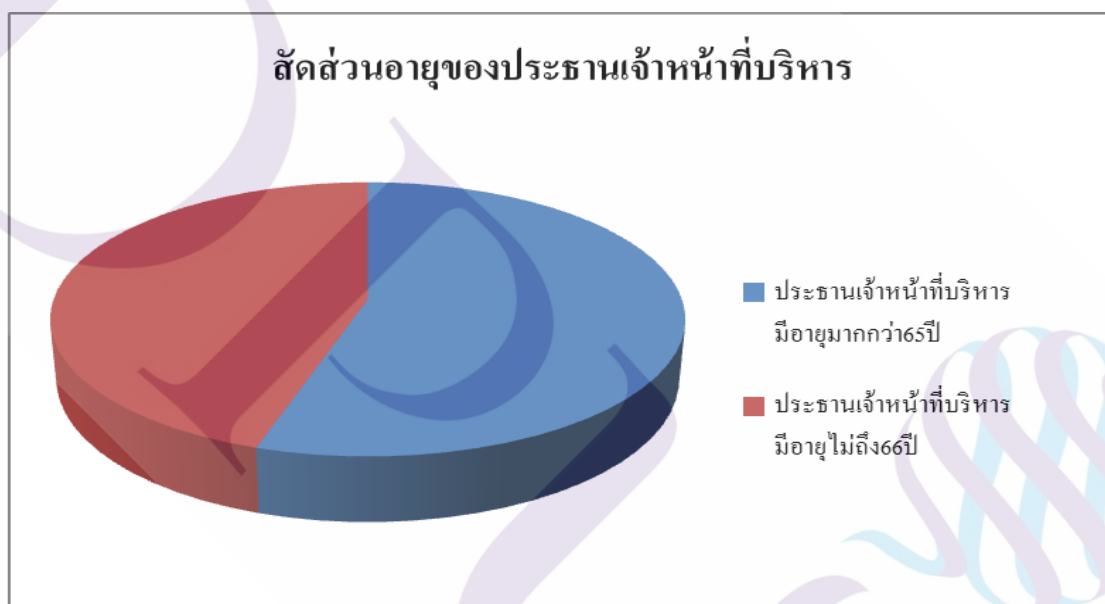

ภาพที่ 4.9 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบในปี 2559

(4) สัดส่วนอายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร (CEOa)

ตารางที่ 4.12 สัดส่วนอายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2557

ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
CEOa	ประธานเจ้าหน้าที่บริหารมีอายุมากกว่า 65 ปี	111	54.95
	ประธานเจ้าหน้าที่บริหารมีอายุไม่ถึง 66 ปี	91	45.05
	รวม	202	100

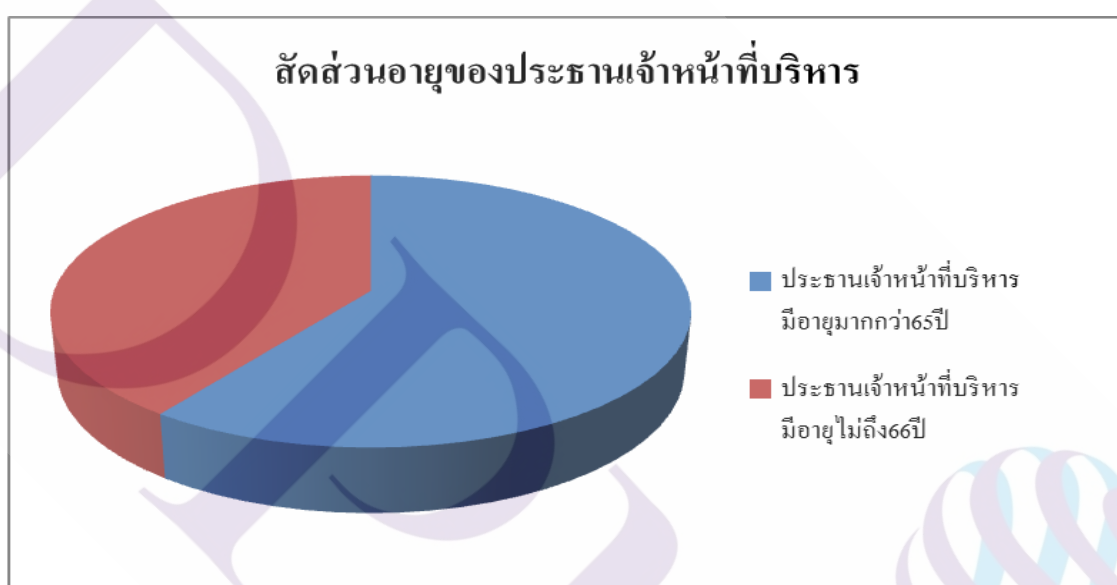

ภาพที่ 4.10 สัดส่วนอายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2557

ตารางที่ 4.13 สัดส่วนอายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2558

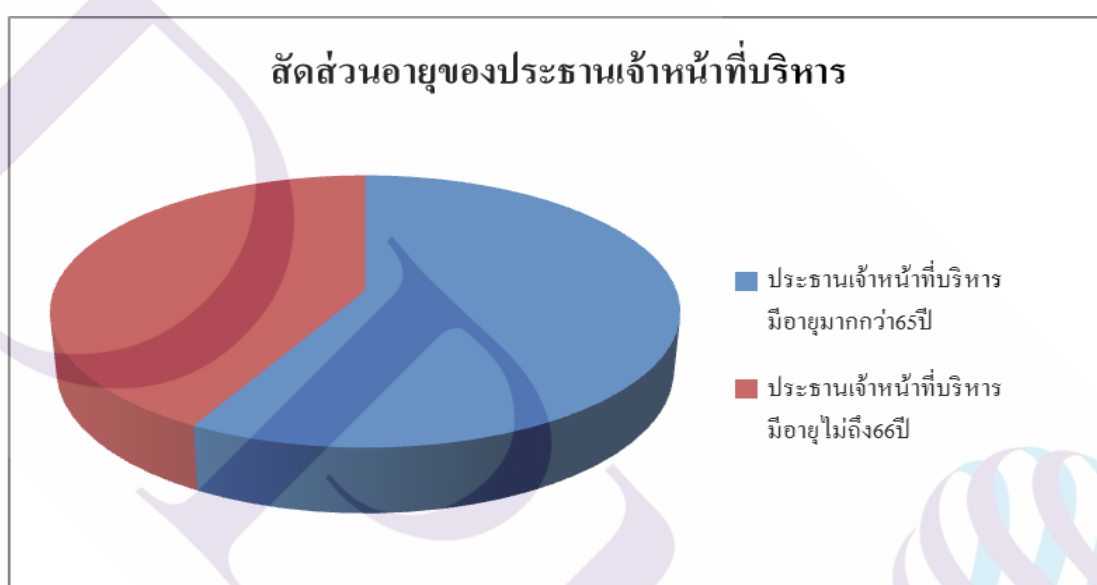
ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
CEOa	ประธานเจ้าหน้าที่บริหารมีอายุมากกว่า 65 ปี	121	59.90
	ประธานเจ้าหน้าที่บริหารมีอายุไม่ถึง 66 ปี	81	40.10
	รวม	202	100

ภาพที่ 4.11 สัดส่วนอายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2558

ตารางที่ 4.14 สัดส่วนอายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2559

ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
CEOa	ประธานเจ้าหน้าที่บริหารมีอายุมากกว่า 65 ปี	117	57.92
	ประธานเจ้าหน้าที่บริหารมีอายุไม่ถึง 66 ปี	85	42.08
	รวม	202	100

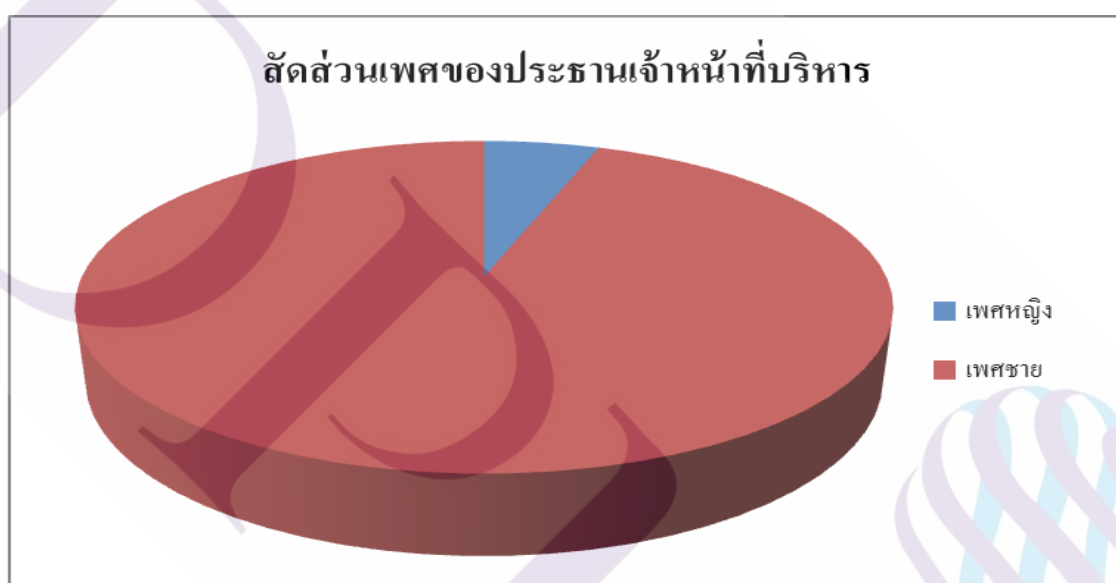

ภาพที่ 4.12 สัดส่วนอายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2559

(5) สัดส่วนเพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร (CEOg)

ตารางที่ 4.15 สัดส่วนเพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2557 และ ปี2559

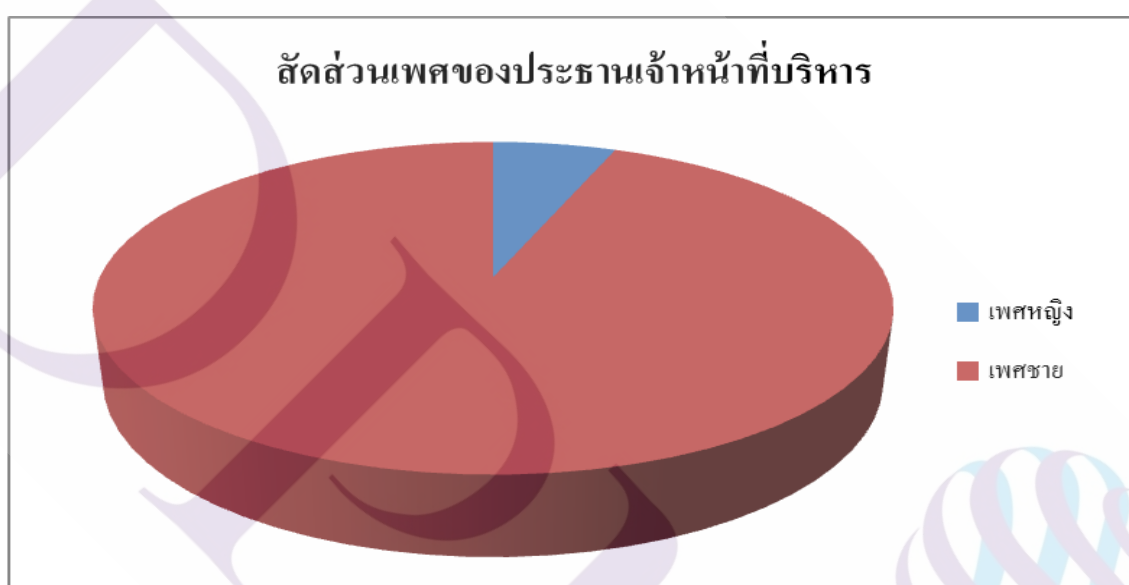
ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
CEOg	เพศหญิง	11	5.45
	เพศชาย	191	94.55
	รวม	202	100

ภาพที่ 4.13 สัดส่วนเพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2557 และ ปี 2559

ตารางที่ 4.16 สัดส่วนเพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2558

ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
CEOg	เพศหญิง	12	5.94
	เพศชาย	190	94.06
	รวม	202	100

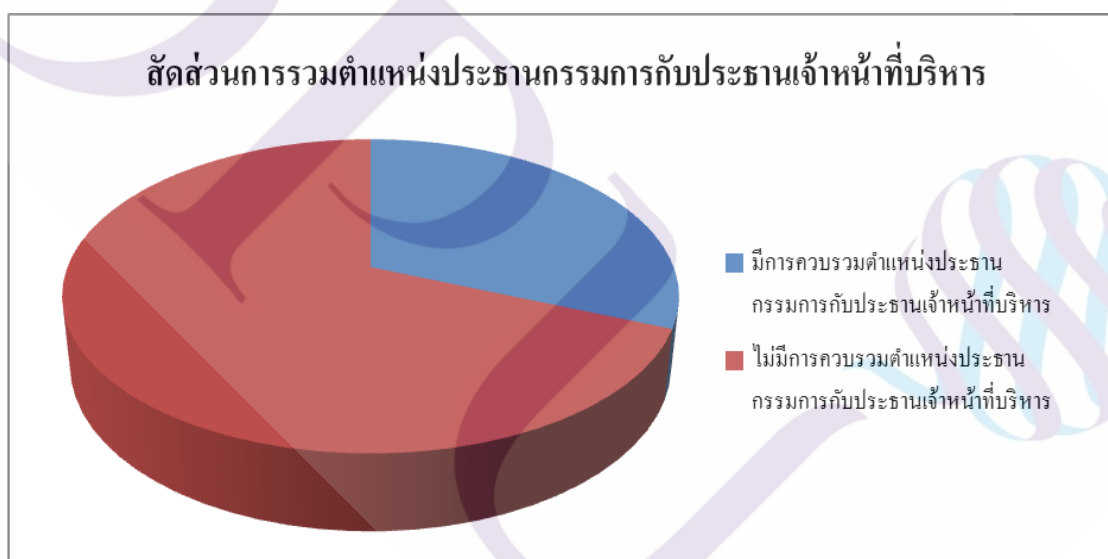

ภาพที่ 4.14 สัดส่วนเพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2558

(6) สัดส่วนการควมรวมตำแหน่งประธานกรรมการกับประธานเจ้าหน้าที่บริหาร (BOD)

ตารางที่ 4.17 สัดส่วนการควมรวมตำแหน่งประธานกรรมการกับประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2557 และ ปี 2558

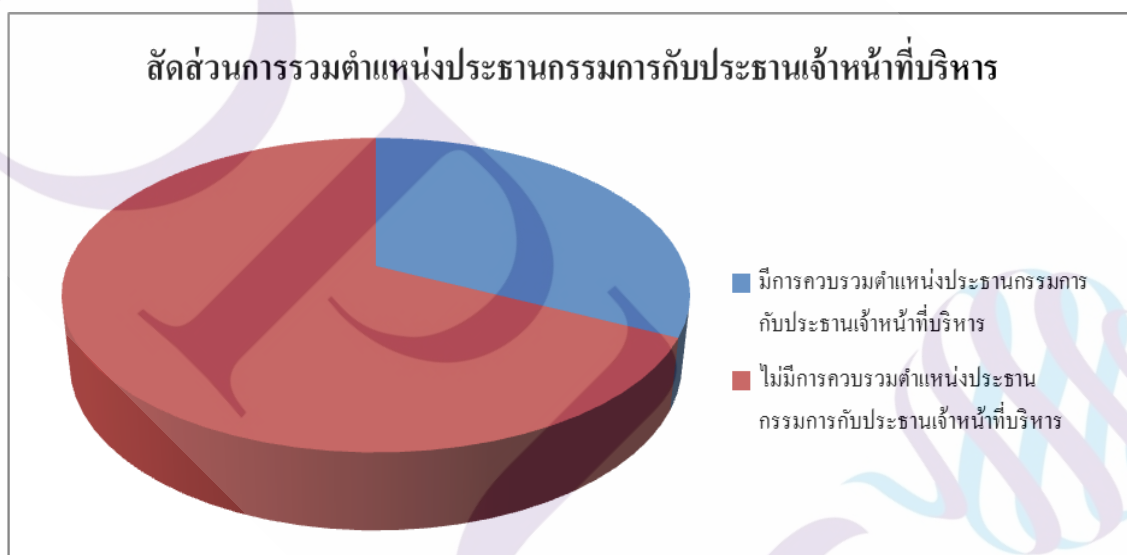
ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
BOD	มีการควมรวมตำแหน่งประธานกรรมการกับประธานเจ้าหน้าที่บริหาร	63	31.19
	ไม่มีการควมรวมตำแหน่งประธานกรรมการกับประธานเจ้าหน้าที่บริหาร	139	68.81
	รวม	202	100

ภาพที่ 4.15 สัดส่วนการควมรวมตำแหน่งประธานกรรมการกับประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2557 และ ปี 2558

ตารางที่ 4.18 สัดส่วนการควมรวมตำแหน่งประธานกรรมการกับประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2559

ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
BOD	มีการควมรวมตำแหน่งประธานกรรมการกับประธานเจ้าหน้าที่บริหาร	65	32.18
	ไม่มีการควมรวมตำแหน่งประธานกรรมการกับประธานเจ้าหน้าที่บริหาร	137	67.82
	รวม	202	100

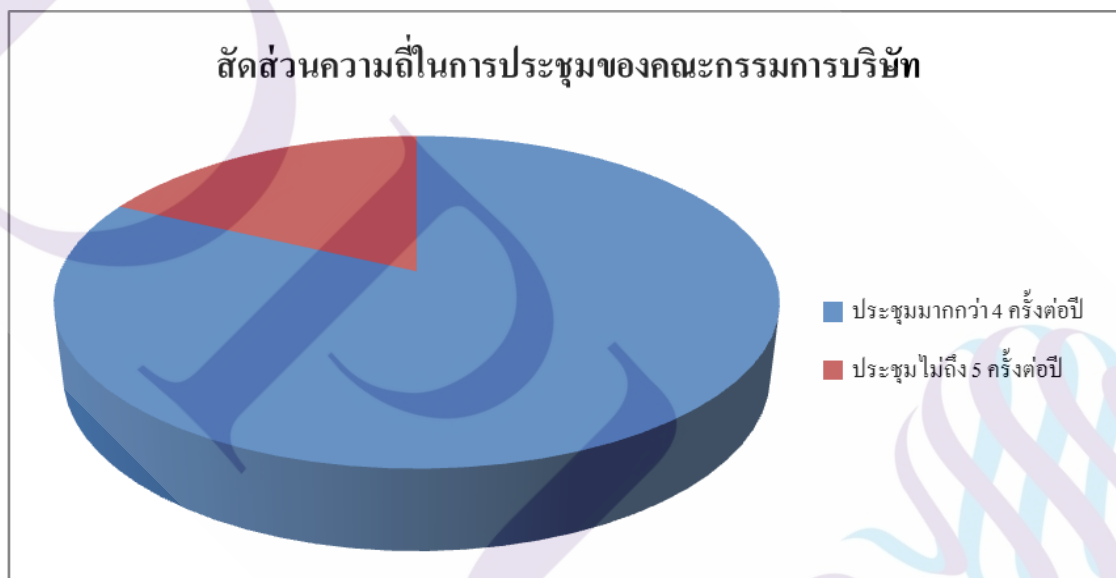
ภาพที่ 4.16 สัดส่วนการควมรวมตำแหน่งประธานกรรมการกับประธานเจ้าหน้าที่บริหารในปี 2559

(7) สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัท (BODMI)

ตารางที่ 4.19 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในปี 2557 และ ปี2558

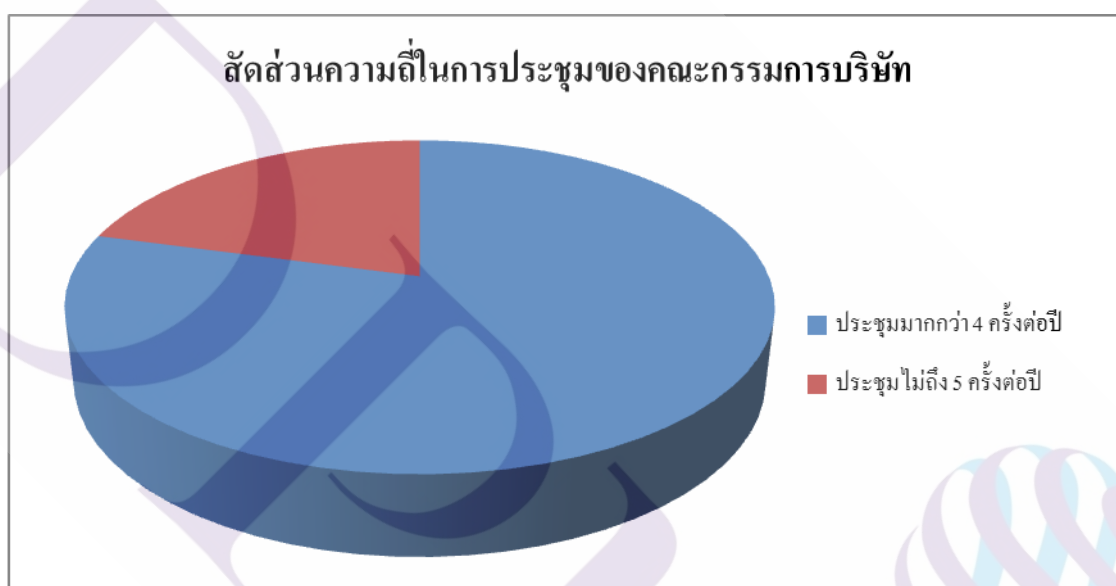
ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
BODMI	ประชุมมากกว่า 4 ครั้งต่อปี	166	82.18
	ประชุมไม่ถึง 5 ครั้งต่อปี	36	17.82
	รวม	202	100

ภาพที่ 4.17 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในปี 2557 และ ปี 2558

ตารางที่ 4.20 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในปี 2559

ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
BODMI	ประชุมมากกว่า 4 ครั้งต่อปี	160	79.21
	ประชุมไม่ถึง 5 ครั้งต่อปี	42	20.79
	รวม	202	100

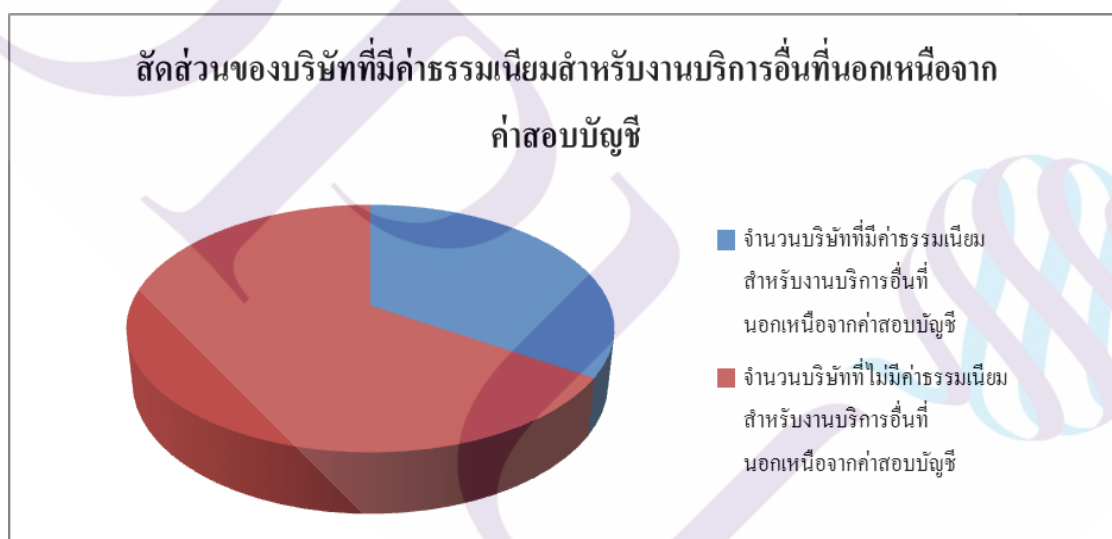

ภาพที่ 4.18 สัดส่วนความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในปี 2559

(8) สัดส่วนของบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี(NONAD)

ตารางที่ 4.21 สัดส่วนของบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีในปี 2557

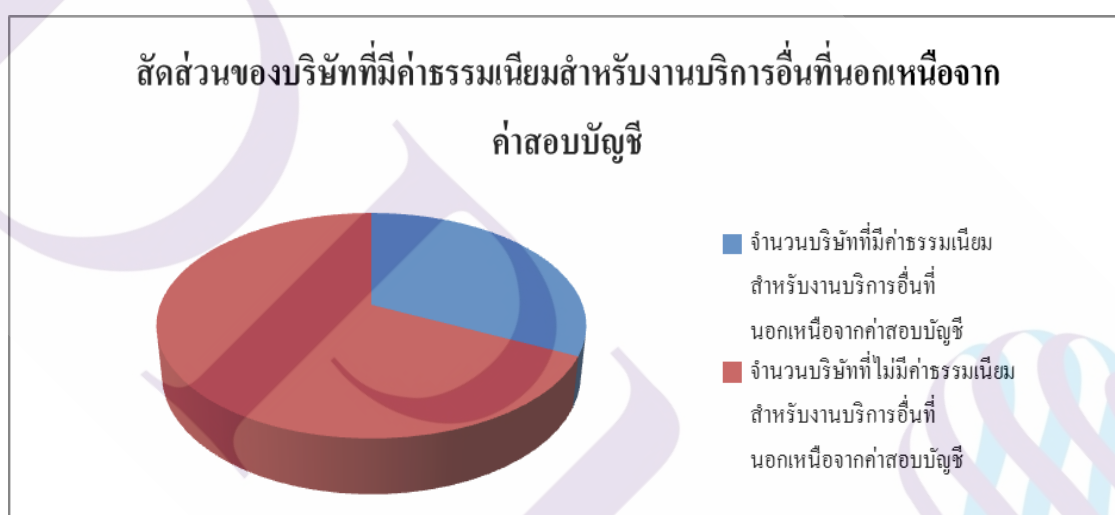
ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
NONAD	จำนวนบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี	69	34.16
	จำนวนบริษัทที่ไม่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี	133	65.84
	รวม	202	100

ภาพที่ 4.19 สัดส่วนของบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีในปี 2557

ตารางที่ 4.22 สัดส่วนของบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีในปี 2558

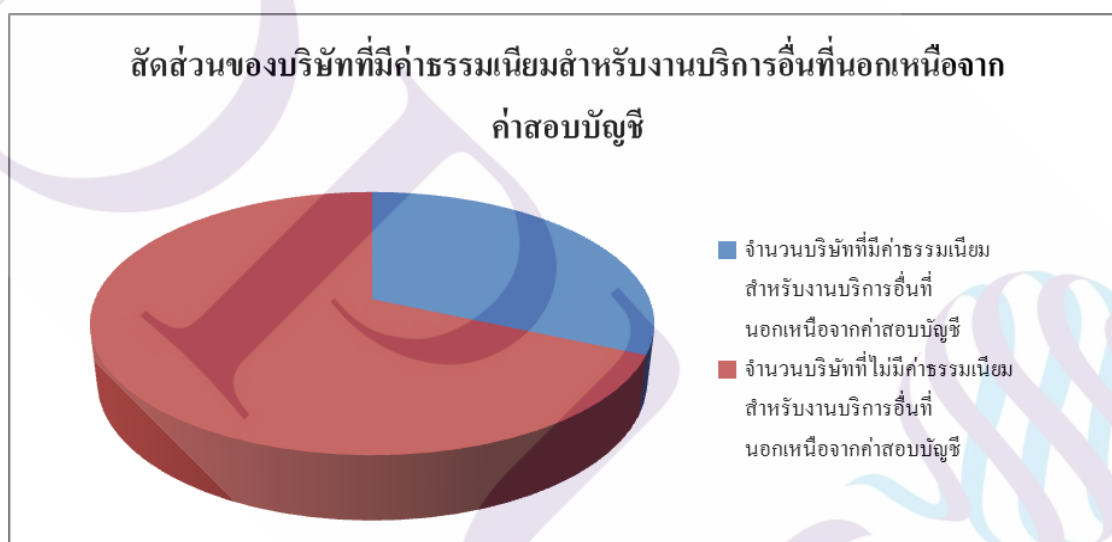
ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
NONAD	จำนวนบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี	65	32.18
	จำนวนบริษัทที่ไม่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี	137	67.82
	รวม	202	100

ภาพที่ 4.20 สัดส่วนของบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีในปี 2558

ตารางที่ 4.23 สัดส่วนของบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีในปี 2559

ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
NONAD	จำนวนบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี	64	31.68
	จำนวนบริษัทที่ไม่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี	138	68.32
	รวม	202	100

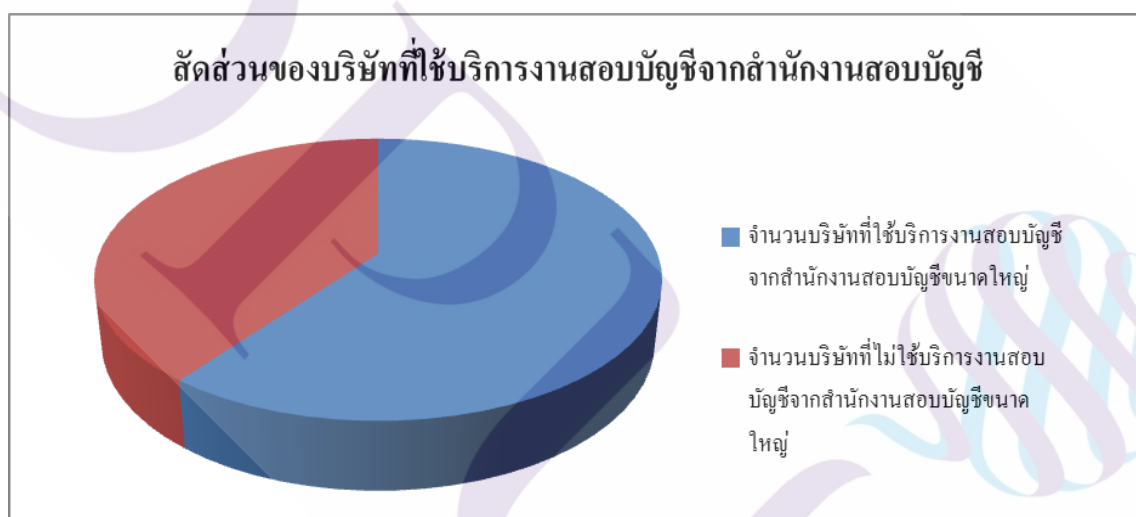

ภาพที่ 4.21 สัดส่วนของบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีในปี 2559

(9) สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชี (AFRM)

ตารางที่ 4.24 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีในปี 2557

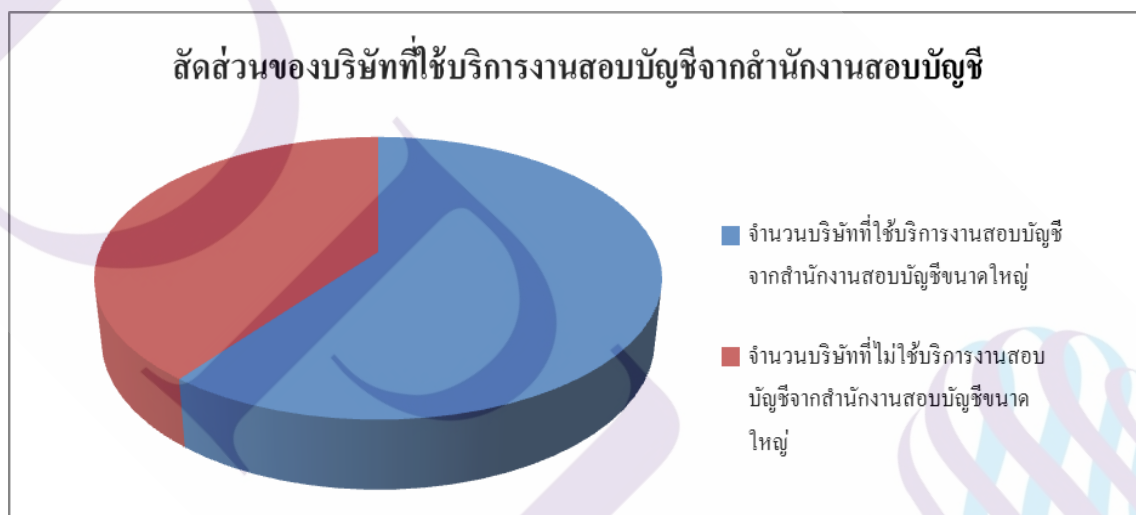
ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
AFRM	จำนวนบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่	122	60.40
	จำนวนบริษัทที่ไม่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่	80	39.60
	รวม	202	100

ภาพที่ 4.22 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีในปี 2557

ตารางที่ 4.25 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีในปี 2558

ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
AFRM	จำนวนบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่	123	60.89
	จำนวนบริษัทที่ไม่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่	79	39.11
	รวม	202	100

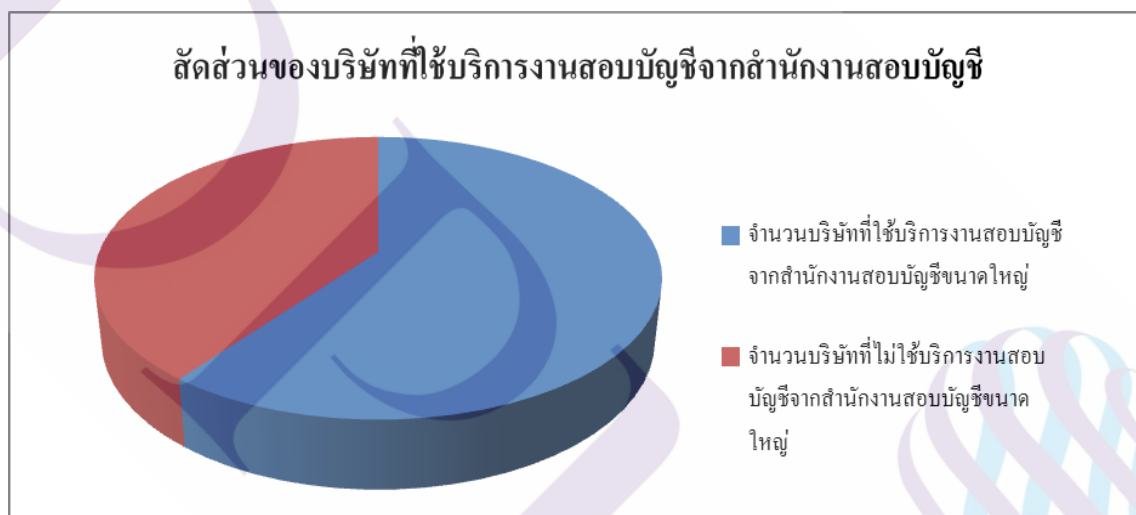

ภาพที่ 4.23 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีในปี 2558

ตารางที่ 4.26 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีในปี 2559

ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
AFRM	จำนวนบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่	125	61.88
	จำนวนบริษัทที่ไม่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่	77	38.12
	รวม	202	100

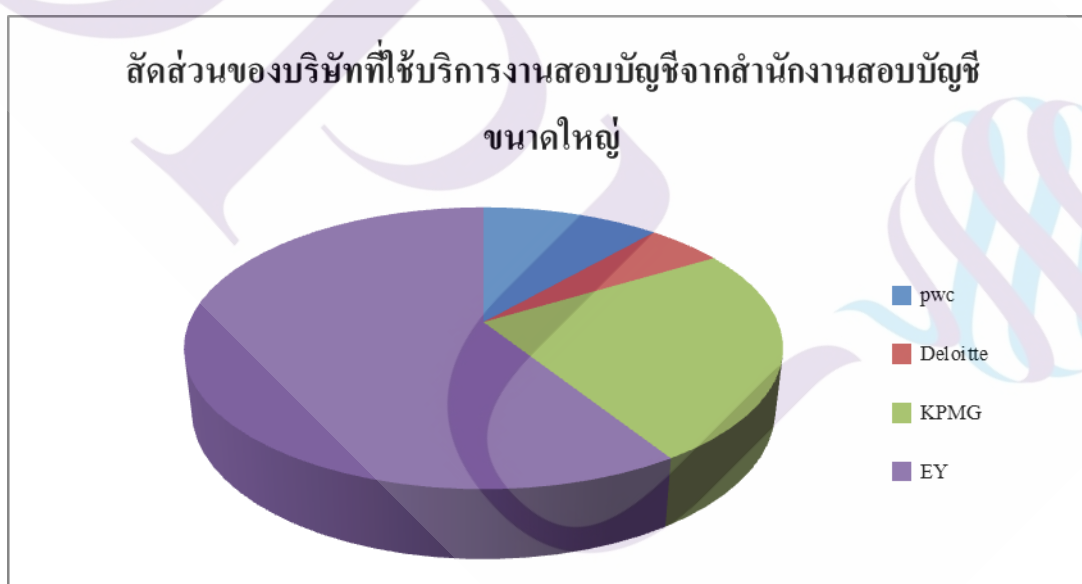

ภาพที่ 4.24 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีในปี 2559

(10) สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (AFRM)

ตารางที่ 4.27 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ในปี 2557

ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
AFRM	pwc	14	11.48
	Deloitte	6	4.92
	KPMG	30	24.59
	EY	72	59.02
	รวม	122	100

ภาพที่ 4.25 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ในปี 2557

ตารางที่ 4.28 สัดส่วนของจำนวนบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ในปี 2558

ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
AFRM	pwc	17	13.71
	Deloitte	5	4.03
	KPMG	32	26.81
	EY	70	56.45
	รวม	124	100

ภาพที่ 4.26 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ในปี 2558

ตารางที่ 4.29 สัดส่วนของจำนวนบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ในปี 2559

ตัวแปร	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
AFRM	pwc	15	12.00
	Deloitte	45	4.00
	KPMG	33	26.40
	EY	72	57.60
	รวม	125	100

ภาพที่ 4.27 สัดส่วนของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ในปี 2559

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของตัวแปร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยมีข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 202 บริษัท แยกแสดงตามรายด้านของปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้สถิติต่างๆ ประกอบไปด้วย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.30 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.30 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูลกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 202 บริษัท โดยจำแนกตามตัวแปรอิสระในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ	Minimum	Maximum	Mean	Std.dev	Skewness	Kurtosis
ปัจจัยด้านลักษณะลูกค้า						
RSIZE	0.00	13.02	8.15	1.82	-0.622	2.089
SUB	0.00	40.00	6.47	7.31	2.529	6.702
RISK	-16.86	27.54	1.20	2.11	5.110	68.861
ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า						
ROA	-50.48	69.65	5.66	9.63	0.333	9.125
ROE	-1324.39	356.01	6.79	62.26	-16.062	349.07
TAS	-0.17	95.33	32.06	23.22	0.453	-0.690
DACC	-47.98	83.79	0.99	8.43	5.117	46.823
OCI	-1351.18	837.19	6.21	82.85	-5.587	141.564
SCI	0.00	1.00	0.80	0.40	-1.493	0.231
REIA	0.00	1.00	0.02	0.13	7.609	56.088
ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า						
ACoin	0.00	1.33	0.99	0.08	-8.660	97.122
ACoEX	0.20	1.00	0.42	0.18	1.696	2.186
ACoMI	0.00	1.00	0.56	0.50	-0.240	-1.949
CEoA	0.00	1.00	0.58	0.50	-0.308	-1.911
CEoG	0.00	1.00	0.06	0.23	3.867	13.000
CEoE	1.00	48.00	11.67	8.05	1.620	3.234
BOD	0.00	1.00	0.32	0.47	0.798	-1.368

ตารางที่ 4.30 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	Minimum	Maximum	Mean	Std.dev	Skewness	Kurtosis
ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า						
BODMI	0.00	1.00	0.81	0.390	-1.614	0.607
BODIN	0.00	4.00	0.38	0.18	13.877	279.453
ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชี						
NONAD	0.00	1.00	0.33	0.469	0.714	-1.456
ตัวแปรควบคุม						
IND1	0.00	1.00	0.10	0.30	2.692	5.263
IND2	0.00	1.00	0.08	0.27	3.124	7.785
IND3	0.00	1.00	0.17	0.379	1.731	0.999
IND4	0.00	1.00	0.30	0.46	0.891	-1.211
IND5	0.00	1.00	0.08	0.27	3.124	7.785
IND6	0.00	1.00	0.19	0.40	1.559	0.432
IND7	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
AFRM	0.00	1.00	0.61	0.49	-0.462	-1.793

ตารางที่ 4.31 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	คำอธิบาย
RSIZE	ขนาดของบริษัทลูกค้า
SUB	จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้า
RISK	ความเสี่ยงของบริษัทใช้อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นตัวชี้วัด
ROA	ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท (ROA)
ROE	ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท (ROE)
TAS	อัตราส่วนสินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนต่อสินทรัพย์รวม
DACC	ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจผู้บริหาร
OCI	รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น

ตารางที่ 4.31 (ต่อ)

ตัวแปร	คำอธิบาย
SCI	การแสดงงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ
REIA	รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า
ACOIN	ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ
ACOEX	ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ
ACOMI	ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ
CEOa	อายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร
CEOg	เพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร
CEOe	ประสบการณ์ทำงานของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร
BOD	การรวมตำแหน่งประธานกรรมการกับประธานเจ้าหน้าที่บริหาร
BODMI	ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัท
BODIN	ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท
NONAD	ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี
IND1	กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร
IND2	กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค
IND3	กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม
IND4	กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
IND5	กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร
IND6	กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ
IND7	กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี
AFRM	ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ
AFRM 1	pwc
AFRM 2	Deloitte
AFRM 3	KPMG
AFRM 4	EY

4.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ Pearson's Correlation Coefficient การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม เพื่อทดสอบดูว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์แบบมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่

ตารางที่ 4.32 ผลการวิเคราะห์ทิศทางความสัมพันธ์แบบ Pearson ระหว่างตัวแปรอิสระ จำแนกตามปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ปัจจัย	RSIZE	SUB	RISK	ADFEE
RSIZE				
Pearson Correlation	1	.281**	.148**	.236**
Sig.(2-tailed)		.000	.000	.000
SUB				
Pearson Correlation		1	.094*	.305**
Sig.(2-tailed)			.020	.000
RISK				
Pearson Correlation			1	.052
Sig.(2-tailed)				.201
ADFEE				
Pearson Correlation				1
Sig.(2-tailed)				

หมายเหตุ. ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.33 สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปร จำแนกตามปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ลำดับที่	ตัวแปร	ทิศทางความสัมพันธ์
1	ขนาดของบริษัทลูกค้า (RSIZE)	ทิศทางเดียวกัน (+)
2	จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้า (SUB)	ทิศทางเดียวกัน (+)
3	ความเสี่ยง (RISK)	ทิศทางเดียวกัน (+)

ขนาดของบริษัทลูกค้า (RSIZE) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEF) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.236^{**}$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากบริษัทลูกค้ามีขนาดใหญ่ขึ้นจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้า (SUB) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEF) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.305^{**}$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากจำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้ามีมากขึ้นจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า (RISK) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEF) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.052$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากความเสี่ยงของบริษัทลูกค้ามีมากขึ้นจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

ตารางที่ 4.34 ผลการวิเคราะห์ทิศทางความสัมพันธ์แบบ Pearson ระหว่างตัวแปรอิสระ จำแนกตามปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ปัจจัย	ROA	ROE	TAS	DACC	OCI	SCI	REIA	ADFEE
ROA								
Pearson	1	.339**	.012	.199**	.216**	-.076	.012	.018
Correlation								
Sig.(2-tailed)		.000	.760	.000	.000	.060	.771	.663
ROE								
Pearson		1	.024	.273**	.046	-.042	-.110**	.024
Correlation								
Sig.(2-tailed)			.558	.000	.257	.301	.007	.555
TAS								
Pearson			1	-.061	-.008	-.047	.075	-.058
Correlation								
Sig.(2-tailed)				.116	.829	.443	.649	.299
DACC								
Pearson				1	.038	.080*	-.024	.061
Correlation								
Sig.(2-tailed)					.345	.048	.562	.133
OCI								
Pearson					1	-.064	-.115**	.043
Correlation								
Sig.(2-tailed)						.115	.004	.293
SCI								
Pearson						1	-.032	.033
Correlation								
Sig.(2-tailed)							.433	.414
REIA								

ปัจจัย	ROA	ROE	TAS	DACC	OCI	SCI	REIA	ADFEE
Pearson							1	.021
Correlation								
Sig.(2-tailed)								.609
ADFEE								
Pearson								1
Correlation								
Sig.(2-tailed)								

หมายเหตุ. ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.35 สรุปทิศทางการความสัมพันธ์ของตัวแปร จำแนกตามปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้ำกับค่ากรรมการสอบบัญชี

ลำดับที่	ตัวแปร	ทิศทางความสัมพันธ์
1	ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้ำ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA)	ทิศทางเดียวกัน (+)
2	ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้ำ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)	ทิศทางเดียวกัน (+)
3	สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนของบริษัทลูกค้ำ (TAS)	ทิศทางตรงข้าม (-)
4	รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารของ บริษัทลูกค้ำ (DACC)	ทิศทางเดียวกัน (+)
5	รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นของบริษัทลูกค้ำ (OCI)	ทิศทางเดียวกัน (+)
6	การแสดงผลการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของ บริษัทลูกค้ำ (SCI)	ทิศทางเดียวกัน (+)
7	รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้ำ (REIA)	ทิศทางเดียวกัน (+)

ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.018$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า ซึ่งวัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมมีมากขึ้นจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.024$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า ซึ่งวัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีมากขึ้นจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนของบริษัทลูกค้า (TAS) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม ($r = -0.058$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากสินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนของบริษัทลูกค้ามีมากขึ้นจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง

รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัทลูกค้า (DACC) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.061$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัทลูกค้ามีมากขึ้นจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นของบริษัทลูกค้า (OCI) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.043$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นของบริษัทลูกค้ามีมากขึ้นจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้นด้วย

การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัทลูกค้า (SCI) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.033$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากบริษัทลูกค้ารวมแสดงงบกำไรขาดทุนกับงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ จะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้นด้วย

รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า (REIA) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.021$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากผู้สอบบัญชีแสดงความคิดเห็นต่อรายงานทางการเงินของบริษัทลูกค้าแบบมีเงื่อนไขจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

ตารางที่ 4.36 ผลการวิเคราะห์ทิศทางความสัมพันธ์แบบ Pearson ระหว่างตัวแปรอิสระ จำแนกตามปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของ บริษัทลูกค้ากับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ปัจจัย	ACOIN	ACOEX	ACOMI	CEOa	CEOg	CEOe	BOD	BODMI	BODIN	ADFEE
ACOIN										
Pearson Correlation	1	.050	.060	-.008	-.005	.011	.022	.122**	.160**	.003
Sig.(2-tailed)		.215	.141	.848	.900	.786	.582	.003	.000	.948
ACOEX										
Pearson Correlation		1	-.068	.021	.038	.059	-.111**	.022	-.018	.053
Sig.(2-tailed)			.096	.606	.348	.148	.006	.595	.655	.190
ACOMI										
Pearson Correlation			1	-.089*	.043	-.088*	.044	.249**	.054	.140**
Sig.(2-tailed)				.028	.290	.030	.279	.000	.188	.001
CEOa										
Pearson Correlation				1	-.110**	.173**	.050	.009	-.068	.030
Sig.(2-tailed)					.007	.000	.216	.820	.096	.454
CEOg										
Pearson Correlation					1	-.071	.051	-.012	.056	-.085*
Sig.(2-tailed)						.079	.213	.765	.168	.037

ตารางที่ 4.36 (ต่อ)

ปัจจัย	ACOIN	ACOEX	ACOMI	CEOa	CEOg	CEOe	BOD	BODMI	BODIN	ADFEE
CEOe										
Pearson Correlation						1	.049	.062	-.034	-.032
Sig.(2-tailed)							.232	.129	.406	.436
BOD										
Pearson Correlation							1	-.040	-.035	.048
Sig.(2-tailed)								.326	.392	.238
BODMI										
Pearson Correlation								1	.099**	-.026
Sig.(2-tailed)									.015	.527
BODIN										
Pearson Correlation									1	.018
Sig.(2-tailed)										.660
ADFEE										
Pearson Correlation										1
Sig.(2-tailed)										

หมายเหตุ. ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.37 สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปร จำแนกตามปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัท ลูกค้ำกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ลำดับที่	ตัวแปร	ทิศทางความสัมพันธ์
1	ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้ำ (ACOIN)	ทิศทางเดียวกัน (+)
2	ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้ำ (ACOEX)	ทิศทางเดียวกัน (+)
3	ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้ำ (ACOMI)	ทิศทางเดียวกัน (+)
4	อายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้ำ (CEOa)	ทิศทางเดียวกัน (+)
5	เพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้ำ (CEOg)	ทิศทางตรงข้าม (-)
6	ประสบการณ์ทำงานของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้ำ (CEOe)	ทิศทางตรงข้าม (-)
7	การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้ำ (BOD)	ทิศทางเดียวกัน (+)
8	ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทของบริษัทลูกค้ำ (BODMI)	ทิศทางตรงข้าม (-)
9	ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทของบริษัทลูกค้ำ (BODIN)	ทิศทางเดียวกัน (+)

ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้ำ (ACOIN) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.003$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้ำที่เพิ่มมากขึ้น จะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้ำ (ACOEX) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.053$) ซึ่งอาจ

กล่าวได้ว่าสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญบริษัทลูกค้ำที่มีมากขึ้นจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้ำ (ACOMI) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.140^{**}$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้ำมีการประชุมเพิ่มมากขึ้นจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

อายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้ำ (CEOa) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.030$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าอายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้ำสูงขึ้นไปจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

เพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้ำ (CEOg) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = -0.085^*$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้ำที่เป็นเพศหญิงจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง

ประสบการณ์ทำงานของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้ำ (CEOe) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม ($r = -0.032$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าประสบการณ์ทำงานของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้ำที่สูงขึ้นไปจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง

การรวบรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับ ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร (BOD) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.048$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากบริษัทลูกค้ำมีการรวบรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับประธานเจ้าหน้าที่บริหารจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทของบริษัทลูกค้ำ (BODMI) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม ($r = -0.026$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากคณะกรรมการบริษัทของบริษัทลูกค้ำมีการประชุมเพิ่มมากขึ้นจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง

ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทของบริษัทลูกค้ำ (BODIN) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ($r = 0.018$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทของบริษัทลูกค้ำที่เพิ่มมากขึ้นจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

ตารางที่ 4.38 ผลการวิเคราะห์ทิศทางความสัมพันธ์แบบ Pearson ระหว่างตัวแปรอิสระ จำแนกตาม ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ปัจจัย	NONAD	ADFEE
NONAD		
Pearson Correlation	1	.084*
Sig.(2-tailed)		.039
ADFEE		
Pearson Correlation		1
Sig.(2-tailed)		

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.39 สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปร จำแนกตามปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้ากับค่าธรรมการสอบบัญชี

ลำดับที่	ตัวแปร	ทิศทางความสัมพันธ์
1	ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีของบริษัทลูกค้า (NONAD)	ทิศทางเดียวกัน (+)

ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีของบริษัทลูกค้า (NONAD) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.084^*$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากบริษัทลูกค้ามีค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีจะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

ตารางที่ 4.40 ผลการวิเคราะห์ทิศทางความสัมพันธ์แบบ Pearson ระหว่างตัวแปรควบคุมกับ
ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ปัจจัย	IND1	IND2	IND3	IND4	IND5	IND6	AFRM	ADFEE
IND1								
Pearson Correlation	1	-.097*	-.152**	-.215**	-.097*	-.162**	.218**	-.127**
Sig.(2-tailed)		.017	.000	.000	.017	.000	.000	.002
IND2								
Pearson Correlation		1	-.134**	-.191**	-.086*	-.143**	-.030	-.109**
Sig.(2-tailed)			.001	.000	.034	.000	.462	.007
IND3								
Pearson Correlation			1	-.298**	-.134**	-.224**	-.047	-.106**
Sig.(2-tailed)				.000	.001	.000	.245	.009
IND4								
Pearson Correlation				1	-.191**	-.318**	-.083*	.097*
Sig.(2-tailed)					.000	.000	.041	.017
IND5								
Pearson Correlation					1	-.143**	-.055	-.075
Sig.(2-tailed)						.000	.176	.064
IND6								
Pearson Correlation						1	-.048	.181**
Sig.(2-tailed)							.235	.000
AFRM								
Pearson Correlation							1	.165**
Sig.(2-tailed)								.000
ADFEE								
Pearson Correlation								1
Sig.(2-tailed)								

หมายเหตุ. ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.41 สรุปทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรควบคุมกับค่าธรรมการสอบบัญชี

ลำดับที่	ตัวแปร	ทิศทางความสัมพันธ์
1	บริษัทลูกค้ากลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (IND1)	ทิศทางตรงข้าม (-)
2	บริษัทลูกค้ากลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค (IND2)	ทิศทางตรงข้าม (-)
3	บริษัทลูกค้ากลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (IND3)	ทิศทางตรงข้าม (-)
4	บริษัทลูกค้ากลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (IND4)	ทิศทางเดียวกัน (+)
5	บริษัทลูกค้ากลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร (IND5)	ทิศทางตรงข้าม (-)
6	บริษัทลูกค้ากลุ่มอุตสาหกรรมบริการ (IND6)	ทิศทางเดียวกัน (+)
7	ประเภทสำนักงานสอบบัญชี (AFRM)	ทิศทางเดียวกัน (+)

บริษัทลูกค้ากลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (IND1) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = -0.127^{**}$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากบริษัทลูกค้าเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร จะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง

บริษัทลูกค้ากลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค (IND2) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = -0.109^{**}$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากบริษัทลูกค้าเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค จะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง

บริษัทลูกค้ากลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (IND3) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = -0.106^{**}$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากบริษัทลูกค้าเป็นกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม จะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง

บริษัทลูกค้ากลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (IND4) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.097^*$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากบริษัทลูกค้าเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง จะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

บริษัทลูกค้ากลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร (IND5) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม ($r = -0.075$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากบริษัทลูกค้าเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร จะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง

บริษัทลูกค้ากลุ่มอุตสาหกรรมบริการ (IND6) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.181^{**}$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากบริษัทลูกค้าเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ จะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่ลูกค้าใช้บริการ (AFRM) และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ADFEE) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.165^{**}$) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากบริษัทลูกค้าใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) จะมีอิทธิพลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย

4.4 ผลการวิเคราะห์สมมติฐาน

4.4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ตารางที่ 4.42 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Method (ไม่มีตัวแปรควบคุม)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	T	Sig
ค่าคงที่	-.124	.230	-	-.541	.589
RSIZE	.116	.029	.162	4.040	.000
SUB	.046	.007	.259	6.494	.000
RISK	.002	.024	.004	.091	.928
R	= .343				
R ²	= .118				
R ² adj	= .113				
F overall	= 26.786				
Sig	= .000				

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านลักษณะของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยไม่มีตัวแปรควบคุมพบว่า ตัวแบบสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 12 ($R^2 = .118$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามร้อยละ 34.3 ($R = .343$) แต่เมื่อพิจารณาตัวแปรแต่ละตัวแล้วพบว่า ขนาดของบริษัทลูกค้ำ และ จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้ำมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.43 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Method (มีตัวแปรควบคุม ประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรมและประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	T	Sig
ค่าคงที่	.041	.312	-	.130	.897
RSIZE	.085	.031	.119	2.765	.006
SUB	.039	.007	.218	5.434	.000
RISK	-.010	.023	-.016	-.423	.672
IND1	-.575	.234	-.132	-2.461	.014
IND2	-.290	.255	-.060	-1.139	.255
IND3	-.280	.212	-.081	-1.324	.186
IND4	.188	.197	.066	.955	.340
IND5	-.172	.250	-.036	-.688	.491
IND6	.411	.207	.125	1.981	.048
AFRM	.253	.114	.095	2.218	.027
R	= .416				
R ²	= .173				
R ² adj	= .159				
F overall	= 12.467				
Sig	= .000				

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านลักษณะของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งมีตัวแปรควบคุมด้วยพบว่า ตัวแบบสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 17 ($R^2 = .173$) สามารถพยากรณ์ได้มากกว่าตัวแบบในตารางที่ 4.42 (ไม่มีตัวแปรควบคุม) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามร้อยละ 41.6 ($R = .416$) แต่เมื่อพิจารณาตัวแปรแต่ละตัวแล้วพบว่า ขนาดของ

บริษัทลูกค้า และ จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้ามีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.43 ตัวแปรด้านลักษณะของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เมื่อมีตัวแปรควบคุม (ประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรมและประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ) พบว่าตัวแปรอิสระ ขนาดของบริษัทลูกค้า และ จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้ามีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เหมือนเดิม แต่ตัวแปรควบคุมไม่ได้ทำให้ ความเสี่ยงของบริษัทที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

และสามารถอธิบายรายละเอียดของแต่ละตัวแปรตามสมมติฐานได้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 (H_1) : ขนาดของบริษัทลูกค้า (RSIZE) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า ขนาดของบริษัทลูกค้ามีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยมีอิทธิพลในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.006 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05)

สมมติฐานที่ 2 (H_2) : จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้า (SUB) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้า มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยมีอิทธิพลในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05)

สมมติฐานที่ 3-1 (H_{3-1}) : ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า (RISK) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานที่ 3-2 (H_{3-2}) : ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า (RISK) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.672 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05)

จากตารางที่ 4.43 สามารถนำตัวแปรทั้งหมดมาเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณ โดยตัวแบบสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 17 ($R^2 = .173$) และสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านลักษณะของบริษัทลูกค้าในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

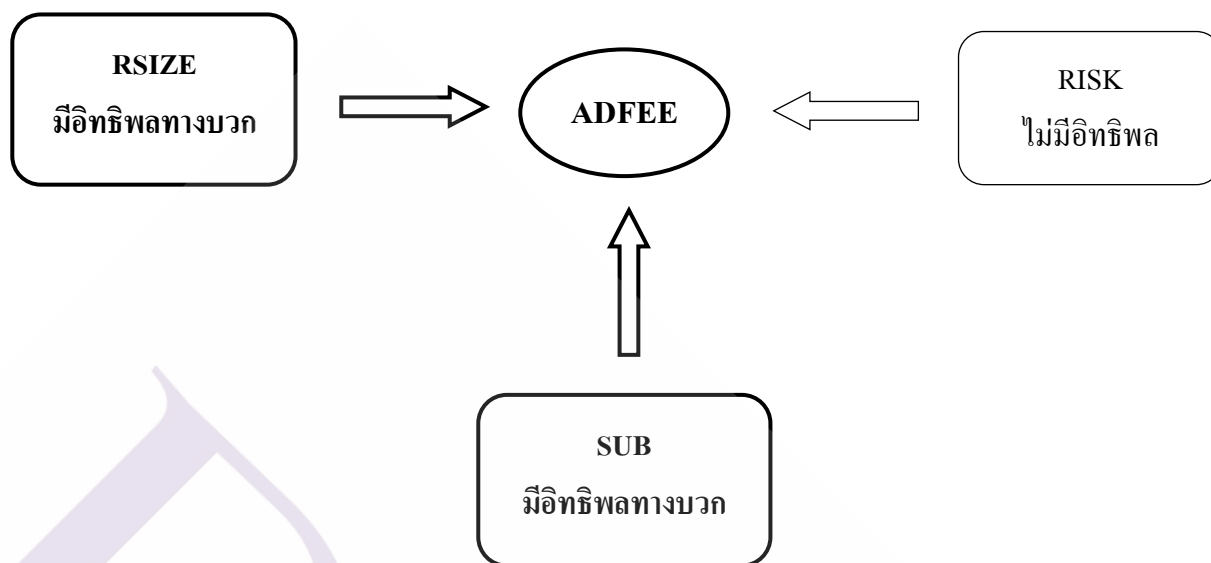
$$\hat{Y} = .041 + .085_{RSIZE} + .039_{SUB} - .010_{RISK} - .575_{IND1} - .290_{IND2} - .280_{IND3} + .188_{IND4} - .172_{IND5} + .411_{IND6} + .253_{AFRM}$$

และสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านลักษณะของบริษัทลูกค้าในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$Z_{ADEE} = .119^*_{RSIZE} + .218^*_{SUB} - .016_{RISK} - .132^*_{IND1} - .060_{IND2} - .081_{IND3} + .066_{IND4} - .036_{IND5} + .125^*_{IND6} + .095^*_{AFRM}$$

ตารางที่ 4.44 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ตัวแปรด้านลักษณะของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ลำดับที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน	Sig.
1	ขนาดของบริษัทลูกค้า (RSIZE) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	มีอิทธิพลในทางบวก	0.006
2	จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้า (SUB) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	มีอิทธิพลในทางบวก	0.000
3	ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า (RISK) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่มีอิทธิพล	0.672
	ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า (RISK) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี		

ภาพที่ 4.28 สรุปผลการศึกษา ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

4.4.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้าน โครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ตารางที่ 4.45 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้าน โครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Mothod (ไม่มีตัวแปรควบคุม)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	T	Sig
ค่าคงที่	1.134	.147	-	7.707	.000
ROA	.000	.006	-.002	-.046	.963
ROE	.000	.001	.009	.202	.840
TAS	-.003	.002	-.051	-1.256	.210
DACC	.008	.007	.051	1.196	.232
OCI	.001	.001	.044	1.059	.290
SCI	.095	.134	.029	.709	.478
REIA	-.194	.423	-.019	-.458	.647
R	= .098				
R ²	= .010				
R ² adj	= -.002				
F overall	= .823				
Sig	= .568				

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยไม่มีตัวแปรควบคุมพบว่า ตัวแบบนี้สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 1 ($R^2 = .010$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามร้อยละ 9.8 ($R = .098$) เมื่อพิจารณาตัวแปรแต่ละตัวแล้วพบว่า ไม่มีตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.46 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Method (มีตัวแปรควบคุม)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	T	Sig
ค่าคงที่	.957	.231	-	4.144	.000
ROA	-.004	.006	-.030	-.706	.480
ROE	2.89	.001	.001	.032	.974
TAS	.000	.002	-.004	-.092	.927
DACC	.010	.006	.066	1.595	.111
OCI	.000	.001	.030	.750	.454
SCI	-.024	.146	-.007	-.163	.871
REIA	.140	.414	.014	.339	.735
IND1	-.777	.248	-.178	-3.133	.002
IND2	-.587	.257	-.122	-2.286	.023
IND3	-.397	.229	-.115	-1.737	.083
IND4	.111	.221	.039	.505	.614
IND5	-.425	.265	-.088	-1.606	.109
IND6	.411	.225	.124	1.824	.069
AFRM	.518	.110	.194	4.698	.000
R	=	.343			
R ²	=	.117			
R ² adj	=	.097			
F overall	=	5.619			
Sig	=	.000			

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งมีตัวแปรควบคุมพบว่า ตัวแบบนี้สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 12 ($R^2 = .117$) สามารถพยากรณ์ได้มากกว่าตัวแบบในตารางที่ 4.45

(ไม่มีตัวแปรควบคุม) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามร้อยละ 34.3 ($R = .343$) เมื่อพิจารณาตัวแปรแต่ละตัวแล้วพบว่าไม่มีตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.46 ตัวแปรด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เมื่อมีตัวแปรควบคุม (ประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรมและประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ) พบว่า ไม่มีตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เหมือนเดิม และสามารถอธิบายรายละเอียดของแต่ละตัวแปรตามสมมติฐานได้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 4 (H_4) : ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า โดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า โดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.480 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05)

สมมติฐานที่ 5 (H_5) : ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า โดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า โดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.974 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05)

สมมติฐานที่ 6 (H_6) : สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนของบริษัทลูกค้า (TAS) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.927 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05)

สมมติฐานที่ 7 (H_7) : รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัทลูกค้า (DACC) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.111 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05)

สมมติฐานที่ 8 (H_8) : รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นของบริษัทลูกค้า (OCI) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.454 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05)

สมมติฐานที่ 9-1 (H_{9-1}) : การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัทลูกค้า (SCI) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานที่ 9-2 (H_{9-2}) : การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัทลูกค้า (SCI) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.871 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05)

สมมติฐานที่ 10 (H_{10}) : รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า (REIA) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.735 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05)

จากตารางที่ 4.46 สามารถนำตัวแปรทั้งหมดมาเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณ โดยตัวแบบสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 12 ($R^2 = .117$) และสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า ในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \hat{Y} = & .957 - .004_{ROA} + 2.89_{ROE} + .000_{TAS} + .010_{DACC} + .000_{OCI} - .024_{SCI} + \\ & .140_{REIA} - .777_{IND1} - .587_{IND2} - .397_{IND3} + .111_{IND4} - .425_{IND5} + .411_{IND6} + \\ & .518_{AFRM} \end{aligned}$$

และสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

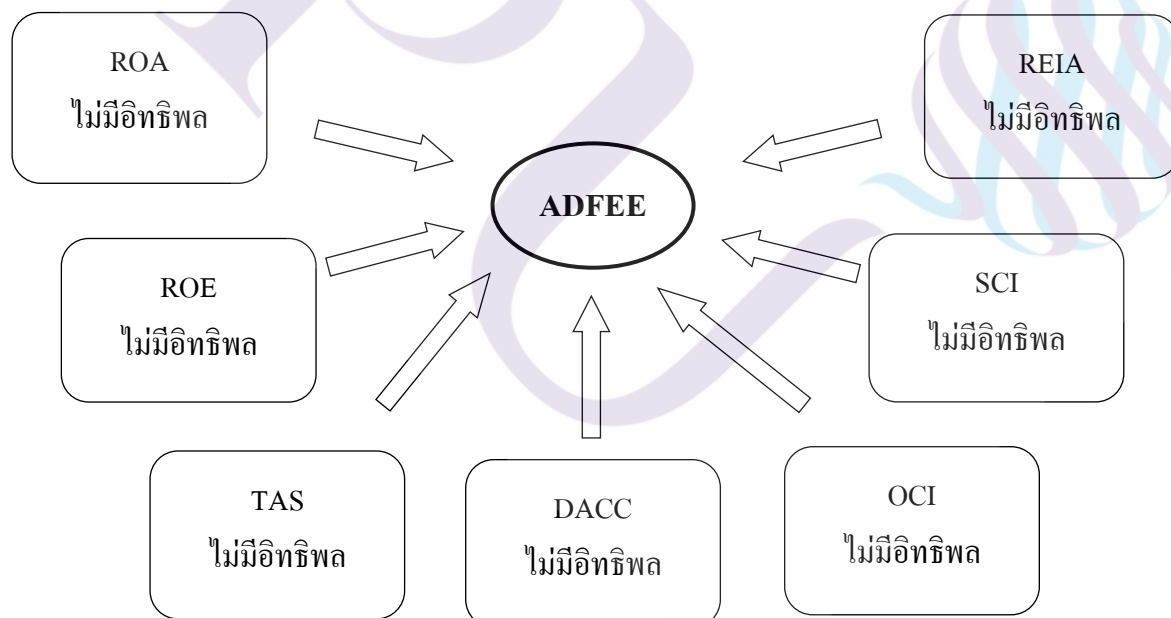
$$\begin{aligned} Z_{ADEE} = & -.030_{ROA} + .001_{ROE} - .004_{TAS} + .066_{DACC} + .030_{OCI} - .007_{SCI} + .014_{REIA} \\ & -.178^*_{IND1} - .122^*_{IND2} - .115_{IND3} + .039_{IND4} - .088_{IND5} + .124_{IND6} + \\ & .194^*_{AFRM} \end{aligned}$$

ตารางที่ 4.47 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ตัวแปรด้าน โครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ลำดับที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน	Sig.
1	ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้ำโดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่มีอิทธิพล	0.480
2	ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้ำโดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่มีอิทธิพล	0.974
3	สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนของบริษัทลูกค้ำ (TAS) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่มีอิทธิพล	0.927
4	รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัทลูกค้ำ (DAC) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่มีอิทธิพล	0.111
5	รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นของบริษัทลูกค้ำ (OCI) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่มีอิทธิพล	0.454

ตารางที่ 4.47 (ต่อ)

ลำดับที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน	Sig.
6	การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัทลูกค้า (SCI) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่มีอิทธิพล	0.871
	การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัทลูกค้า (SCI) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี		
7	รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า (REIA) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่มีอิทธิพล	0.735

ภาพที่ 4.29 สรุปผลการศึกษา ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

4.4.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ตารางที่ 4.48 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Method (ไม่มีตัวแปรควบคุม)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	T	Sig
ค่าคงที่	.875	.630	-	1.389	.165
ACOIN	-.127	.631	-.008	-.201	.841
ACOEX	.554	.291	.077	1.906	.057
ACOMI	.429	.110	.163	3.892	.000
CEOa	.100	.108	.038	.925	.355
CEOg	-.554	.230	-.098	-2.409	.016
CEOe	-.005	.007	-.033	-.798	.425
BOD	.147	.114	.052	1.291	.197
BODMI	-.225	.141	-.067	-1.601	.110
BODIN	.200	.299	.027	.668	.505
R	= .205				
R ²	= .042				
R ² adj	= .028				
F overall	= 2.918				
Sig	= .002				

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยไม่มีตัวแปรควบคุมพบว่า ตัวแบบสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 4 ($R^2 = .042$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามร้อยละ 20.5 ($R = .205$) แต่เมื่อพิจารณาตัวแปรแต่ละตัวพบว่า ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ และ เพศของประธานเจ้าหน้าที่

บริหารของบริษัทลูกค้ำมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.49 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Method (มีตัวแปรควบคุม)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	T	Sig
ค่าคงที่	.586	.647	-	.905	.366
ACOIN	-.036	.614	-.002	-.059	.953
ACOEX	.509	.292	.071	1.744	.082
ACOMI	.279	.108	.106	2.576	.010
CEOa	.167	.111	.063	1.502	.134
CEOg	-.388	.226	-.069	-1.717	.086
CEOe	.000	.006	-.003	-.073	.942
BOD	.029	.112	.011	.264	.792
BODMI	-.244	.135	-.073	-1.800	.072
BODIN	.343	.291	.047	1.181	.238
IND1	-.858	.247	-.197	-3.470	.001
IND2	-.502	.258	-.104	-1.948	.052
IND3	-.309	.220	-.090	-1.404	.161
IND4	.089	.212	.031	.420	.675
IND5	-.389	.257	-.081	-1.512	.131
IND6	.370	.219	.112	1.688	.092
AFRM	.500	.109	.187	4.603	.000
R	= .369				
R ²	= .136				
R ² adj	= .112				
F overall	= 5.784				

ตารางที่ 4.49 (ต่อ)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	T	Sig
Sig					= .000

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งมีตัวแปรควบคุมด้วยพบว่า ตัวแบบสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 14 ($R^2 = .136$) สามารถพยากรณ์ได้มากกว่าตัวแบบในตารางที่ 4.48 (ไม่มีตัวแปรควบคุม) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามร้อยละ 36.9 ($R = .369$) แต่เมื่อพิจารณาตัวแปรแต่ละตัวพบว่า ความถึในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.49 ตัวแปรด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เมื่อมีตัวแปรควบคุม (ประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรมและประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้ำใช้บริการ) พบว่า ความถึในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพียงตัวเดียว แต่เพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารรวมถึงตัวแปรอิสระอื่นๆไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี และสามารถอธิบายรายละเอียดของแต่ละตัวแปรตามสมมติฐานได้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 11 (H_{11}) : ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้ำ (ACOIN) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้ำ ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.953 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05)

สมมติฐานที่ 12 (H_{12}) : ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้ำ (ACOEX) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้ำ ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.082 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05)

สมมติฐานที่ 13 (H_{13}) : ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า (ACOMI) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยมีอิทธิพลในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.010 ซึ่งมีความน้อยกว่า 0.05)

สมมติฐานที่ 14-1 (H_{14-1}) : อายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้า (CEOa) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานที่ 14-2 (H_{14-2}) : อายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้า (CEOa) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า อายุของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.134 ซึ่งมีความมากกว่า 0.05)

สมมติฐานที่ 15-1 (H_{15-1}) : เพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้า (CEOg) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สมมติฐานที่ 15-2 (H_{15-2}) : เพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้า (CEOg) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า เพศของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.086 ซึ่งมีความมากกว่า 0.05)

สมมติฐานที่ 16 (H_{16}) : ประสบการณ์ทำงานของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้า (CEOe) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า ประสบการณ์ทำงานของประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.942 ซึ่งมีความมากกว่า 0.05)

สมมติฐานที่ 17 (H_{17}) : การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้า (BOD) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.792 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05)

สมมติฐานที่ 18 (H_{18}) : ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในบริษัทลูกค้า (BODMI) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.072 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05)

สมมติฐานที่ 19 (H_{19}) : ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทในบริษัทลูกค้า (BODIN) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทในบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.238 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05)

จากตารางที่ 4.49 สามารถนำตัวแปรทั้งหมดมาเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณ โดยตัวแบบสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 14 ($R^2 = .136$) เมื่อนำตัวแปรทั้งหมดมา สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้าในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\hat{Y} = .586 - .036_{ACOIN} + .509_{ACOEX} + .279_{ACOMI} + .167_{CEOa} - .388_{CEOG} + .000_{CEOe} + .029_{BOD} - .244_{BODMI} + .343_{BODIN} - .858_{IND1} - .502_{IND2} - .309_{IND3} + .089_{IND4} - .389_{IND5} + .370_{IND6} + .500_{AFRM}$$

และสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้าในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

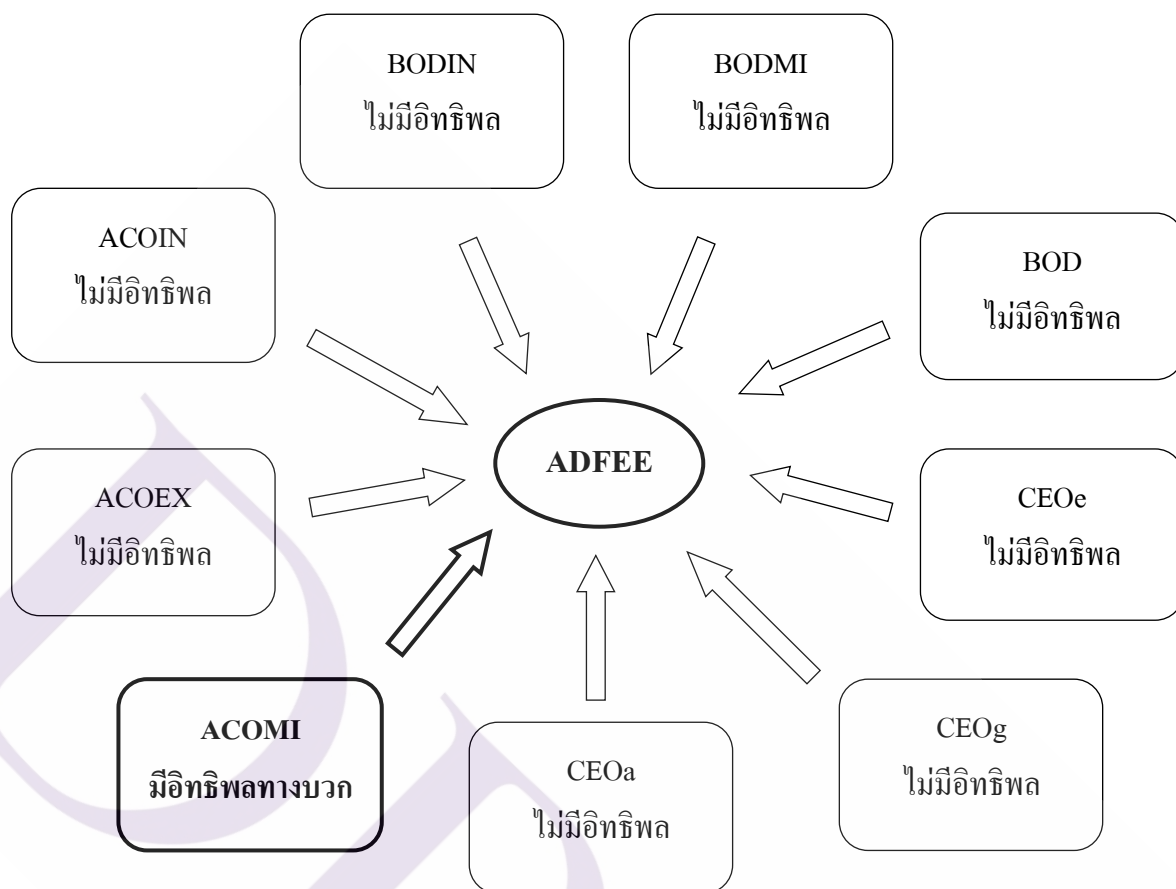
$$Z_{ADEE} = -.002_{ACOIN} + .071_{ACOEX} + .106^*_{ACOMI} + .063_{CEOa} - .069_{CEOG} - .003_{CEOe} + .011_{BOD} - .073_{BODMI} + .047_{BODIN} - .197^*_{IND1} - .104_{IND2} - .090_{IND3} + .031_{IND4} - .081_{IND5} + .112_{IND6} + .187^*_{AFRM}$$

ตารางที่ 4.50 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ตัวแปรด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้ำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ลำดับที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน	Sig.
1	ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้ำ (ACOIN) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่มีอิทธิพล	0.953
2	ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้ำ (ACOEX) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่มีอิทธิพล	0.082
3	ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้ำ (ACOMI) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	มีอิทธิพลในทางบวก	0.010
4	อายุของประธานบริหารในบริษัทลูกค้ำ (CEOa) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่มีอิทธิพล	0.134
	อายุของประธานบริหารในบริษัทลูกค้ำ (CEOa) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี		
5	เพศของประธานบริหารในบริษัทลูกค้ำ (CEOg) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่มีอิทธิพล	0.086
	เพศของประธานบริหารในบริษัทลูกค้ำ (CEOg) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี		

ตารางที่ 4.50 (ต่อ)

ลำดับที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน	Sig.
6	ประสบการณ์ทำงานของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า (CEOe) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่มีอิทธิพล	0.942
7	การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับผู้บริหารสูงสุดในบริษัทลูกค้า (BOD) มีอิทธิพลในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่มีอิทธิพล	0.792
8	ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในบริษัทลูกค้า (BODMI) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่มีอิทธิพล	0.072
9	ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทในบริษัทลูกค้า (BODIN) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่มีอิทธิพล	0.238

ภาพที่ 4.30 สรุปผลการศึกษา ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

4.4.4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ำกับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ตารางที่ 4.51 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ำกับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Mothod (ไม่มีตัวแปรควบคุม)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	T	Sig
ค่าคงที่	1.050	.064	-	16.311	.000
NONAD	.233	.113	.084	2.068	.039
R	= .084				
R ²	= .007				
R ² adj	= .005				
F overall	= 4.276				
Sig	= .039				

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ำกับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยไม่มีตัวแปรควบคุมพบว่าตัวแบบสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 0.70 ($R^2 = .007$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามร้อยละ 8.40 ($R = .084$) แต่เมื่อพิจารณาตัวแปรแล้วพบว่า ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.52 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ำกับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Mothod (มีตัวแปรควบคุม)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	T	Sig
ค่าคงที่	.852	.197	-	4.328	.000
NONAD	.375	.111	.135	3.376	.001
IND1	-.879	.240	-.201	-3.655	.000
IND2	-.616	.252	-.128	-2.440	.015
IND3	-.486	.218	-.141	-2.223	.027
IND4	.108	.201	.038	.537	.591
IND5	-.462	.253	-.096	-1.824	.069
IND6	.406	.212	.123	1.917	.056
AFRM	.486	.107	.182	4.550	.000
R	= .359				
R ²	= .129				
R ² adj	= .117				
F overall	= 11.041				
Sig	= .000				

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ำกับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งได้ใส่ตัวแปรควบคุมด้วยพบว่า ตัวแบบสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 13 ($R^2 = .129$) สามารถพยากรณ์ได้มากกว่าตัวแบบในตารางที่ 4.51 (ไม่มีตัวแปรควบคุม) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามร้อยละ 35.9 ($R = .359$) แต่เมื่อพิจารณาตัวแปรแล้วพบว่า ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.52 ตัวแปรด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ำกับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เมื่อมีตัวแปรควบคุม (ประเภทของกลุ่ม

อุตสาหกรรมและประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ) พบว่าค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีของบริษัทลูกค้ามีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เหมือนเดิม และสามารถอธิบายรายละเอียดของตัวแปรตามสมมติฐานได้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 20 (H_{20}) : ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีของบริษัทลูกค้า (NONAD) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีของบริษัทลูกค้า มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยมีอิทธิพลในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.001 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05)

จากตารางที่ 4.52 สามารถนำตัวแปรทั้งหมดมาเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณ โดยตัวแบบสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 13 ($R^2 = .129$) เมื่อนำตัวแปรทั้งหมดมา สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\hat{Y} = .852 + .375_{\text{NONAD}} - .879_{\text{IND1}} - .616_{\text{IND2}} - .486_{\text{IND3}} + .108_{\text{IND4}} - .462_{\text{IND5}} + .406_{\text{IND6}} + .486_{\text{AFRM}}$$

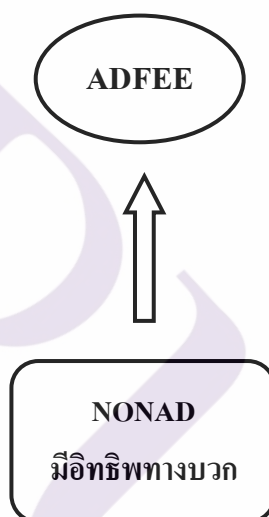
และสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณของตัวแปรด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$Z_{\text{ADEE}} = .135^*_{\text{NONAD}} - .201^*_{\text{IND1}} - .128^*_{\text{IND2}} - .141^*_{\text{IND3}} + .038_{\text{IND4}} - .096_{\text{IND5}} + .123_{\text{IND6}} + .182^*_{\text{AFRM}}$$

ตารางที่ 4.53 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ตัวแปรด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ลำดับที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน	Sig.
1	ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีของบริษัทลูกค้า (NONAD) มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	มีอิทธิพลในทางบวก	0.001

ภาพที่ 4.31 สรุปผลการศึกษา ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ตารางที่ 4.54 สรุปผลการศึกษาเปรียบเทียบ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ระหว่างไม่มีตัวแปรควบคุมกับมีตัวแปรควบคุม

ลำดับที่	ตัวแปรอิสระ จำแนกตามรายด้าน	ไม่มีตัวแปรควบคุม	มีตัวแปรควบคุม
ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า			
1	RSIZE	มีอิทธิพลทางบวก	มีอิทธิพลทางบวก
2	SUB	มีอิทธิพลทางบวก	มีอิทธิพลทางบวก
3	RISK	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า			
4	ROA	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
5	ROE	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
6	TAS	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
7	DACC	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
8	OCI	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
9	SCI	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
10	REIA	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า			
11	ACoin	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
12	ACoEX	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
13	ACoMI	มีอิทธิพลทางบวก	มีอิทธิพลทางบวก
14	CEoA	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
15	CEoG	มีอิทธิพลทางลบ	ไม่มีอิทธิพล
16	CEoE	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
17	BOD	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
18	BODMI	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
19	BODIN	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล

ตารางที่ 4.54 (ต่อ)

ลำดับที่	ตัวแปรอิสระ จำแนกตามรายด้าน	ไม่มีตัวแปรควบคุม	มีตัวแปรควบคุม
ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีที่			
20	NONAD	มีอิทธิพลทางบวก	มีอิทธิพลทางบวก

4.4.5 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรควบคุมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ตารางที่ 4.55 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรควบคุมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Method

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	T	Sig
ค่าคงที่	.882	.198	-	4.445	.000
IND1	-.755	.240	-.173	-3.150	.002
IND2	-.541	.254	-.112	-2.132	.033
IND3	-.358	.217	-.104	-1.648	.100
IND4	.145	.203	.051	.714	.476
IND5	-.370	.254	-.077	-1.454	.146
IND6	.425	.213	.129	1.990	.047
AFRM	.536	.107	.201	5.024	.000
R	= .335				
R ²	= .112				
R ² adj	= .102				
F overall	= 10.802				
Sig	= .000				

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรควบคุม ประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรมบริษัทลูกค้า (IND) และประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ (AFRM) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่าตัวแบบสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 11 ($R^2 = .112$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามร้อยละ 33.5 ($R = .335$) และเมื่อพิจารณาตัวแปรแต่ละตัวพบว่า กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (IND1) กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค (IND2) กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ (IND6) และประเภทสำนักงานสอบบัญชี (AFRM) มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถอธิบายรายละเอียดของแต่ละตัวแปรตามสมมติฐานได้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 21 (H_{21}) : ประเภทของอุตสาหกรรมบริษัทลูกค้า (IND) มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ทั้งนี้ประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรม (ตัวแปรหุ่น) ทุกกลุ่มประเภทอุตสาหกรรม ใช้กลุ่มอ้างอิงคือ กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี (IND7) เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า

กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (IND1) มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยมีอิทธิพลในทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.002 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05)

กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค (IND2) มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยมีอิทธิพลในทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.033 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05)

กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม (IND3) ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.100 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05)

กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (IND4) ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.476 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05)

กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร (IND5) ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.146 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05)

กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ (IND6) มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยมีอิทธิพลในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.047 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05)

สมมติฐานที่ 22 (H₂₂) : ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการงานสอบบัญชี (AFRM) มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ซึ่งเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์แล้วพบว่า ประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ (AFRM) มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยมีอิทธิพลในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05)

เมื่อนำตัวแปรทั้งหมดมา สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\hat{Y} = .882 - .755_{IND1} - .541_{IND2} - .358_{IND3} + .145_{IND4} - .370_{IND5} + .425_{IND6} + .536_{AFRM}$$

และสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

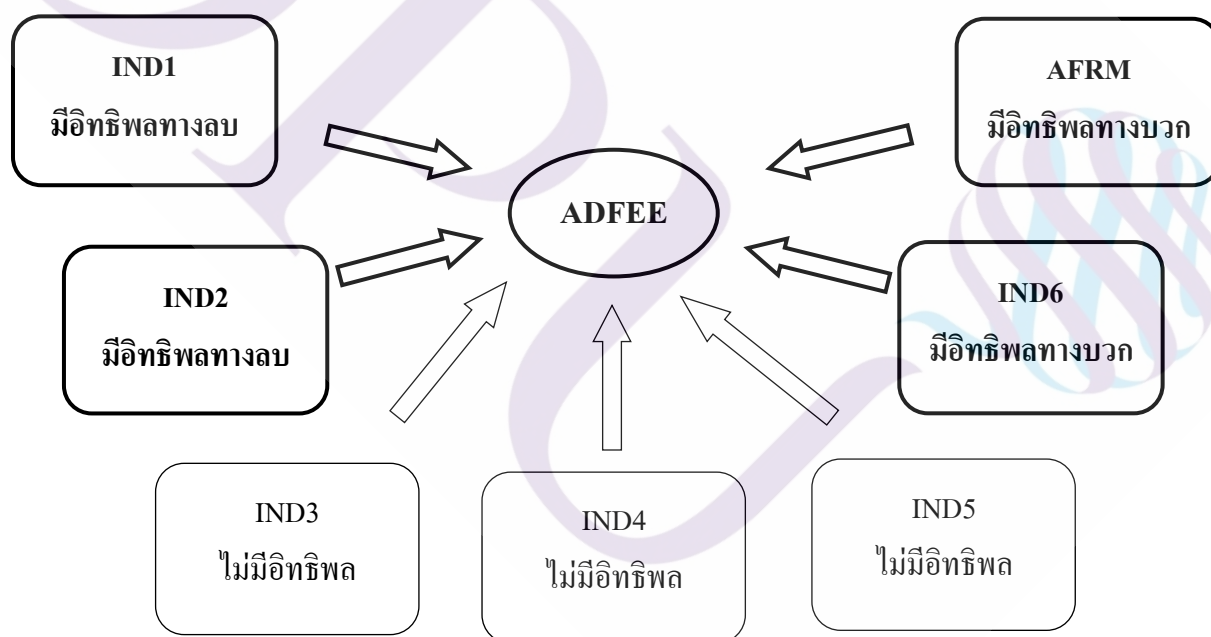
$$Z_{ADEE} = -.173^*_{IND1} - .112^*_{IND2} - .104_{IND3} + .051_{IND4} - .077_{IND5} + .129^*_{IND6} + .201^*_{AFRM}$$

ตารางที่ 4.56 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ตัวแปรควบคุมประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรมบริษัทลูกค้า (IND) และประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ (AFRM) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ลำดับที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน	Sig.
1	ประเภทของอุตสาหกรรมบริษัทลูกค้า (IND) มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี		
	-กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (IND1)	มีอิทธิพลในทางลบ	0.002
	-กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค (IND2)	มีอิทธิพลในทางลบ	0.033
	-กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม (IND3)	ไม่มีอิทธิพล	0.100

ตารางที่ 4.56 (ต่อ)

ลำดับที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ สมมติฐาน	Sig.
	-กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และ ก่อสร้าง (IND4)	ไม่มีอิทธิพล	0.476
	-กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร (IND5)	ไม่มีอิทธิพล	0.146
	-กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ (IND6)	มีอิทธิพลในทางบวก	0.047
2	ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัท ลูกค้าใช้บริการงาน สอบบัญชี (AFRM) มี อิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบ บัญชี	มีอิทธิพลในทางบวก	0.000

ภาพที่ 4.32 สรุปผลการศึกษา ของตัวแปรควบคุมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

4.4.6 ผลการวิเคราะห์สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ตารางที่ 4.57 ผลการวิเคราะห์สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter Method

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	Beta	T	Sig
ค่าคงที่	1.236	.085	-	14.551	.000
AFRM 1	.546	.204	.142	2.675	.008
AFRM 2	-.076	.333	-.012	-.229	.819
AFRM 3	-.008	.153	-.003	-.054	.957
R	= .144				
R ²	= .021				
R ² adj	= .013				
F overall	= 2.607				
Sig	= .051				

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรควบคุม ประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ (AFRM) พิจารณาเฉพาะสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่าตัวแบบสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 2 ($R^2 = .021$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามร้อยละ 14.4 ($R = .144$) และเมื่อพิจารณาตัวแปรแต่ละตัวพบว่า บริษัท ไพร่ชวอเตอร์ เฮาส์กรุ๊ปเอช เอบีเอเอส จำกัด (pwc) มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยมีอิทธิพลในทางบวก ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig มีค่าเท่ากับ 0.008 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05)

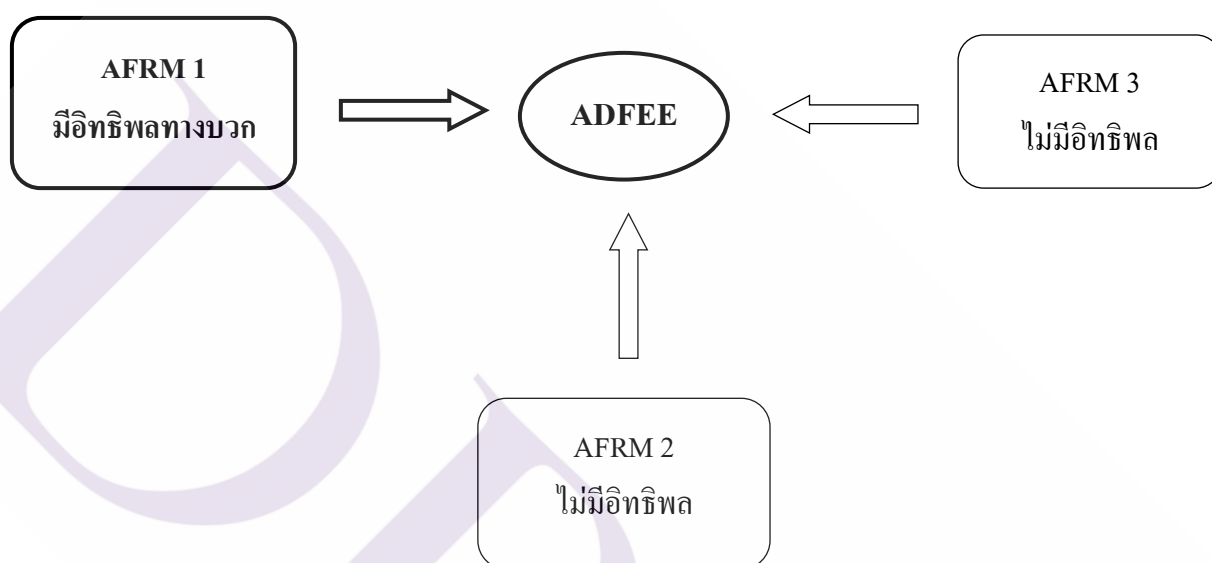
เมื่อนำตัวแปรทั้งหมดมา สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.236 + .546_{AFRM1} - .076_{AFRM2} - .008_{AFRM3}$$

และสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$Z_{ADFE} = .142^*_{AFRM1} - .012_{AFRM2} - .003_{AFRM3}$$

ภาพที่ 4.33 สรุปผลการศึกษา ของตัวแปรควบคุมประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้ บริการพิจารณาเฉพาะสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนด ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ตารางที่ 4.58 สรุปผลการศึกษาของตัวแปรควบคุมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

ลำดับที่	ตัวแปรควบคุม	ผลการศึกษา
ประเภทอุตสาหกรรมของบริษัทลูก		
1	IND1	มีอิทธิพลทางลบ
2	IND2	มีอิทธิพลทางลบ
3	IND3	ไม่มีอิทธิพล
4	IND4	ไม่มีอิทธิพล
5	IND5	ไม่มีอิทธิพล
6	IND6	มีอิทธิพลทางบวก
ประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ พิจารณาเฉพาะสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4)		
1	AFRM1	มีอิทธิพลทางบวก
2	AFRM2	ไม่มีอิทธิพล
3	AFRM3	ไม่มีอิทธิพล

ตารางที่ 4.59 สรุปสมมติฐานการศึกษา ผลการวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปร	สมมติฐาน	ผลการวิจัย	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผล
ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า				
RSIZE	ขนาดของบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพลในทางบวก</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ขนาดของบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพลในทางบวก</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Palmrose (1986a)	สอดคล้อง
			Peel and Clatworthy (2001)	
			Carcello, Hermanson, Neal, and Riley (2002)	
			Abbott, Parker, Peter, and Raghunandan (2003a)	
			Gul, Chen and Tsui (2003)	
			Mitra, Hossain, and Deis (2007)	
			Joshi and Al-Bastaki (2000)	ไม่สอดคล้อง
SUB	จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพลในทางบวก</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพลในทางบวก</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Gonthier-Besacier and Schatt (2007)	สอดคล้อง
			Naser and Nuseibeh (2008)	
			Joshi and Al-Bastaki (2000)	
			Sandra and Patrick (1996)	
			Peel and Clatworthy (2001)	

ตารางที่ 4.59 (ต่อ)

ตัวแปร	สมมติฐาน	ผลการวิจัย	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผล
			Mitra, Hossain, and Deis (2007)	
RISK	ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพลในทางบวก</u> / <u>มีอิทธิพลในทางลบ</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า <u>ไม่มีอิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Francis and Simon (1987)	สอดคล้อง
			Francis and Stokes (1986)	ไม่สอดคล้อง
			Joshi and Al-Bastaki (2000)	
			Chan, Ezzamel, and Gwilliam, (1993)	
			Naser and Nuseibeh (2008)	
ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของลูกค้า				
ROA/ROE	ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้าโดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม/อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น <u>มีอิทธิพลในทางบวก</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า โดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม/ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น <u>ไม่มีอิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Francis & Simon (1987)	ไม่สอดคล้อง
			Chan, Ezzamel, & Gwilliam, (1993)	
			Naser and Nuseibeh (2008)	
			Joshi and Al-Bastaki (2000)	
			Gul, Chen and Tsui (2003)	
			Mitra, Hossain, and Deis (2007)	สอดคล้อง
			Chan, Ezzamel, & Gwilliam (1993)	

ตารางที่ 4.59 (ต่อ)

ตัวแปร	สมมติฐาน	ผลการวิจัย	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผล
TAS	สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนของบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพล</u> ในทางบวก ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนของบริษัทลูกค้า <u>ไม่มีอิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Gul, Chen and Tsui (2003)	ไม่สอดคล้อง
			Mitra, Hossain, and Deis (2007)	
DACC	รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพล</u> ในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัทลูกค้า <u>ไม่มีอิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Cormier, Magnan, and Morard (2000)	ไม่สอดคล้อง
			Gul, Chen and Tsui (2003)	
OCI	รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นของบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพล</u> ในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นของบริษัทลูกค้า <u>ไม่มีอิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Francis & Simon (1987)	ไม่สอดคล้อง
			Chan, Ezzamel, & Gwilliam, (1993)	
			Naser and Nuseibeh (2008)	
			Joshi and Al-Bastaki (2000)	
			Gul, Chen and Tsui (2003)	
			Mitra, Hossain, and Deis (2007)	สอดคล้อง
			Chan, Ezzamel, & Gwilliam (1993)	

ตารางที่ 4.59 (ต่อ)

ตัวแปร	สมมติฐาน	ผลการวิจัย	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผล
SCI	การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัทลูกค้า (SCI) <u>มีอิทธิพลในทางบวก / มีอิทธิพลในทางลบ</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัทลูกค้า <u>ไม่มีอิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Francis & Simon (1987)	ไม่สอดคล้อง
			Chan, Ezzamel, & Gwilliam, (1993)	
			Naser and Nuseibeh (2008)	
			Joshi and Al-Bastaki (2000)	
			Gul, Chen and Tsui (2003)	
			Mitra, Hossain, and Deis (2007)	สอดคล้อง
			Chan, Ezzamel, & Gwilliam (1993)	
REIA	รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า (REIA) <u>มีอิทธิพลในทางลบ</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า <u>ไม่มีอิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Hay, Knechel, and Wong (2006)	ไม่สอดคล้อง
			Palmrose (1988)	
ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า				
ACOIN	ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพลในทางบวก</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า <u>ไม่มีอิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Abbott, Parker, Peter, and Raghunandan (2003a)	ไม่สอดคล้อง

ตารางที่ 4.59 (ต่อ)

ตัวแปร	สมมติฐาน	ผลการวิจัย	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผล
ACOEX	ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการ ตรวจสอบของบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพล</u> ในทางบวก ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการ ตรวจสอบของบริษัทลูกค้า <u>ไม่มีอิทธิพล</u> ต่อ การกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Abbott, Parker, Peter, and Raghunandan (2003a)	ไม่สอดคล้อง
			Carcello and Neal (2000)	
ACOMI	ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการ ตรวจสอบของบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพล</u> ใน ทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการ สอบบัญชี	ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการ ตรวจสอบของบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพล</u> ใน ทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการ สอบบัญชี	Abbott, Parker, Peter, and Raghunandan (2003a)	สอดคล้อง
			Carcello, Hermanson, Neal, and Riley (2002)	
			Carcello, Hermanson, and Neal (2002)	
CEOa	อายุของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพล</u> ในทางบวก / <u>มีอิทธิพล</u> ในทางลบ ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	อายุของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า <u>ไม่ มีอิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการ สอบบัญชี	Brick, Palmon, and Wald (2006)	ไม่สอดคล้อง
CEOG	เพศของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า <u>มี อิทธิพล</u> ในทางบวก / <u>มีอิทธิพล</u> ในทางลบ ต่อ การกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	เพศของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า <u>ไม่มี อิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการ สอบบัญชี	Brick, Palmon, and Wald (2006)	ไม่สอดคล้อง

ตารางที่ 4.59 (ต่อ)

ตัวแปร	สมมติฐาน	ผลการวิจัย	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผล
CEOe	ประสบการณ์ทำงานของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพล</u> ในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ประสบการณ์ทำงานของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า <u>ไม่มีอิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Brick, Palmon, and Wald (2006)	ไม่สอดคล้อง
BOD	การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับผู้บริหารสูงสุดในบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพล</u> ในทางลบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับผู้บริหารสูงสุดในบริษัทลูกค้า <u>ไม่มีอิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Peel and Clatworthy (2001)	ไม่สอดคล้อง
			Tsui Jaggi and Gul (2001)	
			Mitra, Hossain, and Deis (2007)	
BODMI	ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพล</u> ในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในบริษัทลูกค้า <u>ไม่มีอิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Carcello, Hermanson, and Neal (2002)	ไม่สอดคล้อง

ตารางที่ 4.59 (ต่อ)

ตัวแปร	สมมติฐาน	ผลการวิจัย	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผล
BODIN	ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทในบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพล</u> ในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทในบริษัทลูกค้า <u>ไม่มีอิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Palmrose (1988)	ไม่สอดคล้อง
			Carcello, Hermanson, and Neal (2002)	
			Abbott, Parker, Peter, and Raghunandan (2003a)	
ปัจจัยจากความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชี				
NONAD	ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีของบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพล</u> ในทางบวก ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีของบริษัทลูกค้า <u>มีอิทธิพล</u> ในทางบวก ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Palmrose (1986a)	ไม่สอดคล้อง
			Bell, Landsman, and Shackelford (2001)	
			Ezzamel, Gwilliam, and Holland (1996)	
			Abbott, Parker, Peters, and Raghunandan (2003b)	

ตารางที่ 4.59 (ต่อ)

ตัวแปร	สมมติฐาน	ผลการวิจัย	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผล
ตัวแปรควบคุม				
IND	ประเภทของอุตสาหกรรมบริษัทลูกค้า มี <u>อิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร มี <u>อิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Palmrose (1986a) Gonthier-Besacier and Schatt (2007) Naser and Nuseibeh (2008) Hassan and Naser (2013)	สอดคล้อง
		กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค มี <u>อิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี		
		กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม <u>ไม่มี</u> <u>อิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี		
		กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง <u>ไม่มี</u> <u>อิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี		

ตารางที่ 4.59 (ต่อ)

ตัวแปร	สมมติฐาน	ผลการวิจัย	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผล
ตัวแปรควบคุม				
		กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร <u>ไม่มีอิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี		
		กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ <u>มีอิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี		
AFRM	ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการงาน สอบบัญชี <u>มีอิทธิพล</u> ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ <u>มีอิทธิพล</u> ในทางบวก ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	Gonthier-Besacier and Schatt (2007)	สอดคล้อง
			Hassan and Naser (2013)	
			Choi, Kim, Qiu, and Zang (2008)	
			Peel and Clatworthy (2001)	

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในงานวิจัยนี้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า ด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า ด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า และด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี รวมทั้งศึกษาตัวแปรควบคุมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) สำหรับการสรุปและอภิปรายผลการศึกษา จะขอนำเสนอตามวัตถุประสงค์และการอภิปรายผลการศึกษา ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อสนับสนุนการศึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังนำเสนอข้อจำกัดและข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในโอกาสถัดไป ซึ่งตามที่ได้กล่าวมาแล้ว หัวข้อประกอบไปด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 5.1 สรุปผลการศึกษา
- 5.2 อภิปรายผลการศึกษา
- 5.3 ข้อจำกัดของการศึกษา
- 5.4 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) สามารถสรุปผลการศึกษาในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

1. ขนาดของบริษัทลูกค้า มีอิทธิพลในทางบวก ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)
2. จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้า มีอิทธิพลในทางบวก ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

3. ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพล ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

5.1.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) สามารถสรุปผลการศึกษาในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า โดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ไม่มีอิทธิพล ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

2. ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า โดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ไม่มีอิทธิพล ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

3. สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพล ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

4. รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพล ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

5. รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพล ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

6. การแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพล ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

7. รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพล ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

5.1.3 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) สามารถสรุปผลการศึกษาในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพล ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

2. ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

3. ความดีในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

4. อายุของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

5. เพศของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

6. ประสบการณ์ทำงานของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

7. การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับผู้บริหารสูงสุดในบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

8. ความดีในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทในบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

9. ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทในบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

5.1.4 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) สามารถสรุปผลการศึกษาในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

1. ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีของบริษัทลูกค้า มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

5.1.5 เพื่อวิเคราะห์ตัวแปรควบคุมที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) สามารถสรุปผลการศึกษาในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

1. กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร มีอิทธิพลในทางลบ ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) น้อยกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

2. กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค มีอิทธิพลในทางลบ ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) น้อยกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

3. กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม ไม่มีอิทธิพล ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

4. กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ไม่มีอิทธิพล ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

5. กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร ไม่มีอิทธิพล ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

6. กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ มีอิทธิพลในทางบวก ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) มากกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

7. ประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ มีอิทธิพลในทางบวก ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) พบว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลและไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งแบ่งกลุ่มปัจจัยที่วิเคราะห์ตามด้านคือด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า ด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า ด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า และด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชี สามารถอภิปรายผลเพิ่มเติมได้ดังต่อไปนี้

5.2.1 ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า

จากคำถามงานวิจัย ปัจจัยด้านลักษณะของบริษัทลูกค้ามีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่และมีอิทธิพลอย่างไร ซึ่งจากผลของการศึกษาสามารถอภิปรายผลในแต่ละประเด็นได้ดังต่อไปนี้

(1) ขนาดของบริษัทลูกค้า

ผลของการศึกษาพบว่า ขนาดของบริษัทลูกค้ามีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Palmrose (1986a) ที่กล่าวว่าบริษัทลูกค้าที่มีขนาดใหญ่กว่า การขอรับบริการงานสอบบัญชีย่อมต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่มากกว่าบริษัทขนาดเล็ก นอกจากนี้ผลการศึกษาก็แตกต่างจากงานของ Joshi and Al-Bastaki (2000) เขากล่าวว่าขนาดบริษัทที่มีขนาดใหญ่ ได้เปรียบเรื่องของการประหยัดเนื่องจากขนาดสำหรับผู้สอบบัญชี เนื่องจากผู้สอบบัญชีดำเนินการสอบบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบบัญชี รวมทั้งกระบวนการของการควบคุมภายในของบริษัทเองก็มีความซับซ้อนมาก จึงช่วยลดการทำงานในการตรวจสอบได้

(2) จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้า

ผลของการศึกษาพบว่า จำนวนบริษัทย่อยทั้งหมดของบริษัทลูกค้ามีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gonthier-Besacier and Schatt (2007) กล่าวในงานวิจัยของเขาว่า การเจริญเติบโตของบริษัทเป็นปัจจัยเพิ่มเติมที่จะนำมาพิจารณาเพื่อให้เข้าใจ เขาคาดว่าบริษัทที่มีการเติบโตสูง ความซับซ้อนจะอยู่ในระดับสูงมากขึ้น ดังนั้นวิธีการตรวจสอบต่างๆต้องปรับอย่างมีนัยสำคัญที่จะสะท้อนให้เห็นถึงจำนวนของการทำธุรกรรมของบริษัทที่เพิ่มขึ้น นำมาซึ่งค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้นด้วย

ในบริษัทที่มีสาขาย่อยมากกว่าบริษัทอื่น ก็มีแนวโน้มว่า การทำธุรกรรมต่างๆของลูกค้าก็ย่อมมากไปด้วย ซึ่งในกลุ่มของบริษัทเหล่านี้ มีรายงานทางการเงินของบริษัทย่อยเป็นจำนวนมาก ย่อมเป็นที่แน่นอนว่าบริษัทต้องการความถูกต้องในการพิจารณารายงานทางการเงิน ต้องมีการตรวจสอบที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการทำงานด้วยความเชี่ยวชาญมากขึ้น (Naser and Nuseibeh, 2008) รวมถึงงานของ Joshi and Al-Bastaki (2000) เขากล่าวว่าบริษัทลูกค้าที่จะเข้าไปตรวจสอบ ถ้ายังมีการทำธุรกรรมที่แปลกไปจากเดิมหรือแปลกไปจากบริษัทอื่นๆ และมีการดำเนินงานอยู่ในต่างประเทศด้วยแล้วนั้น การดำเนินงานตรวจสอบต้องมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นสำนักงานสอบบัญชีสามารถเรียกค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้สูงขึ้น และบริษัทที่มีจำนวนสาขาย่อยสูงมักมีค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบและประเมินรายงานทางการเงินสูงไปด้วย

โดยเฉพาะถ้ามีสาขาอยู่ในต่างประเทศมักมีความหลากหลายของวิชาชีพและกฎหมายสำหรับการเปิดเผยข้อมูล (Sandra and Patrick, 1996)

(3) ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้า

ผลของการศึกษาพบว่า ความเสี่ยงของบริษัทลูกค้าไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ในงานวิจัยก่อนหน้านี้ใช้อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน และอัตราส่วนสภาพคล่องในการวัดความเสี่ยงของบริษัท และพบว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนไม่มีนัยสำคัญกับค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีของบริษัทในสหรัฐอเมริกา (Francis and Simon, 1987)

แต่ผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับ Francis and Stokes (1986) เขาพบว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน และอัตราส่วนสภาพคล่อง กลับมีนัยสำคัญของอัตราส่วนนี้กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสำหรับในบริษัทออสเตรเลีย รวมถึง Joshi and Al-Bastaki (2000) ได้นำอัตราส่วนหนี้สินระยะยาวต่อสินทรัพย์รวม มาเป็นตัววัด ซึ่งพบว่ามีความสำคัญต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี Chan, Ezzamel, and Gwilliam, (1993) กล่าวไว้ในงานวิจัยของเขา โดยปกติสำนักงานสอบบัญชีมีความเสี่ยงในความล้มเหลวของการสอบบัญชีอยู่แล้ว ซึ่งเหตุการณ์ที่ตอกย้ำความถูกต้องของทฤษฎีนี้คือในกรณีของ Enron และ WorldCom ที่ส่งผลให้มีคดีความฟ้องร้องสำนักงานสอบบัญชีขึ้น ดังนั้น ความเสี่ยงของบริษัทจะถูกมองว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีและการตรวจสอบบริษัทที่มีความเสี่ยงสูงจะส่งผลให้ค่าธรรมเนี่ยนั้นสูงขึ้นด้วย โดยใช้อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นตัวชี้วัดความเสี่ยงของบริษัท (Naser and Nuseibeh, 2008)

5.2.2 ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า

จากคำถามงานวิจัย ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้ามีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่และมีอิทธิพลอย่างไร ซึ่งจากผลของการศึกษาสามารถอภิปรายผลในแต่ละประเด็นได้ดังต่อไปนี้

(1) ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า โดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

ผลของการศึกษาพบว่า ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทลูกค้า โดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยหนึ่งมีการค้นพบว่าความสามารถในการทำกำไรไม่มีนัยสำคัญต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (e.g., Francis & Simon, 1987 ; Chan, Ezzamel, & Gwilliam, 1993)

ซึ่งมีงานวิจัยบางกลุ่มได้กล่าวว่า บริษัทที่รายงานผลกำไรที่อยู่ในระดับสูง ต้องมีการตรวจสอบอย่างเข้มงวดในรายการที่เกี่ยวข้องกัน ทั้งรายได้และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นรวมถึงการ

ตรวจสอบในรายละเอียดเพิ่มเติม นำมาซึ่งค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้น (Naser and Nuseibeh, 2008) การทำกำไรเกี่ยวข้องกับกำไรรายงานของบริษัท การใช้งานสินทรัพย์และทรัพย์สินอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ มักจะส่งผลให้มีผลตอบแทนสูงอย่างมาก ดังนั้นบริษัทที่ทำกำไรได้มากมักจะจ่ายค่าธรรมเนียมเพิ่มในมุมมองของความจริงที่ว่ากำไรที่สูงขึ้นอาจต้องใช้การตรวจสอบความถูกต้องอย่างเข้มงวด (Joshi and Al-Bastaki, 2000)

(2) สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนของบริษัทลูกค้า

ผลของการศึกษาพบว่า สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับในทางปฏิบัติ เนื่องจากถ้าหากบริษัทที่มีสินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตนมากๆ ก็ไม่มีข้อยุ่งยากใดๆที่จะส่งผลต่อผู้สอบบัญชี ทั้งด้านการตรวจสอบสินทรัพย์และการตีมูลค่าอายุ depreciation

(3) รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัทลูกค้า

ผลการศึกษาพบว่า รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยหนึ่งที่พบว่าคุณภาพกำไรเป็นปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรายการคงค้าง และระดับของรายการคงค้างรวมที่สูงขึ้น มีความสัมพันธ์กับการตกแต่งกำไรของบริษัท (Cormier, Magnan, and Morard, 2000)

(4) รายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น และการแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัทลูกค้า

ผลของการศึกษาพบว่ารายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นของบริษัทลูกค้า และการแสดงรายการของงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เนื่องจากรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นนั้น เดิมอยู่ในรายงานทางการเงินอยู่แล้ว ซึ่งเมื่อแยกออกมาทำให้เห็นเด่นชัดมากขึ้น แต่ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักการใดๆให้ยุ่งยากมากขึ้น

(5) รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า

ผลของการศึกษาพบว่ารายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีต่อบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hay, Knechel, and Wong, 2006 เขาศึกษา 13 งานวิจัยจากทั้งหมด 46 งานวิจัยพบความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีและความคิดเห็นของผู้สอบบัญชี เพราะรายงานที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขย่อมต้องส่งผลเชิงลบ รายงานที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเป็นการส่งสัญญาณความต้องการที่จะเพิ่มระดับความเชื่อมั่น และในท้ายที่สุดนั้นก็ส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วย (Palmrose, 1988)

5.2.3 ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า

จากคำถามงานวิจัย ปัจจัยด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้ามีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่และมีอิทธิพลอย่างไร ซึ่งจากผลของการศึกษาสามารถอภิปรายผลในแต่ละประเด็นได้ดังต่อไปนี้

(1) ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า

ผลของการศึกษาพบว่า ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้าไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลของงานวิจัยที่ว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระ ไม่มีความข้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการในบริษัทจะมีความเต็มใจที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจนต่อปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในบริษัท รวมถึงมีการคิดและเสนอแนะวิธีการตรวจสอบ เพื่อให้ค้นพบความเสี่ยงมากขึ้น จะเห็นได้ว่าลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระนี้ย่อมสนับสนุนการทำงานของผู้สอบบัญชี รวมถึงส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบสูงไปด้วยเช่นกัน (Abbott, Parker, Peter, and Raghunandan, 2003a)

(2) ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า

ผลของการศึกษาพบว่า ความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งไม่สอดคล้องกับในผลการศึกษาที่ผ่านมา ที่แสดงให้เห็นว่าสมาชิกคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงินนั้น ช่วยให้การสนับสนุนเพิ่มเติมแก่ผู้สอบบัญชี สำหรับการเจรจาต่อรองหรือพูดคุยถึงปัญหาการตรวจสอบ ความเชี่ยวชาญดังกล่าวช่วยให้สมาชิกในคณะกรรมการตรวจสอบทำความเข้าใจในประเด็นการตรวจสอบ ความเสี่ยงและวิธีการตรวจสอบที่นำเสนอในการแก้ไขปัญหาต่างๆเหล่านี้ จากผลการศึกษาจึงนำไปสู่ความคาดหวังในความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างค่าสอบบัญชีและความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ (Abbott, Parker, Peter, and Raghunandan, 2003a)

จากการศึกษาก่อนหน้านี้ พบว่าคณะกรรมการตรวจสอบสามารถดำเนินการที่อาจส่งผลให้ผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกันมีคุณภาพการตรวจสอบอยู่ในระดับที่สูงขึ้น จึงเป็นผลให้บริษัทที่ประสบปัญหาทางการเงินต้องมีการปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเลือกผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น (Carcello and Neal, 2000) ดังนั้นคณะกรรมการตรวจสอบมีอิทธิพลต่อการตรวจสอบอย่างมาก คณะกรรมการตรวจสอบที่ต้องการมีหลักประกันในการสอบบัญชีในระดับที่สูง ย่อมส่งผลให้ค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย (Abbott, Parker, Peter, and Raghunandan, 2003a)

(3) ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า

ผลของการศึกษาพบว่า ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยหนึ่งว่า ในส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีการประชุมบ่อยครั้ง จะทำให้พวกเขาได้ทราบถึงปัญหาการตรวจสอบในปัจจุบัน ทราบถึงความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในบริษัทได้เป็นอย่างดี นั่นก็หมายความว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่มีลักษณะเชิงรุก ช่วยและเป็นความสัมพันธ์ในแง่ดีต่อการดำเนินงานสอบบัญชี และตัวคณะกรรมการตรวจสอบเอง ก็มีอิทธิพลในระหว่างการตรวจสอบขั้นตอนต่างๆ จึงได้เป็นข้อสมมติว่า ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมในการสอบบัญชี (Abbott, Parker, Peter, and Raghunandan, 2003a)

คณะกรรมการตรวจสอบสามารถเรียกร้อง ปริมาณของการสอบบัญชีให้มากขึ้น ซึ่งก็ส่งผลให้การสอบบัญชีมีคุณภาพมากขึ้นด้วย และคณะกรรมการตรวจสอบเชื่อว่างานของการสอบบัญชีนั้นเป็นงานหลักของคณะกรรมการตรวจสอบ ดังนั้นจึงควรมีข้อหารือเกี่ยวกับขอบเขตและการวางแผนงานในการสอบบัญชี โดย 85%ของรายงานคณะกรรมการตรวจสอบเปิดเผยว่า ได้มีการวางแผนงาน มีการกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ก่อนเริ่มการสอบบัญชี (Carcello, Hermanson, Neal, & Riley, 2002)

(4) อายุของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า

ผลของการศึกษาพบว่า อายุของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี มีผลการวิจัย (Brick, Palmon, & Wald, 2006) กล่าวว่าเพศของ CEO มีผลต่อการบริหารงานของ CEO

(5) เพศของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า

ผลของการศึกษาพบว่า เพศของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี มีผลการวิจัยกล่าวว่าเพศของ CEO ถึงแม้ส่วนใหญ่ CEO จะเป็นเพศชาย ทำให้กลุ่มของเพศหญิงสะท้อนถึงความสัมพันธ์ในกลุ่มเล็กๆ (Brick, Palmon, and Wald, 2006) แต่จากผลงานวิจัยที่ผ่านมา ก็มีรายงานว่าเพศนี้มีผลต่อการบริหารงานของ CEO (Brick, Palmon, and Wald, 2006)

6) ประสิทธิภาพทำงานของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า

ผลของการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพทำงานของประธานบริหารในบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี มีงานวิจัยกล่าวว่า CEO ที่มีทักษะความสามารถในการบริหารงาน รวมถึงการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของบริษัท จะส่งผลต่อค่าตอบแทนที่สูงขึ้นด้วย (Brick, Palmon, and Wald, 2006) ประสิทธิภาพทำงานของ CEO ก็ย่อมส่งผลต่อการดำเนินงานเช่นกัน CEO ที่บริหารงานในบริษัทนั้นๆ มายาวนาน ย่อมรู้ถึงวัฒนธรรมการทำงาน การบริหารงาน และมีทักษะความสามารถได้ดีกว่า จึงส่งผลต่อการดำเนินงานและค่าตอบแทนด้วย (Brick, Palmon, and Wald, 2006)

(7) การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับผู้บริหารสูงสุดในบริษัทลูกค้า

ผลของการศึกษาพบว่า การรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทกับผู้บริหารสูงสุดในบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยกล่าวว่า การควบรวมตำแหน่งของกรรมการบริษัท และผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี การถือหุ้นของคณะกรรมการบริษัทที่ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งกับตัวแทนก็มีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเช่นกัน (Peel and Clatworthy, 2001)

อีกผลงานวิจัยที่ศึกษาพบว่าประธานกรรมการ และประธานบริหารที่มีการแบ่งแยกหน้าที่กันอย่างชัดเจน ถือเป็นการควบคุมภายในที่ดีมีประสิทธิภาพ เมื่อความเสี่ยงลดลงการบริหารจัดการในความเสี่ยงจึงลดลงไป ส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลงด้วย ซึ่งจะแตกต่างจากบริษัทที่มีประธานกรรมการ และประธานบริหารเป็นคนคนเดียว (Tsui, Jaggi, and Gul, 2001) ดังนั้นคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อการตรวจสอบภายในและการกำกับดูแลกิจการ มีความรับผิดชอบในการรายงานทางการเงินซึ่งจะช่วยลดขอบเขตของงานตรวจสอบและค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วย (Mitra, Hossain, and Deis, 2007)

(8) ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทของบริษัทลูกค้า

ผลของการศึกษาพบว่า ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยกล่าวว่า ความขยันของคณะกรรมการบริษัท ปัจจัยที่บ่งบอกถึงความขยันนี้ได้แก่ ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการและพฤติกรรมในการเข้าประชุม ซึ่งประกอบไปด้วย การเตรียมตัวก่อนเข้าประชุม การมีส่วนร่วมในระหว่างการประชุม และการติดตามงานหลังจากการประชุม สิ่งเหล่านี้เป็นตัวบอกความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริษัทและยังเป็นสิ่งที่ช่วยในการติดตาม กำกับดูแลการทำรายงานทางการเงินอีกด้วย ดังนั้นยิ่งคณะกรรมการบริษัทมีความขยันมากเพียงใด ก็ย่อมส่งเสริม

ให้บริษัทจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้นได้ เพื่อการสอบบัญชีที่มีคุณภาพในระดับที่สูงขึ้นด้วย (Carcello, Hermanson, and Neal, 2002)

(9) ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทลูกค้า

ผลของการศึกษาพบว่า ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทของบริษัทลูกค้า ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัย Palmrose (1988) กล่าวในงานวิจัยของเขาถึงมุมมองของคณะกรรมการบริษัทในการเลือกผู้สอบบัญชีที่มีคุณภาพจาก Big6 คณะกรรมการบริษัทมักจะมีความต้องการเกินจากมาตรฐานของผู้สอบบัญชี (ประโยชน์ส่วนเพิ่มมากกว่าต้นทุนส่วนเพิ่ม) ซึ่งสิ่งที่คณะกรรมการต้องการนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับผู้สอบบัญชี ถ้าหากการบริการงานสอบบัญชีที่มีคุณภาพมากขึ้น จะส่งผลต่อต้นทุนที่มากขึ้น ดังนั้นแล้วย่อมส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วยเช่นกัน และแนวคิดที่ว่า การกำกับดูแลกิจการมีผลกระทบต่อระดับของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยศึกษาจากปัจจัยความเป็นอิสระ ความขยันและความเชี่ยวชาญของของคณะกรรมการบริษัท ได้ผลว่าปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (Carcello, Hermanson, and Neal, 2002) รวมถึงงานของ Abbott, Parker, Peter, and Raghunandan (2003a) ได้พบว่าความเป็นอิสระความเชี่ยวชาญทางด้านการเงินคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วยเช่นกัน

5.2.4 ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชี

จากคำถามงานวิจัย ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับสำนักงานสอบบัญชีมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่และมีอิทธิพลอย่างไร ซึ่งจากผลของการศึกษาสามารถอภิปรายผลในแต่ละประเด็นได้ดังต่อไปนี้

(1) ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีของบริษัทลูกค้า

ผลของการศึกษาพบว่า ค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชีของบริษัทลูกค้า มีอิทธิพลในทางบวกต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี สอดคล้องกับผลของ Palmrose (1986b) เธอยังพบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สำนักงานสอบบัญชีเรียกเก็บนั้นสูงเกินกว่าบริษัทที่ให้บริการงานอื่นๆที่ไม่ใช่การสอบบัญชี ข้อสังเกตนี้ทำให้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับอุปทานร่วมสำหรับความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและค่าธรรมเนียมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชี ซึ่งก็มีงานวิจัยในก่อนหน้าหลายงานวิจัยที่ผลการศึกษาออกมาสนับสนุนงานวิจัยของ Palmrose (1986b) และ Bell, Landsman, and Shackelford (2001) ศึกษาข้อมูลในสหรัฐอเมริกาพบว่าค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่การสอบบัญชี มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ส่วน Ezzamel, Gwilliam, & Holland

(1996) ศึกษาข้อมูลในประเทศอังกฤษพบว่าค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีส่งผลโดยตรงต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

มีงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชี กับ ลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 538 บริษัท ช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2544 พบว่าอัตราส่วนของค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ที่ตรงข้ามกัน และ คณะกรรมการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ (วัดความมีประสิทธิภาพจากความเป็นอิสระ และ กิจกรรมที่คณะกรรมการตรวจสอบทำ) จะช่วยให้ผู้สอบบัญชีลดค่าบริการงานอื่นที่ไม่ใช่งานสอบบัญชีให้น้อยลงหรือไม่ ซึ่งยังคงเป็นที่ถกเถียงกัน (Abbott, Parker, Peters, and Raghunandan, 2003b)

5.2.5 ตัวแปรควบคุม

จากคำถามงานวิจัย ตัวแปรควบคุมมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่และมีอิทธิพลอย่างไร ซึ่งจากผลของการศึกษาสามารถอภิปรายผลในแต่ละประเด็นได้ดังต่อไปนี้

(1) ประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรมบริษัทลูกค้า

ผลของการศึกษาพบว่า

กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร มีอิทธิพลในทางลบ ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี น้อยกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค มีอิทธิพลในทางลบ ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีน้อยกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม ไม่มีอิทธิพล ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ไม่มีอิทธิพล ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร ไม่มีอิทธิพล ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ มีอิทธิพลในทางบวก ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมากกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ว่า มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมของลูกค้าที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม (Palmrose, 1986a)

งานวิจัยก่อนหน้านี้งานหนึ่งพบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่บริษัทในประเทศฝรั่งเศสจ่ายให้แก่อุตสาหกรรมภาคเทคโนโลยีจะสูงกว่าที่จ่ายให้แก่อุตสาหกรรมอื่นๆ ในบางอุตสาหกรรมเรียกร้องให้ใช้วิธีการตรวจสอบบัญชีจากภายนอกมากขึ้นกว่าอุตสาหกรรมอื่น ดังนั้นการจ่ายค่าธรรมเนียมในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมจึงต้องมีการเปรียบเทียบกัน (Gonthier-Besacier and Schatt, 2007) ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตนั้นต้องการให้งานสอบบัญชีมีคุณภาพมากกว่ากลุ่มอื่นๆ เนื่องจากกลุ่มการผลิตนี้ต้องการการลงทุนขนาดใหญ่ จึงต้องมองหาแหล่งเงินทุนจากภายนอก ส่งผลให้ต้องมีการเปิดเผยข้อมูล รายละเอียดต่างๆ มากกว่า (Naser, & Nuseibeh, 2008)

นอกจากนี้ กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตมักมีผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน บริษัทเหล่านี้จึงต้องเผชิญกับความกดดันมากกว่าบริษัทอื่น พวกเขาจึงต้องเปิดเผยข้อมูลด้วยความสมัครใจ เพื่อหลีกเลี่ยงความกดดันจากสาธารณะชนและเพื่อความถูกต้องของกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ ที่เพิ่มขึ้น จากเหตุผลนี้กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตจึงต้องจ้างผู้สอบบัญชีที่มีคุณภาพสูง จึงเกี่ยวข้องกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วย ดังนั้นค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจ่ายให้กับผู้สอบบัญชีภายนอกอาจจะได้รับอิทธิพลจากประเภทอุตสาหกรรมของลูกค้าด้วย (Hassan and Naser, 2013)

(2) ประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ

จากผลการศึกษาพบว่าประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่บริษัทลูกค้าใช้บริการ มีอิทธิพลในทางบวก ต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี สอดคล้องกับงานวิจัยของ งานวิจัยก่อนหน้านี้ศึกษาถึงค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 อันดับแรก (Big 4) โดยบริษัทที่เป็นลูกค้าของ Big 4 มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่ง Big 4 คือในระดับความสามารถของตน และชื่อเสียงที่มีมากกว่าสำนักงานบัญชีอื่น รวมถึงทรัพยากรต่างๆ ที่มีมากกว่า (Gonthier-Besacier, & Schatt, 2007) โดยปกติสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่นี้ต้องมีความชัดเจน และมีความรับผิดชอบในการทำงาน อาจเนื่องจากมีแรงกดดันจากสาธารณะชน แรงกดดันจากการเมืองมากกว่าสำนักงานสอบบัญชีเล็กๆ ดังนั้นเพื่อเป็นการลดแรงกดดัน ลดต้นทุนในการตรวจสอบ และเพื่อการดำรงอยู่ได้ของพวกเขาเอง จึงจำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพงานสอบบัญชีด้วย อีกทั้ง Big 4 ยังให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้ถือหุ้น และสามารถลดต้นทุนการทำงานให้กับบริษัทที่เข้าทำการตรวจสอบได้ ดังนั้น Big 4 จึงเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการสอบ และค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมต่างๆ ได้มากกว่าสำนักงานสอบบัญชีอื่น (Hassan and Naser, 2013)

และผลงานของ Choi, Kim, Qiu, and Zang (2008) แสดงงานวิจัยของเขาในการศึกษาระหว่างท้องถิ่นของผู้สอบบัญชี คุณภาพการตรวจสอบ และการกำหนดราคาค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่า ลูกค้าของผู้สอบบัญชีที่อยู่ในท้องถิ่นมีการรายงานผลของรายการคงค้างที่ผิดปกติ

ลดลงอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับลูกค้าของผู้สอบบัญชีที่ไม่ได้อยู่ในท้องถิ่น ดังนั้นจึงบอกได้ว่าที่ตั้งของสำนักงานสอบบัญชีเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของคุณภาพงานสอบบัญชี จากผลวิจัยดังกล่าวจึงชี้ได้ว่าลักษณะของสำนักงานสอบบัญชีมีความสำคัญต่อคุณภาพงานสอบบัญชีและการกำหนดราคาค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

5.3 ข้อจำกัดของการศึกษา

จากการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) พบว่ามีข้อจำกัดในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยอยู่ในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2559 ผู้วิจัยได้ศึกษาทุกกลุ่มอุตสาหกรรม แต่ไม่รวมถึงกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน ที่ประกอบไปด้วยหมวดธุรกิจกลุ่มธนาคาร เงินทุนและหลักทรัพย์ ประกันภัยและประกันชีวิต เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวมีรายการบัญชีแตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ ซึ่งทำให้มีผลต่ออัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ แต่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากการศึกษาทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มตลาดหลักทรัพย์ SET เท่ากับ 217 บริษัท ผู้วิจัยแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ แยกตามประเภทของอุตสาหกรรม โดยการสุ่มแบบอาศัยความน่าจะเป็นแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) หักกลุ่มตัวอย่างที่ข้อมูลไม่ครบ 15 บริษัท ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาทั้งหมดคือ 202 บริษัท
2. ข้อมูลจากบริษัทบางบริษัทที่เก็บมาไม่ครบในทุกตัวแปร และไม่ครบในทุกปี (พ.ศ.2557 - 2559) จึงทำให้ต้องตัดข้อมูลในบริษัทนั้นๆ ไป

5.4 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) มีประเด็นดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ส่วนเป็นปัจจัยที่มาจากด้านลักษณะของบริษัทลูกค้า และด้านฝ่ายบริหารของบริษัทลูกค้า บริษัทสามารถนำผลที่ได้จาก

การศึกษาครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง เพื่อส่งผลให้ประหยัดค่าใช้จ่ายต่างๆ รวมทั้งค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีด้วย

2. สำนักงานสอบบัญชีสามารถนำผลการศึกษาไปวางแผน ปรับใช้ในการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พิจารณาโดยเฉพาะปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

3. จากการอ่านบททบทวนวรรณกรรม ในปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้า ซึ่งผลการศึกษาโดยทั่วไปพบว่าปัจจัยเหล่านั้นน่าจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี แต่ผลการศึกษาในครั้งนี้ปรากฏว่าปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทลูกค้าไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเลย ทำให้ผู้วิจัยต้องไปอ่านบททบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ศึกษาเฉพาะบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) เท่านั้น ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทที่มีขนาดใหญ่ แต่ไม่ได้ศึกษาในกลุ่มตลาดหลักทรัพย์ (MAI) ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทขนาดกลางและขนาดเล็ก ดังนั้นในการศึกษาครั้งถัดไปอาจศึกษาในกลุ่มตลาดหลักทรัพย์ (MAI) เพิ่มเติม เพื่อดูผลการศึกษาของทั้งหมดในประเทศไทย

2. การศึกษาครั้งนี้จำกัดเวลาอยู่ที่เพียง 3 ปี ในการศึกษารั้งถัดไปอาจขยายเวลาเพิ่มเพื่อดูแนวโน้ม ตรวจสอบปัจจัยต่างๆที่เปลี่ยนแปลงว่ามีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่ และมีอิทธิพลเป็นอย่างไร ซึ่งอาจทำให้ได้ผลที่มีความชัดเจนและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

3. การศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ที่ได้มาจากการอ่านบททบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา ดังนั้นอาจจะมีการเพิ่มตัวแปรอื่นที่อาจจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เช่น สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ สภาพคล่องของบริษัท ค่าใช้จ่ายรวมของบริษัท เป็นต้น หรืออาจเปลี่ยนประเด็นไปศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมสำหรับงานบริการอื่นที่นอกเหนือจากค่าสอบบัญชี

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาต่างประเทศ

- Abbott, L. J., & Parker, S. (2000). Auditor selection and audit committee characteristics. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 19(2), 47-66.
- Abbott, L. J., Parker, S., Peters, G. F., & Raghunandan, K. (2003a). The association between audit committee characteristics and audit fees. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 22(2), 17-32.
- Abbott, L. J., Parker, S., Peters, G. F., & Raghunandan, K. (2003b). An empirical investigation of audit fees, nonaudit fees, and audit committees*. *Contemporary Accounting Research*, 20(2), 215-234.
- Athukorala, P. C., & Warr, P. G. (2002). Vulnerability to a currency crisis: lessons from the Asian experience. *The World Economy*, 25(1), 33-57.
- Bartov, E., Gul, F. A., & Tsui, J. S. (2000). Discretionary-accruals models and audit qualifications. *Journal of Accounting and Economics*, 30(3), 421-452.
- Beasley, M. S. (1996). An empirical analysis of the relation between the board of director composition and financial statement fraud. *Accounting Review*, 443-465.
- Bell, T. B., Landsman, W. R., & Shackelford, D. A. (2001). Auditors' perceived business risk and audit fees: Analysis and evidence. *Journal of Accounting research*, 39(1), 35-43.
- Berle, A. A., & Means, G. G. C. (1991). The modern corporation and private property. *Transaction publishers*.
- Brick, I. E., Palmon, O., & Wald, J. K. (2006). CEO compensation, director compensation, and firm performance: Evidence of cronyism?. *Journal of Corporate Finance*, 12(3), 403-423.
- Brown, P., Beekes, W., & Verhoeven, P. (2011). Corporate governance, accounting and finance: A review. *Accounting & finance*, 51(1), 96-172.
- Behn, B. K., Carcello, J. V., Hermanson, D. R., & Hermanson, R. H. (1997). The determinants of audit client satisfaction among clients of big 6 firms. *Accounting horizons*, 11(1), 7.

- Berry, T. K., Fields, L. P., & Wilkins, M. S. (2006). The interaction among multiple governance mechanisms in young newly public firms. *Journal of Corporate Finance*, 12(3), 449-466.
- Bushman, R. M., & Smith, A. J. (2001). Financial accounting information and corporate governance. *Journal of accounting and Economics*, 32(1), 237-333.
- Carcello, J. V., & Neal, T. L. (2000). Audit committee composition and auditor reporting. *The Accounting Review*, 75(4), 453-467.
- Carcello, J. V., Hermanson, D. R., & Neal, T. L. (2002). Disclosures in audit committee charters and reports. *Accounting Horizons*, 16(4), 291-304.
- Carcello, J. V., Hermanson, D. R., Neal, T. L., & Riley, R. A. (2002). Board characteristics and audit fees*. *Contemporary accounting research*, 19(3), 365-384.
- Chan, P., Ezzamel, M., & Gwilliam, D. (1993). Determinants of audit fees for quoted UK companies. *Journal of Business Finance & Accounting*, 20(6), 765-786.
- Choi, J. H., Kim, J. B., Qiu, A., & Zang, Y. (2008). Auditor locality, audit quality and audit pricing. *Audit Quality and Audit Pricing*.
- Choi, J. H., Kim, C., Kim, J. B., & Zang, Y. (2010). Audit office size, audit quality, and audit pricing. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 29(1), 73-97.
- Coffee, J. C. (2005). A theory of corporate scandals: Why the USA and Europe differ. *Oxford review of economic policy*, 21(2), 198-211.
- Cormier, D., Magnan, M., & Morard, B. (2000). The contractual and value relevance of reported earnings in a dividend-focused environment. *European Accounting Review*, 9(3), 387-417.
- Christopher, J., Sarens, G., & Leung, P. (2009). A critical analysis of the independence of the internal audit function: evidence from Australia. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 22(2), 200-220.
- Dechow, P. M., Sloan, R. G., & Sweeney, A. P. (1995). Detecting earnings management. *Accounting review*, 193-225.
- Dechow, P., Ge, W., & Schrand, C. (2010). Understanding earnings quality: A review of the proxies, their determinants and their consequences. *Journal of Accounting and Economics*, 50(2), 344-401.

- Dee, C. C., Lulseged, A. A., & Nowlin, T. S. (2002). Earnings quality and auditor independence: an examination using non-audit fee data. *Available at SSRN* 304185.
- Ezzamel, M., Gwilliam, D. R., & Holland, K. M. (1996). Some empirical evidence from publicly quoted UK companies on the relationship between the pricing of audit and non-audit services. *Accounting and Business research*, 27(1), 3-16.
- Fama, E. F., & Jensen, M. C. (1983). Separation of ownership and control. *The Journal of Law & Economics*, 26(2), 301-325.
- Francis, J. R., & Simon, D. T. (1987). A test of audit pricing in the small-client segment of the US audit market. *Accounting Review*, 145-157.
- Francis, J. R., & Stokes, D. J. (1986). Audit prices, product differentiation, and scale economies: further evidence from the Australian market. *Journal of Accounting Research*, 383-393.
- Frankel, R. M., Johnson, M. F., & Nelson, K. K. (2002). The relation between auditors' fees for nonaudit services and earnings management. *The Accounting Review*, 77(s-1), 71-105.
- Gonthier-Besacier, N., & Schatt, A. (2007). Determinants of audit fees for French quoted firms. *Managerial Auditing Journal*, 22(2), 139-160.
- Goodwin-Stewart, J., & Kent, P. (2006). Relation between external audit fees, audit committee characteristics and internal audit. *Accounting & Finance*, 46(3), 387-404.
- Gramling, A. A., Maletta, M. J., Schneider, A., & Church, B. K. (2004). The role of the internal audit function in corporate governance: A synthesis of the extant internal auditing literature and directions for future research. *Journal of Accounting Literature*, 23, 194.
- Gul, F. A., C. J. P. Chen, and J. S. L. Tsui. (2003). Discretionary accounting accruals, managers' incentives, and audit fees. *Contemporary Accounting Research*, 20(3), 441-464.
- Hassan, Y. M., & Naser, K. (2013). Determinants of audit fees: Evidence from an emerging economy. *International Business Research*, 6(8), 13.
- Hay, D. C., Knechel, W. R., & Wong, N. (2006). Audit Fees: A Meta-analysis of the Effect of Supply and Demand Attributes*. *Contemporary accounting research*, 23(1), 141-191.

- Hobgood, G., & SCIARRIN, JA. (1972). Management looks at audit services. *Financial executive*, 40(4), 26.
- Holderness, C. G. (2003). A survey of blockholders and corporate control. *Economic policy review*, 9(1).
- Holthausen, R. W., Larcker, D. F., & Sloan, R. G. (1995). Annual bonus schemes and the manipulation of earnings. *Journal of accounting and economics*, 19(1), 29-74.
- Jensen, M. C. (1986). Agency cost of free cash flow, corporate finance, and takeovers. Corporate Finance, and Takeovers. *American Economic Review*, 76(2).
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of financial economics*, 3(4), 305-360.
- Jones, J. J. (1991). Earnings management during import relief investigations. *Journal of accounting research*, 193-228.
- Joshi, P. L., & Al-Bastaki, H. (2000). Determinants of audit fees: evidence from the companies listed in Bahrain. *International journal of auditing*, 4(2), 129-138.
- Knechel, W. R., Niemi, L., & Sundgren, S. (2008). Determinants of auditor choice: Evidence from a small client market. *International journal of auditing*, 12(1), 65-88.
- Mayhew, B. W., & Wilkins, M. S. (2003). Audit firm industry specialization as a differentiation strategy: Evidence from fees charged to firms going public. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 22(2), 33-52.
- Mitra, S., Hossain, M., & Deis, D. R. (2007). The empirical relationship between ownership characteristics and audit fees. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 28(3), 257-285.
- Nagy, A. L., & Cenker, W. J. (2002). An assessment of the newly defined internal audit function. *Managerial Auditing Journal*, 17(3), 130-137.
- Naser, K., & Nuseibeh, R. (2008). Determinants of audit fees: empirical evidence from an emerging economy. *International Journal of Commerce and Management*, 17(3), 239-254.
- Palmrose, Z. V. (1986a). Audit fees and auditor size: Further evidence. *Journal of accounting research*, 97-110.

- Palmrose, Z. V. (1986b). The effect of nonaudit services on the pricing of audit services: Further evidence. *Journal of accounting research*, 405-411.
- Palmrose, Z. V. (1988). 1987 Competitive Manuscript Co-Winner: An analysis of auditor litigation and audit service quality. *Accounting review*, 55-73.
- Peel, M. J., & Clatworthy, M. A. (2001). The relationship between governance structure and audit fees pre-Cadbury: some empirical findings. *Corporate Governance: An International Review*, 9(4), 286-297.
- Ramzy, W. A. (1988). The determinants of audit fees: an analytical study.
- Sandra, W.M.H., & Patrick, P.H.N. (1996). The determinants of audit fees in HongKong: An empirical study. *Asian Review of Accounting*, 4(2), 32-50.
- Sands, J., & McPhail, J. (2003). Choice criteria of listed Australian public companies for selecting an auditor: an exploratory study. *International Journal of Business Studies*, 11(1), 109.
- Sarens, G., & De Beelde, I. (2006). The relationship between internal audit and senior management: A qualitative analysis of expectations and perceptions. *International Journal of Auditing*, 10(3), 219-241.
- Simunic, D. A., & Stein, M. T. (1996). Impact of litigation risk on audit pricing: *A review of the economics and the evidence Auditing*, 15, 119.
- Tsui, J. S., Jaggi, B., & Gul, F. A. (2001). CEO domination, growth opportunities, and their impact on audit fees. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 16(3), 189-208.
- Wang, D. (2006). Founding family ownership and earnings quality. *Journal of Accounting Research*, 44(3), 619-656.
- Watts, R. L., & Zimmerman, J. L. (1983). Agency problems, auditing, and the theory of the firm: Some evidence. *The Journal of Law & Economics*, 26(3), 613-633.

รายชื่อบริษัทที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยอยู่ในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2559 ผู้วิจัยได้ศึกษาทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 513 บริษัท แต่ไม่รวมถึงกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน จากจำนวนประชากรข้างต้น ผู้วิจัยเลือกใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเท่ากับ 202 บริษัท แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม 7 กลุ่มอุตสาหกรรม ดังต่อไปนี้

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

ลำดับ	ชื่อบริษัท	ตัวย่อ
1	บริษัท ซีเฟรชอินดัสตรี จำกัด (มหาชน)	CFRESH
2	บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)	CPF
3	บริษัท ชุมพรอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน)	CPI
4	บริษัท หาดทิพย์ จำกัด (มหาชน)	HTC
5	บริษัท น้ำตาลครบุรี จำกัด (มหาชน)	KBS
6	บริษัท น้ำตาลขอนแก่น จำกัด (มหาชน)	KSL
7	บริษัท ลีพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำกัด (มหาชน)	LEE
8	บริษัท ลำสูง (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	LST
9	บริษัท มาลีกรู๊ป จำกัด (มหาชน)	MALEE
10	บริษัท ไมเนอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน)	MINT
11	บริษัท ปทุมไรชมิล แอนด์ แกรนารี จำกัด (มหาชน)	PRG
12	บริษัท อาหารสยาม จำกัด (มหาชน)	SFP
13	บริษัท ส. ขอนแก่นฟู๊ดส์ จำกัด (มหาชน)	SORKON
14	บริษัท เสริมสุข จำกัด (มหาชน)	SSC
15	บริษัท สุรพลฟู๊ดส์ จำกัด (มหาชน)	SSF
16	บริษัท ทรัพย์ศรีไทย จำกัด (มหาชน)	SST
17	บริษัท ทropicคอลแคนนิง (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	TC

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อบริษัท	ตัวย่อ
18	บริษัท ไทยเพรซิเดนท์ฟูดส์ ยูติการ จำกัด (มหาชน)	TF
19	บริษัท ไทยรับเบอร์ลาเท็กซ์คอร์ปอเรชั่น (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	TRUBB
20	บริษัท ไทยยูเนียน กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	TU

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค

ลำดับ	ชื่อบริษัท	ตัวย่อ
1	บริษัท ดีเอสจี อินเทอร์เน็ต (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	DSGT
2	บริษัท ดี.ที.ซี. อินดัสตรีส์ จำกัด (มหาชน)	DTCI
3	บริษัท แฟนซีวูดอินดัสตรีส์ จำกัด (มหาชน)	FANCY
4	บริษัท แจกเจียอุตสาหกรรม(ไทย) จำกัด (มหาชน)	JCT
5	บริษัท ลักกี้เท็กซ์ (ไทย) จำกัด (มหาชน)	LTX
6	บริษัท โมเดิร์นฟอรั่มกรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	MODERN
7	บริษัท โอเชียนกลาส จำกัด (มหาชน)	OGC
8	บริษัท แปนเอเชียฟุตแวร์ จำกัด (มหาชน)	PAF
9	PRANDA JEWELRY PUBLIC COMPANY LIMITED	PRANDA
10	บริษัท สหยูเนียน จำกัด (มหาชน)	SUC
11	บริษัท ไทยออปติคอล กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	TOG
12	บริษัท เท็กซ์ไทล์เพรสทีจ จำกัด (มหาชน)	TPCORP
13	บริษัท โรงงานผ้าไทย จำกัด (มหาชน)	TTI
14	บริษัท ไทยวาโก้ จำกัด (มหาชน)	WACOAL
15	บริษัท คาสเซอรัฟิค โฮลดิ้งส์ จำกัด (มหาชน)	CPH
16	บริษัท ธนูลักษณ์ จำกัด (มหาชน)	TNL

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม

ลำดับ	ชื่อบริษัท	ตัวย่อ
1	บริษัท อาปีโก ไฮเทค จำกัด (มหาชน)	AH
2	บริษัท เอเชีย เมทัล จำกัด (มหาชน)	AMC
3	บริษัท เอเชีย พรีซัน จำกัด (มหาชน)	APCS
4	บริษัท แคปปิตอล เอ็นจิเนียริ่ง เน็ตเวิร์ค จำกัด (มหาชน)	CEN
5	บริษัท ซิตี้ สตีล จำกัด (มหาชน)	CITY
6	บริษัท จรุงไทยไวร์แอนด์เคเบิล จำกัด (มหาชน)	CTW
7	บริษัท อีซัน เฟ้นท์ จำกัด (มหาชน)	EASON
8	บริษัท จี สตีล จำกัด (มหาชน)	GSTEL
9	บริษัท ฮั่วฟงรับเบอร์ (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)	HFT
10	บริษัท อินเตอร์ไฮด์ จำกัด (มหาชน)	IHL
11	บริษัท อีโนเว รับเบอร์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	IRC
12	บริษัท อินโดรามา เวเนเจอร์ส จำกัด (มหาชน)	IVL
13	บริษัท กุลธรเคอร์บี จำกัด (มหาชน)	KKC
14	บริษัท โลหะกิจ เม็ททอล จำกัด (มหาชน)	LHK
15	บริษัท เอ็ม.ซี.เอส.สตีล จำกัด (มหาชน)	MCS
16	บริษัท มิลล์คอน สตีล จำกัด (มหาชน)	MILL
17	NPP FOOD INCORPORATION COMPANY LIMITED	NPP
18	บริษัท แปซิฟิกไฟฟ์ จำกัด (มหาชน)	PAP
19	บริษัท โพลีเพล็กซ์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	PTL
20	บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน)	PTTGC
21	บริษัท ริช เอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	RICH
22	บริษัท สมบูรณ์ แอ็ดวานซ์ เทคโนโลยี จำกัด (มหาชน)	SAT
23	บริษัท เอส. แพ็ค แอนด์ ฟรินท์ จำกัด (มหาชน)	SPACK
24	บริษัท สยามภัณฑ์กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	SPG
25	บริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน)	SSI
26	บริษัท ศูนย์บริการเหล็กสยาม จำกัด (มหาชน)	SSSC
27	บริษัท ไทยคาร์บอนแบล็ค จำกัด (มหาชน)	TCB

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อบริษัท	ตัวย่อ
28	บริษัท ที.ซี.เจ. เอเชีย จำกัด (มหาชน)	TCJ
29	บริษัท ไทย-เยอรมัน โปรดัคส์ จำกัด (มหาชน)	TGPRO
30	บริษัท ไทยนามพลาสติกส์ จำกัด (มหาชน)	TNPC
31	บริษัท ไทยบรรจุภัณฑ์และการพิมพ์ จำกัด (มหาชน)	TPP
32	บริษัท ไทยรุ่งยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน)	TRU
33	บริษัท ไทยคุณ เวิลด์ไวด์ กรุ๊ป (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	TYCN
34	บริษัท วินิไทย จำกัด (มหาชน)	VNT
35	บริษัท ไวท์กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	WG

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

ลำดับ	ชื่อบริษัท	ตัวย่อ
1	บริษัท อารียา พรอพเพอร์ตี้ จำกัด (มหาชน)	A
2	บริษัท อมตะ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	AMATA
3	บริษัท อนันดา ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)	ANAN
4	บริษัท บางกอกแลนด์ จำกัด (มหาชน)	BLAND
5	บริษัท คันทรี กรุ๊ป ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)	CGD
6	บริษัท ชาญอัสสระ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)	CI
7	บริษัท ช. การช่าง จำกัด (มหาชน)	CK
8	บริษัท คริสเตียนีและนิลเส็น (ไทย) จำกัด (มหาชน)	CNT
9	บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน)	CPN
10	บริษัท ไดนาสตี เซรามิก จำกัด (มหาชน)	DCC
11	บริษัท อีเอ็มซี จำกัด (มหาชน)	EMC
12	บริษัท อีสเทอร์น สตาร์ เรียล เอสเตท จำกัด (มหาชน)	ESTAR
13	บริษัท เอเวอร์แลนด์ จำกัด (มหาชน)	EVER
14	บริษัท เจนเนอร์ล เอนจิเนียริง จำกัด (มหาชน)	GEL
15	บริษัท แกรนด์ คาแนล แลนด์ จำกัด (มหาชน)	GLAND

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อบริษัท	ตัวย่อ
16	บริษัท แผ่นดินทอง พร็อพเพอร์ตี้ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)	GOLD
17	บริษัท อิตาเลียน ไทย ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)	ITD
18	บริษัท เค.ซี.พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด (มหาชน)	KC
19	บริษัท ทิง ไว กรุ๊ป (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	KWG
20	บริษัท แลนด์แอนด์เฮ้าส์ จำกัด (มหาชน)	LH
21	บริษัท แอล.พี.เอ็น.ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)	LPN
22	บริษัท เอ็ม บี เค จำกัด (มหาชน)	MBK
23	บริษัท เมเจอร์ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)	MJD
24	บริษัท มั่นคงเคหะการ จำกัด (มหาชน)	MK
25	บริษัท โนเบิล ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)	NOBLE
26	บริษัท อนุศาสน์ จำกัด (มหาชน)	NUSA
27	บริษัท เนวาร์ตน์พัฒนาการ จำกัด (มหาชน)	NWR
28	บริษัท พีเออี (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	PAE
29	บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟก จำกัด (มหาชน)	PF
30	บริษัท โพลาริส แคปปิตัล จำกัด (มหาชน)	POLAR
31	บริษัท พรีเมียร์ โปรดักส์ จำกัด (มหาชน)	PPP
32	บริษัท พรีเมิลท์ จำกัด (มหาชน)	PREB
33	บริษัท ปรีชา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	PRECHA
34	บริษัท ปรีณัฐิรี จำกัด (มหาชน)	PRIN
35	บริษัท ไพลอน จำกัด (มหาชน)	PYLON
36	บริษัท ควอลิตี้คอนสตรัคชันโปรดักส์ จำกัด (มหาชน)	Q-CON
37	บริษัท ควอลิตี้เฮ้าส์ จำกัด (มหาชน)	QH
38	บริษัท โรแยล ซีรามิค อุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน)	RCI
39	บริษัท ไรมอน แลนด์ จำกัด (มหาชน)	RML
40	บริษัท สวนอุตสาหกรรมโรจนะ จำกัด (มหาชน)	ROJNA
41	บริษัท สิงห์ เอสเตท จำกัด (มหาชน)	S
42	บริษัท สัมมากร จำกัด (มหาชน)	SAMCO

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อบริษัท	ตัวย่อ
43	บริษัท เอสซี แอสเสท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	SC
44	บริษัท ปูนซีเมนต์นครหลวง จำกัด (มหาชน)	SCCC
45	บริษัท ซีฟโก้ จำกัด (มหาชน)	SEAFCO
46	บริษัท เสนาดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)	SENA
47	บริษัท สยามฟิวเจอร์ดีเวลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)	SF
48	บริษัท แสตนลิวรี่ จำกัด (มหาชน)	SIRI
49	บริษัท สุภาลัย จำกัด (มหาชน)	SPALI
50	บริษัท ศรีราชาคอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน)	SRICHA
51	บริษัท ซีโน-ไทย เอ็นจิเนียริ่ง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน)	STEC
52	บริษัท เอสทีพี แอนด์ ไอ จำกัด (มหาชน)	STPI
53	บริษัท ซินเท็ค คอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน)	SYNTEC
54	บริษัท ทีปโก้แอสฟัลท์ จำกัด (มหาชน)	TASCO
55	บริษัท ทีซีเอ็ม คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	TCMC
56	TICON FREEHOLD AND LEASEHOLD REAL ESTATE INVESTMEN	TICON
57	บริษัท ไทยโพลีคอนส์ จำกัด (มหาชน)	TPOLY
58	บริษัท ทีอาร์ซี คอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน)	TRC
59	บริษัท ทีทีซีแอล จำกัด (มหาชน)	TTCL
60	บริษัท ยู ซิตี้ จำกัด (มหาชน)	U

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร

ลำดับ	ชื่อบริษัท	ตัวย่อ
1	บริษัท เอเชีย อินซูเลเตอร์ จำกัด (มหาชน)	AI
2	บริษัท เอกรัฐวิศวกรรม จำกัด (มหาชน)	AKR
3	บริษัท บริการเชื้อเพลิงการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	BAFS
4	บริษัท เด็มโก้ จำกัด (มหาชน)	DEMCO
5	บริษัท เอ็นเนอร์ยี่ เอิร์ธ จำกัด (มหาชน)	EARTH
6	บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน)	EASTW
7	บริษัท กันกุลเอ็นจิเนียริง จำกัด (มหาชน)	GUNKUL
8	บริษัท ลานนา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน)	LANNA
9	บริษัท เอ็ม ดี เอ็กซ์ จำกัด (มหาชน)	MDX
10	บริษัท สหโคเจน (ชลบุรี) จำกัด (มหาชน)	SCG
11	บริษัท สยามแก๊ส แอนด์ ปีโตรเคมีคัลส์ จำกัด (มหาชน)	SGP
12	บริษัท ซุปเปอร์ เอนเนอร์ยี่ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	SUPER
13	บริษัท ซัสโก้ จำกัด (มหาชน)	SUSCO
14	บริษัท ไทย แคมป์ทีดอล คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	TCC
15	บริษัท ทูงคาฮาเบอร์ จำกัด (มหาชน)	THL
16	บริษัท ไทยออยล์ จำกัด (มหาชน)	TOP

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ

ลำดับ	ชื่อบริษัท	ตัวย่อ
1	บริษัท เอเชีย เอวิเอชั่น จำกัด (มหาชน)	AAV
2	บริษัท อมรินทร์พรีนติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)	AMARIN
3	บริษัท อควา คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	AQUA
4	บริษัท เอเชียซอฟท์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	AS
5	บริษัท เอเชียโฮเต็ล จำกัด (มหาชน)	ASIA
6	บริษัท เอเชีย นามารีน เซอร์วิสเซส จำกัด (มหาชน)	ASIMAR
7	บริษัท บางกอก เซน ฮอสปิทอล จำกัด (มหาชน)	BCH
8	บริษัท กรุงเทพดุสิตเวชการ จำกัด (มหาชน)	BDMS
9	บริษัท บีอีซี เวิลด์ จำกัด (มหาชน)	BEC
10	บริษัท โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ จำกัด (มหาชน)	BH
11	บริษัท บีจีซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน)	BIGC
12	บริษัท เบอร์ลี่ ยุคเกอร์ จำกัด (มหาชน)	BJC
13	บริษัท เบตเตอร์ เวิลด์ กรีน จำกัด (มหาชน)	BWG
14	บริษัท โรงแรมเซ็นทรัลพลาซา จำกัด (มหาชน)	CENTEL
15	บริษัท เชียงใหม่รามธุรกิจการแพทย์ จำกัด (มหาชน)	CMR
16	บริษัท ซีไอแอล จำกัด (มหาชน)	COL
17	บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)	CPALL
18	บริษัท ดุสิตธานี จำกัด (มหาชน)	DTC
19	บริษัท โรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด (มหาชน)	EPCO
20	บริษัท ดี เอราวัณ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	ERW
21	บริษัท ฟาร์อีสท์ เฟมไลน์ ดีดีบี จำกัด (มหาชน)	FE
22	บริษัท บริหารและพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำกัด (มหาชน)	GENCO
23	บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน)	GRAMMY
24	บริษัท แกรนด์ แอสเสท ไชยเทลส์ แอนด์ พรอพเพอร์ตี้ จำกัด (มหาชน)	GRAND
25	บริษัท โฮม โปรดักส์ เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน)	HMPRO

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อบริษัท	ตัวย่อ
26	บริษัท จุฑานาวี จำกัด (มหาชน)	JUTHA
27	บริษัท คาร์มาร์ท จำกัด (มหาชน)	KAMART
28	บริษัท กรุงเทพโสภณ จำกัด (มหาชน)	KWC
29	บริษัท ล็อกซเลย์ จำกัด (มหาชน)	LOXLEY
30	บริษัท ลาภูนา รีสอร์ท แอนด์ โฮเทล จำกัด (มหาชน)	LRH
31	บริษัท มาสเตอร์ แอด จำกัด (มหาชน)	MACO
32	บริษัท เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	MAJOR
33	บริษัท สยามแม็คโคร จำกัด (มหาชน)	MAKRO
34	บริษัท แม็ทซิ่ง แม็กซิไมซ์ โซลูชั่น จำกัด (มหาชน)	MATCH
35	บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน)	MATI
36	บริษัท โรงพยาบาลมหาชัย จำกัด (มหาชน)	M-CHAI
37	บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน)	MCOT
38	บริษัท ไมต้า แอสเซ็ท จำกัด (มหาชน)	MIDA
39	บริษัท เอ็ม พิคเจอร์ส อินเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน)	MPIC

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

ลำดับ	ชื่อบริษัท	ตัวย่อ
1	บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)	ADVANC
2	บริษัท บลิส-เทล จำกัด (มหาชน)	BLISS
3	บริษัท แคล-คอมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	CCET
4	บริษัท ซีเอส ล็อกอินโฟ จำกัด (มหาชน)	CSL
5	บริษัท เดลต้า อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	DELTA
6	บริษัท โทเทิล แอ็คเซส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)	DTAC
7	บริษัท ฟอर्थ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	FORTH
8	บริษัท ฮานา ไมโครอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด (มหาชน)	HANA
9	บริษัท อินเทอร์เน็ต คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)	ILINK
10	บริษัท จัสมินอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด (มหาชน)	JAS
11	บริษัท เจ มาร์ท จำกัด (มหาชน)	JMART
12	บริษัท จัสมิน เทเลคอม ซิสเต็มส์ จำกัด (มหาชน)	JTS
13	บริษัท เคซีอี อิเล็กทรอนิกส์ จำกัด (มหาชน)	KCE
14	บริษัท มูราโมโต้ อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	METCO
15	บริษัท เอ็ม เอฟ อี ซี จำกัด (มหาชน)	MFEC
16	บริษัท เมโทรซิสเต็มส์คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	MSC

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

นางสาววฤตดา พิพัฒน์กุล

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2551 บริหารธุรกิจบัณฑิต (การบัญชี)

คณะบริหารธุรกิจ (การบัญชี)

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

พ.ศ. 2553 บัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตรวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ

